

ÚJRAVÁLASZTOTT IGAZGATÓK – ÚJ ELKÉPZELÉSEK

BOLERO TÁNC KONCERT SZOLNOKON

BARÁTI KRISTÓF:

**„MAGYARORSZÁGON A ZENEKARI JÁTÉK,
A ZENEKARI LÉT PRESZTÍZSE HIÁNYZIK...”**

FOTÓ: PÉTER ADAMIK

Adams
Alexander
Alphasax
Amati
Bach
Bags
Berg Larsen
BG
Blackburn
Borgani
Buffet Crampon
B&S
Cannonball
Charles Bay
Cherub
Conn
Courtois
Denis Wick
Dotzauer
E. Schmid
Eastman
Edwards
Fontaine
Francois Louis
Getzen
Hammig
Hardcase
Holton
Hoyer
Jody Jazz
Jupiter
Keilwerth
King
König & Meyer
Kromat
Lebayle
Leblanc
Lorée
Ludwig
Majestic
Manhasset
Marca
Marigaux
Mateki
Melton
Miyazawa
Morizono
Muramatsu
Musser
Neotech
P. Mauriat
Paiste
Pearl
Powell
Premier
Rico
Rigotti
Roy Benson
Rudolf Meinl
Sankyo
Schagerl
Schneider
Schreiber
Seiko
Selmer
Sonaré
Steuer
Straubinger
Studio 49
Trevor J. James
Vandoren
VMI
Wilde + Spieth
Wittner
Yamaha
Yanagisawa

20 ÉV

TISZTA HANG

20 ÉVES A FON-TRADE MUSIC,
30 ÉVES A CSIDER HANGSZERÉSZMŰHELY

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14., Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622

FON
TRADE MUSIC

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

Régi-új igazgató Szombathelyen

Megduplázza az együttes koncertjeinek számát, hatszorosára növelte a bevételt, többszörösére duzzasztotta a közönséget a Savaria Szimfonikusoknál Mérei Tamás, aki újabb öt esztendőre nyerte el az igazgatói posztot. (R.ZS.)

Danubia Zenekar 2.0

Ebben az évadban ünnepli alapításának huszadik évfordulóját az Óbudai Danubia Zenekar. A jubileumi szezonban teljes megújulás is vár az együttesre, hiszen január végén új arcúlat, honlappal, kommunikációs és marketingstratégiával jelentkezik a zenekar, amelynek tavalay szeptembertől új művészeti vezetője van. (R.ZS.)

„Nemcsak közönséget építünk, hanem zenekart is”

Hámori Máté a Danubia Zenekar élén is szeretné eljuttatni ismerősökhez és óvodásokhoz a klasszikus zenét. Kiemelt célja, hogy bővítse az együttes közönségbázisát. (R.ZS.)

„Letettük a névjegyünket a legrangosabb hangversenytermekben”

Tizenhét nap alatt tíz koncerten, húszezer néző előtt szerepeltek a Pannon Filharmonikusok. A németországi turné során az együttes fellépett többek között a lipcsei Gewandhausban, a zürichi Tonhalléban és a Berliner Filharmonie-ban is. (R.ZS.)

Filozófiájuk meghatározó eleme: a fejlődés

Ismét telt házas előadással, megaprodukcióval köszöntötte a 2014-es esztendő a Szolnoki Szimfonikus Zenekar. A temérdek szereplőt felvonultató Bolero tánckoncert – akárcsak az eddigi, hasonló rendezvények – nagy tetszést és visszhangot váltott ki, s az együttesre irányította a figyelmet. (R.ZS.)

A legrégebben működő ifjúsági zenekar

Hatvanadik születésnapját ünnepelheti idén ősszel a zuglói Szent István Király Szimfonikus Zenekar. A Záborszky Kálmán irányítása alatt álló együttes a jubileumi zeneakadémiai fellépés mellett a Tavaszi Fesztiválon és a Müpában is szerepel, és ismét különleges programokkal várja a kicsiket, hiszen Az állatok farsangja mellett új magyar daljáték születik. (R.ZS.)

„Leljük örömüket a zenekari játékban”

Immár hagyománnyá vált, hogy koncerttel köszöntik az új esztendőt a Salgótarjáni Szimfonikusok, az idei hangversenyük már a hatodik volt a sorban. Az együttest irányító Tóth Tibor úgy vélekedik, ez is jelzi, hogy a településen mekkora az igény a szimfonikus koncertek iránt, és reméli, a jövőben az önkormányzat is kedvezőbb anyagi lehetőségekkel rendelkezik majd, így az együttest is nagyobb mértékben tudja támogatni. (R.ZS.)

„Erős ambíció volt Közép-Európa emancipációja”

Egy év híján egy évtizede került kapcsolatba a magyar zenei előadó-művészeti szféra a világ legnagyobb szakmai szervezetével, az International Society for the Performing Arts-szal – röviden ISPA. Az idei kongresszus magyar nézőpontból különösen figyelemre méltó: január 15-én este galavacsorán vette át az alapítóról, Patrick Hayesről elnevezett rangos elismerést Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekar és Kottatár főigazgatója. (A.M.)

KRITIKA

Kritika a Budafoki Dohnányi Zenekar, a Duna Szimfonikus Zenekar, a Savaria Szimfonikus Zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar és a Nemzeti Filharmonikusok hangversenyeiről.

(Csengery Kristóf, Fittler Katalin)

ZENETÖRTÉNET

Ismeretlen Auer-dokumentumok 2.

Ezúttal néhány ismeretlen Auer-dokumentumot adunk közre, majd felvillantjuk az 1917-es szentpétervári forradalom eseményeit, hogy bepillantassunk az Auer-család három generációjának küzdelmes életébe, családi titkaiba. Megtudjuk azt is, hogyan lett Auer Lipót unokájából, az Oroszországból elmenekülő Mischa Auerből híres filmszínész Hollywoodban. (Közreadja Rakos Miklós)

MŰHELY

Hol tart ma a zenekari muzikusok képzése Magyarországon? (4)

A címben feltett kérdésre sorozatunkban karmesterek és előadó-művészek keresik a választ, akiknek hazai és nemzetközi tapasztalataik révén nem csupán határozott elképzelésük van az oktatásról és a zenekari munkáról, de életpályájuk során bizonyítottak is. A Zenekar 2014-ben is folytatja a vélemények összegyűjtését, remélve, hogy egyszer Magyarországon is bekövetkezik az az áttörés, aminek következtében az oktatás a tényleges igényeknek megfelelően fog működni annak szellemében ahogy az itt megjelenő interjúban Baráti Kristóf mondja: „Ne olyan problémákat oldjunk meg, amelyekkel a muzikus nem fog találkozni, hanem olyanokat, amelyekkel igen.” (Csengery Kristóf)

Az idő a zenében

Német testvérpárunktól ezúttal azokat a cikkeket válogattuk össze, amelyek a zene és az idő kapcsolatát tárgyalják, hiszen a muzikusokat, mint „időszakértőket” lehetne jellemezni. Ők olyan művészeti formában dolgoznak, ahol az időstrukturalás a középpontban áll. (Claudia Spahn, Sven Scherz-Schade; Susanne Keuchel)

PRÓBAJÁTÉKOK

17, 42

HANGVERSENYNAPTÁR

40

KOMOLYZENEI SZUPERKÖZPONTOT hozna létre a kormány: a csúcsszerv a Magyar Állami Operaház, a Művészetek Palotáját, a Zeneakadémiát és az Országos Filharmóniát fogná össze. A Művészetek Palotája szerint a tervezet nem veszi figyelembe a Batta András kormánybiztos november végén adott tájékoztatásával kapcsolatos szakmai ellenvéleményüket, sőt a téves alapkonceptiót továbbterjeszkedve bontja ki. Az Operaház sem támogatja a központosítási törekvéseket, hiszen az intézmény „130 éve, megalapítása óta önállóan gazdálkodó, programtervező és megvalósításra is képes apparátussal rendelkező egysége, ezért magasan a legnagyobb kulturális vállalata a mindenkor Magyar Államnak”.

AZ IFJÚSÁGI PROGRAMOK folytatásáról, fejlesztéséről írt alá megállapodást a zenei edukációs program gazdája, a Filharmónia Magyarország Nonprofit Kft. és a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár. A program különlegessége, hogy együttműködnek szociológusokkal és pszichológusokkal, akik kutatják a programot és annak a személyiségfejlődésben betöltött, bizonyítottan pozitív hatását. Az edukációs program tesz azért, hogy valóban kialakulhassanak a fiatalokban olyan mélyen gyökerező emóciók, élmények, amelyek a jövő generációjának komolyzenei szenszibilitását, érdeklődését emelik. Megjegyezte: gondoskodnak a koncerteken közreműködő műsorvezetők, moderátorok képzéséről is.

SZABÓ PÉTER gondonkaművész és Alpár Tibor a Bartók Rádió zenei rendezője vehette át idén a Lajtha-díjat. Szabó Péter Lajtha László kompozícióinak kiemelkedő színvonalú tolmácsolásáért Alpár Tibor, a Lajtha László összes vonósnégyese című album magas színvonalú zenei rendezői munkájáért, valamint a 20. századi és kortárs magyar zenei felvételek kiváló minőségű rögzítéséért érdemelte ki a díjat.

ÉÖTVÖS PÉTER világhírű magyar zeneszerző Paradise reloaded (Lilith) című legújabb operájának középpontjában a héber apokrif irodalomból ismert Lilith démonikus női alakja áll. A mű magyarországi premierje január 23-án volt a Művészetek Palotájában.

VÁSÁRY TAMÁS ÖSZTÖNDÍJÁT hirdetett meg az idei évre az Emberi Erőforrások Minisztériuma az ifjú zenészek és kiemelkedő önkéntes tevékenységet végzők támogatására.

A JÖVŐ ÉVI Budapesti Tavaszi Fesztivál (BTF) programjait a korábbi összeg négyszereséből, 1 milliárd 650 millió forintból szervezhetik.

ÁTADTÁK az idei zeneművészeti Junior Prima Díjakat. A zsűri ezúttal is tíz elismerést osztott ki. A díjban és az azzal járó 2 millió forintban részesült az Angelica Leánykar, Bencze Csaba harsonaművész, Kohán István klarinétművész, Lehardt Dániel zongoraművész, Nyári László hegedűművész, Solti Árpád zeneszerző, Szabó Ildikó gondonkaművész, Tóka Áron dzsesszongorista, Tóka Ágoston orgonaművész és Tóth Balázs trombitaművész.

ELHUNYT Szokolay Sándor. Hét operát, huszont két oratóriumot és számtalan más művet alkotott, a Zeneakadémia tiszteletnek és szeretetnek örvendő tanára volt. A Zeneakadémián zeneszerzést és prozódia tanított. Csaknem két évtizeden át a Magyar Kodály Társaság elnöke volt és tisztségekkel is járó szerepet vállalt a rendszerváltás után a magyar zenei élet megreformálásában. Műveinek jelentős része kiadatlan.

ÉLETÉNEK 69. évében 2013. december 28-án rövid, súlyos betegség után elhunyt Magi István, a kultúráért felelős minisztérium nyugalmazott főosztályvezetője, az Előadó-művészeti törvény egyik kidolgozója.

A HONVÉD FÉRFIKAR HÍREI

A 2013-as évet nagyon sok munkával és jelentős sikerekkel zárta a Strausz Kálmán Liszt-díjas karnagy vezetésével működő Honvéd Férfikar. Szinte minden hónapra jutott egy-egy új bemutató vagy kiemelkedő koncert a márciusban Magyar Örökség-díjban részesült kórus számára: A Magyar Állami Operaház és az Erkel Színház színpadán: Wagner: A bolygó hollandi, Erkel Ferenc: Bánk bán, Verdi: Don Carlos, Erkel Ferenc: Hunyadi László és Kodály Zoltán: Hány János című műveiben közreműködtek.

Október 19-én és 20-án a kórus a Budapesti Stúdió Kórus Egyesület, a Stilla Pectus Polgári Egyesület (Szlovákia), a Capella Cracoviensis (Lengyelország) és a Krakói Zeneakadémia együttműködésével, nagy sikerrel mutatta be Krakóban és Czesztohowában Liszt Ferenc: Szent Szaniszló oratórium-töredékek című művét.

December 4-én Szentesen, a Református Nagytemplomban, majd december 6-án Várpalotán, a Római Katolikus Templomban mutatták be nagy sikerrel a kórus „Adventus Domini” című adventi hangversenyét.

A Honvéd Férfikar életében reneszánsza van a színpadon előadott daraboknak. Az adventi időszakban a kórus a Nemzeti Színház Honegger Johanna a máglyán című remekművében működött közre, amelyet Vidnyánszky Attila rendezésében 12 alkalommal láthattott a közönség december végéig Strausz Kálmán vezényletével.

Október 31-én indították el 3 részes budapesti bérlet-sorozatukat a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében. A nyitóhangversenyen Cherubini Requiemje került bemutatásra az Óbudai Danubia Zenekar közreműködésével.

A nagyszerű hangverseny-sorozat idén folytatódik. Február 7-én Matthias Brauer vezényletével és Szilasi Alex zongoraművész közreműködésével német romantikus műveket, március 7-én pedig Riederauer Richárd dirigálásban kortárs férfikari műveket mutat majd be a kórus a MTA Dísztermében.

Régi-új igazgató Szombathelyen

Közönség- és zenekarépítés, kultúraközvetítés Mérei módra

Megduplázza az együttes koncertjeinek számát, hatszorosára növelte a bevételt, többszörösére duzzasztotta a közönséget a Savaria Szimfonikusoknál Mérei Tamás. Így nem csoda, hogy újabb öt esztendőre elnyerte az igazgatói posztot. A csellóművész rengeteg tervvel vágott neki az újabb feladatnak, amelyből már az eltelt hónapok alatt is megvalósult néhány. Új hangszerek érkeztek Szombathelyre, várhatóan újabb státuszokkal bővül az együttes, vendégeik között világsztárt is találni, és nemsokára bemutatkozik az új vezető karmesterük. A régi-új igazgató azonban talán mégis arra a legbüszkébb, hogy a döntés előtt, a titkos zenekari szavazáson az együttes minden tagja rá voksolt.

■ Jelentős koncertre készülnek, hiszen február 9-én ismét fellép Szombathelyen Ramón Vargas, aki egy tanítványával áriaestet ad. Hogyan sikerült újra megnyerniük a világsztárt?

– Úgy vélem, Ramón Vargas kellemes élményeket szerzett nyáron, amikor az Iseumi Szabadtéri Játékokon lépett fel, Vásáry Tamás születésnap koncertjén. Örömmel láttam, hogy honlapján többször szerepelt az a járdába épített csillag, amelyet nálunk kapott, és előfordult, hogy háttérképként az Iseum szerepelt. A koncertet követően is kapcsolatban maradtunk, és most a felkérésünkre szívesen mondott ismét igent. Február 9-én lép fel Szombathelyen, és növendékével, Joanna Parisivel ad áriaestet. Ezen a koncerten a Savaria Szimfonikusokat Kesselyák Gergely dirigálja. Egyébként idén remélem, még egy másik világsztárnak is tapsolhat majd a szombathelyi publikum, most tárgyalunk fellépéséről a nyári Szabadtéri Játékokon...

■ Azt gondolom, az ilyen koncerteknek is köszönhető, hogy ismét bizalmat kapott... Mit emelne ki az elmúlt öt esztendőből? Én az egyik legnagyobb eredményének azt tartom, hogy a közös, megye és városi fenntartás megszűntét követően sikerült elérnie, hogy Szombathely városa vállalja az együttes további működtetését...

– Nagyon nehéz átalakulás volt, hiszen ebben senkinek sem volt gyakorlata. De én még régebbre kanyarodnék vissza, mikor ugyanis átvettem az együttes igazgatói posztját, akkor tört ki a gazdasági válság, és mindenki tudta, hogy a kultúrán fognak spórolni. Az első feladatomban az volt, hogy

létszámleépítés keretében váljak meg öt muzsikustól... Majd rögtön ezt követően szembesültem azzal, hogy hirtelen, szezon közben távozott az addigi művészeti vezető, Alpaslan Ertüngaalp. Az az időszak volt az együttes életében a mélypont, s bizonytalansággal, óriási büdzsésűkötéssel kellett megküzdenünk. De talán mondhatom, hogy innentől kezdve végre felfelé vezetett az út.

■ Sikerült megnyernie a zenekar tiszteletbeli elnök-karnagyának Vásáry Tamást.

– Igen, ő csak ebben a formában tudta vállalni az együttest, de így is nagyon örültünk neki, hiszen így a nevünket összeköthettük egy ilyen világnagysággal. Azóta is gyümölcsöző vele a kapcsolat. Miután lett új elnök-karnagyunk, „egész pályás” letámadásba kezdtünk. Erre azért volt szükség, mert abban az időben félházak előtt hangoztak fel a koncertek, s a Filharmóniával sem dolgoztunk együtt. Azóta a szervezettel kiváló kapcsolatot alakítottunk ki, az akkori, 53-as hangversenyszámot éppen a duplájára növeltük, ráadásul az estjeink táblás házak előtt kerülnek színre. A nézőszámunk ugyanis két és félszeresére nőtt. Gyakran fordul elő, hogy előbb fogynak el a jegyek, minthogy kiragasztjuk a plakátokat... Arról nem is beszélve, hogy akkor a saját bevételünk 33 millió forint volt, ma pedig 212 millió. Az intézményi összköltségvetés az 280-ról 570-re növekedett, úgy, hogy nem a fenntartói támogatásunk növekedett, hanem a saját bevételünk és az állami támogatásunk lett több.

■ Abban, hogy koncertjeik a helyi kulturális élet jelentős eseményeivé váltak, telt

bázakat vonzanak, gondolom jelentős szerepet játszott az is, hogy változtattak a korábbi műsorpolitikán...

– Ez is része volt az „egész pályás” letámadásnak. Teljes változásra törekedtünk a kommunikációban és a marketingben is. Új helyszíneket választottunk, annak jegyében, hogy ha a hegy nem megy Mohamedhez... Egyre intenzívebben vettünk részt a város életében. Átalakult a béreletsorozatok, elindultak a saját fejlesztésű koncertek, legutóbb például a kicsiknek szóló Zenemanók bérelet. Az igazán nagy visszhangot kiváltó produkciók közé tartozik a Hollywood Classics vagy a Symphonic Live, de az operasorozat is ide kell sorolnunk. A legnagyobb vállalása és lehetősége a zenekarnak az Iseumi Szabadtéri Játékok, amely sok esztendő után indult újra, de évről-évre nagyobb siker. Folyamatos fejlődésről számolhatok be, egyre több produkció, egyre több előadás és néző jellemzi ezt a nyári fesztivált. Ezt a folyamatot újabb elemekkel szeretném a következő ciklusom során bővíteni. Az egyikről már örömmel számolhatok be, több mint tíz év után újra tudtunk hangszert vásárolni. A timpanistánk választott egy kiváló hangszert, s már megjött hat trombita is... Áttérünk a német rendszerű instrumentumokra.

■ Régi terv az is, hogy újabb státuszokkal bővítse az együttest.

– Idén végre úgy néz ki, ez is megvalósul, hiszen 12 muzsikussal több játszhat majd nálunk. Minderre azért van szükség, mert ennyi fellépéshez, ilyen repertoárhoz a jelenlegi zenekari létszám kevés. A Bartók Teremben vagy a bécsi Musikvereinsaalban, ahol rendszeresen fellépünk, de a MÜPÁban, vagy a pécsi Kodály Központban is több zenészre van szükség. Jelenleg sok kiegészítőt foglalkoztatunk, amin változtatni kívánok. Ez ugyanis nem olcsó megoldás, ráadásul a személyek is folyton mások. Arról nem is beszélve, hogy az előadó-művészeti törvény a folyamatosan foglalkoztatottak számát honorálja. Szóval, gazdaságilag is hasznos ez a bővülés.

■ A terveik között azt is olvastam, hogy a tiszteletbeli elnök-karnagy mellett új vezető karmestert szeretne az együttes élni. Miért döntött így?

– Vásáry Tamás annyira elfoglalt, annyi a felkérése, hogy a klasszikus vezető dirigensi szerepkört nem tudja vállalni. Nem tud jelen lenni például a próbajátékokon, az évad tervezés minden fontos pillanatánál, a szolampróbákon. Pedig kell, hogy zenei, művészeti gazdája is legyen az együttesnek. Hiába vagyok zenész, az igazgatás mellett erre nincs elegendő időm, ráadásul nem vagyok karmester. Szerencsére találtam már egy ideális személyt, aki a következő szezontól látja el ezt a feladatot. Hogy kiről van szó, azt majd áprilisban jelentjük be. Fontos, hogy legyen egy olyan karmester, aki mindenki játékát alaposan ismeri, tudja, miben fejlődött, és megfelelő utat jelöl ki az együttes számára. De hangsúlyozom, Vásáry Tamás mellett fogja ellátni ezt a pozíciót.

■ Milyen elképzelések, tervek szerepelnek még a következő, öt éves tervben?

– Nagyon fontos a hangszerbeszerzés, minden évben szeretném, ha jutna erre forrás. A Művelődési és Sportház, amelyet 1963-ban adtak át, nyert egy felújítási pályázaton, s a renoválás a következő szezonban elkészül. Van zenekari árok, és a hangversenytermi opera bérletet szeretném áthelyezni erre a helyszínre. A következő elképzelés pedig az, hogy a Klagenfurtban látott módon, buszos utakat szervezzünk a környékről és a hatá-

ron túlról az előadásokra. S így egy produkcióból minél több előadás szülessen.

■ Milyen most az együttes anyagi helyzete, hiszen korábban komoly nehézségekkel küzdöttek?

– Nagyon örülünk annak, hogy elnyertük a nemzeti címet, és annak is, hogy a tavalyi, rendkívüli támogatás beépült az idejébe, az államtól érkező összegbe. Soha ennyi pénzt nem kaptunk korábban. Remélem, hogy a város is akkora büdzsével segíti a munkánkat, mint a korábbi években, s felméri, hogy most az állami támogatás nem azért lett több, hogy az önkormányzati támogatás csökkenhessen... 140 millió Ft-ot kaptunk tavaly, szeretném, ha ez ebben az évben is megmaradna. Reálisnak kell lennünk, ha ezt megkapjuk, akkor elégedett vagyok, a következő évet pedig majd meglátjuk.

■ Sikerült elérni, hogy a város valóban örüljön annak, hogy ilyen együttese van?

– Korábban sem volt fanyalgás, csak rendkívül nehéz helyzetbe került Szombathely. Új intézményeket kaptak, ami nem tette egyszerűvé a gazdálkodást. Mindenkinek be kellett bizonyítani a saját fontosságát. A zenekar azonban megálta ebben a versenyben is a helyét, hiszen ez az egyetlen nemzeti rangú, külföldön is rendszeresen szereplő

együttes, amely öregbíti mindenütt a város jó hírnevét, hogy az Iseumról ne is beszéljék.

■ Azt látom, fontos szerepet vállalnak az ifjúságnevelésben, a közönségbázis kialakításában...

– Évente harminc-negyven ilyen hangversenyt adunk. Tényleg ne felejtsük el azt sem, hogy amikor ez a repertoár született, akkor még nem létezett külön szórakoztató zene. A komolyzene számított annak. Az volt a célunk, hogyha meghallják azt, hogy Savaria Szimfonikus Zenekar, akkor az emberek a szórakozásra, pozitív élményekre asszociálnak. Úgy érzem, ezt teljesítettük. Kisváros a miénk, úgyhogy látom, vannak olyanok, akik nyáron eljöttek az iseumi rockoperára, a Jézus Krisztusra, utána a filmkoncertre is jegyet váltottak, és ma már egy „rendes” hangversenyre is beülnek. Az a folyamat, ami korábban csak teóriaként létezett, működőképesnek bizonyult. Gyorsabban, mint gondoltam, hiszen öt év alatt már szignifikáns eredményeket értünk el. A legbüszkébb pedig arra vagyok, hogy az igazgatóválasztás előtt – a hagyományainknak megfelelően – a zenekar is szavazott, s a név nélküli, titkos voksoláson egyhangúan mellettem döntöttek. Most úgy érzem, ez óriási erőt ad, biztatást és az öt éve megkezdett irány folytatására ösztönöz. *R. Zs.*

Danubia Zenekar 2.0

Ács Péter tervekről, megújulásról, státuszokról

Ebben az évadban ünnepli alapításának huszadik évfordulóját az Óbudai Danubia Zenekar. A jubileumi szezonban teljes megújulás is vár az együttesre, hiszen január végén új arculattal, honlappal, kommunikációs és marketingstratégiával jelentkezik a zenekar, amelynek tavaly szeptembertől új művészeti vezetője van Hámori Máté személyében. Az ügyvezető azonban továbbra is Ács Péter marad, aki bár a hivatalos értesítést még nem kapta meg, várhatóan július 1-jétől öt esztendőre elnyerte az együttes vezetését. Számos ötlettel, tervvel kezd neki a következő időszaknak, s azt vallja, a legfontosabb, hogy mindig legyenek képesek azonnal alkalmazkodni a változásokhoz.

■ Már a kezdetektől a Danubia Zenekarral dolgozik?

– Nem, hiszen 1999-ben kerültem a társulathoz, akkor még az egyesület irányítójaként, és ezt a posztot egészen 2009-ig töltöttem be. Majd 2010-től kaptam meg az ügyvezetői megbízatást 2014 június végéig, s most az Emt. jogszabályainak megfelelően pályáz-

tam a pozícióra. A döntésről szóló hivatalos értesítést azonban mostanáig még nem kaptam meg.

■ Nem könnyű időszakban vállalta ismét a vezetését, hiszen a két évtizedes jubileum ellenére nincs túl kedvező anyagi helyzetben a zenekar...

– Összességében mégsem panaszkodom. A tavalyi éves árbevételről nézve azt kell mondanom, a kisebb, vidéki zenekarok szintjét megugortuk. Úgy látom, az idejébe költségvetésünk teljesen rendben lesz.

■ Mindent működtetni tudnak a rendelkezésre álló összegből?

– Igen, hiszen jelentős a saját bevételünk, ami ellensúlyozza a kisebb állami támogatást. Persze részt veszünk minden pályázaton, amin csak lehet, legutóbb például a holocaust emlékévképcsán nyertünk 9 millió forintot két koncertre. Az idejébe, a 2014-es esztendővel illetően pedig még egyáltalán nem lezárt az üzleti terv, hiszen számos pályázat csak most jelenik meg. Viszont az, amit eddig látok, már megnyugtató. A 2013-as év után az idejébe is meglehetősen stabil évről ígérkezik a zenekar életében, anyagi szempontból.

■ *Pedig gondolom komoly anyagi terhet jelentenek a státuszok...*

– Harmincnégy muzsikust vettünk eddig állásba, és ez a folyamat folytatódik a következő negyedévben. Terveim szerint őszre már negyvenen, negyvennégyen leszünk. Aztán ennél a számnál – az ésszerű gazdálkodás jegyében – meg is állunk. Nem célunk a szimfonikus zenekar kategóriába tartozni, mert az a hangszerpark és minden egyéb terén túlságosan nagy ráfordítást igényelne részünkről. Jelenleg a koncepcionális megújulásra koncentrálnak, január végén sajtótájékoztatót mutatjuk be az új arculatot, honlapot, s számolunk be a következő szezonra vonatkozó terveinkről.

■ *Úgy tudom, próbajátékokat követően döntöttek arról, kit vesznek státuszba. Aki tag lett, az muzsikál azért más együttesben is?*

– Akit felvettünk státuszba a Danubiában muzsikál. A rézfúvós szőlamban van olyan művész, aki félállást vállalt az együttesnél, és félállásban zenél például az Operaházban. Hárman távoztak az Erkel Színház zenekarába, de ők ott kaptak státuszt.

■ *Miért éppen az ünnepi szezonban döntöttek a megújulás mellett? Ráadásul a jubileumi évadot is új művészeti vezetővel kezdték...*

– Összegyűltek az okok, amelyek a váltás mellett szóltak. Egyrészt 2014-től a törvényi szabályozás alapján, amelyik zenekar nem állásban foglalkoztatja a zenészeket, az nem részesül állami támogatásban. Ha pedig egy zenekar státuszokat teremt, az azzal is jár, hogy másképpen kezd el tervezni, hiszen a muzsikuskoknak biztosítani kell a fizetést, ki kell egyenlíteni a járulékokat, és bizony a büdzsé tervezésekor már nem havi 10-20 közötti szolgálattal számol. Másrészt saját rendezésű koncertekből, sorozatokból is többet kell életre hívni, az pedig az utóbbi időben kiderült, hogy az alapító-karmesterünknek Héja Domonkosnak erre jelenleg nincs elegendő ideje. Sokat vezényel továbbra is az Operaházban, vannak egyéb felkérései és külföldön is dirigál. A mai zenei életben óriási változások figyelhetők meg akár a tíz évvel ezelőtti helyzethez képest is. Nagy a versengés a helyszínekért, az előadókért, a közönségért, a médiapartnerekért, hogy csak néhány dolgot említsek. Nincs idő a hezitálásra, gyors döntéseket kell hozni. Ezért is volt fontos, hogy olyan művészeti irányító álljon az együttes élén, aki ezt a tempót fel tudja vele venni. De természetesen Héja Domonkos továbbra is részt vesz a Danubia életében, a nagy produkciókban, rendszeresen dirigálja a zenekart.

■ *Az, hogy a bevételeik így megnöttek, az eddigi építkezésnek köszönhető vagy elkezdtek valamit teljesen másképp csinálni?*

– Is-is. Az üzleti gondolkodás nagyon fontos volt, főleg azért, mert nem éreztük azt, hogy a szakmai közeg különösebben támogató szándékú lenne velünk. Mintha egy teszten kellene részt vennünk, hogy így is életben maradunk-e vagy elvérzünk... Mi mindenestre megteszünk a fennmaradásért mindent, s most úgy látszik, sikerrel is járunk.

■ *Szeptember óta új művészeti vezetője van az együttesnek, Hámori Máté. Mennyire tudnak azonosan gondolkodni? S hogyan választották a fiatal karmestert? (Vele készült beszélgetésünket az 8. oldalon olvashatják – szerk.)*

– Sokat beszélgettünk a felügyelő bizottsággal a folytatásról, a megújulásról, s több lehetséges művészeti vezető neve is felmerült. Hámori Máté állt az első helyen, s már a legelső beszélgetésen eldől, őt kérjük fel erre a pozícióra. Remekül dolgozunk együtt, nagyon jó ötletei, kezdeményezései vannak. Bár igazán a megújulás a következő szezonban válik látványossá.

■ *A művészeti vezető tervei között a közönségépítéssel kapcsolatban is akadnak elképzelések...*

– Mi eddig nagyon jó helyzetben voltunk. A Zeneakadémiát minimális reklámmal megtudtuk tölteni, most pedig egy héttel a koncert előtt már nincs egy darab belépő sem, néha szakmai jegyeket sem tudunk adni... Viszont például a BMC-ben indult sorozatunk első estjén bizony meg kellett dolgozni a háromnegyed házért is. De már a második, ottani koncerten jobb volt a helyzet, be kellett látnunk, hogy más a közönség, mint az Akadémián.

■ *Még a Nemzeti Színházat is meg kell tölteniük...*

– Oda is sokan jöttek utánunk. Az új vezetéssel pedig sikerült jó kapcsolatot kialakítanunk. Ők és mi is keressük a téátrumban a zenekar számára legjobb lehetőségeket. Tavasszal folytatódik a nemzeti sorozatunk, amelynek lényege, hogy a nagyszínpadi produkciók mellé tematikában kapcsolódó koncerteket rendezünk. Az már biztos, hogy amikor színpadra kerül Gombrowicz Operettje, nekünk is kapcsolódik hozzá hangversenyünk. Lényeges az is, hogy emellett jelentős ifjúsági sorozatunk indul, amelynek lesz iskolai és óvodai része. Óbudán kezdjük ezeket a fellépéseket, jelenleg is egyeztetünk a KLIK-kel.

■ *Visszatérve a megnöött bevételekre: a jegyárakon változtattak vagy a koncertszámokon?*

– Nagyon sokat dolgozunk. A tavalyi év első felében 80 előadásunk volt összesen, az Erkel Színház produkciókkal. Az egész nyarat végigkoncerteztük, például az István, a királyban is mi muzsikáltunk. Novemberben hat különböző műsorban szerepeltünk, szóval nincs produkciós problémám. Arról nem is beszélve, hogy Óbudán is rendszeresen muzsikálunk, hagyományá vált az újévi koncertünk, a Társaskörben az óbudai Idősek Klubja számára rendezett előadást pedig majdnem dupláznunk kellett, akkora volt az érdeklődés. A jegyárak és koncertszám szempontjából egyaránt nagyon fontos, hogy a kommunikáción tudjunk változtatni a jövőben, erről írtam az igazgatói pályázatomba is. Ilyenek voltunk eddig, egytől húszig, most pedig új fejezetet nyitunk.

■ *Danubia 2.0?*

– Igen, mondhatjuk így is. Szükség van a váltásra, hiszen ami öt évvel ezelőtt sikeres marketingstratégia volt, az ma már egyáltalán nem működik. Sokkal gyorsabban kell reagálni mindenre, és az átalakulás, megújulás is ezt szolgálja.

■ *Hová szeretné pozícionálni a jövőben az együttest?*

– Hámori Mátéval közösen nagyon fontosnak tartjuk, hogy a 30-40 év közötti, kvalifikált fiatalokat megszólítsuk, erre szolgálunk az új helyszínek, az új műsorok. Az új művészeti vezetőnk tele van tervekkel, így akadnak majd a következő időszakban is jócskán különböző próbálkozások, kísérletek. A jövő szezonban bővítjük a zeneakadémiai előadásokat, folytatódik a BMC-s sorozat, gyerekeknek szóló programokat indítunk, és a crossover is műsoron marad. Ráadásul végre új, nagy irodába költöztünk, és a Hungarotonnál kaptunk próbatermet.

■ *Mivel lenne elégedett az újabb öt esztendő végén?*

– Azt gondolom, hogy a kultúrában, akár csak az oktatásban, jelentős átalakulás fog végbemenni. Nem is elsősorban a finanszírozásban, hanem strukturálisan. Azt gondolom, hogyha jól tudunk reagálni a változásokra, az már fél győzelem. Folyamatosan figyelni kell a piacot, hiszen ha valaki nem veszi fel a tempót, az nagyon könnyen el tud vérezni... Akadnak majd vesztesek, mi pedig szeretnénk a huszonöt éves jubileumot is megünnepelni.

R. Zs.

„Nemcsak közönséget építünk, hanem zenekart is”

Hámori Máté kísérletezésről, repertoárválasztásról, ifjúságnevelésről

Az Óbudai Danubia Zenekar új művészeti vezetővel kezdte évadját. Hámori Máté nyolcévesen regényt írt, saját lapot szerkesztett, később pedig zongoraművészi

ambíciói is voltak, miközben még rockbandában is játszott. Elsőre felvették a Zeneakadémiára, miután megszerezte karmesteri diplomáját, számos hazai együttesnél kipróbálhatta magát dirigensként. Az ifjúságnevelést is mindig lényegesnek tartotta, ezért iskolákban játszott operákat, úgy, hogy a produkcióhoz magyar szöveget írt, kellékeket, díszletet készített. A Danubia Zenekar élén is szeretné eljuttatni iskolásokhoz és óvodásokhoz a klasszikus zenét, s szintén fontos célja, hogy bővítsék az együttes közönségbázisát. Zenekar-építő munkába kezdett, így a Mozart-sorozat után tavasszal Beethoven következik a BMC-ben, de Hámori Máté igyekszik kevésbé ismert műveket is műsorra tűzni.

■ Milyen előzmények, közös produkciókat követően kérték fel az Óbudai Danubia Zenekar művészeti vezetőjének?

–Egyszer, korábban már dolgoztam az együttesrel, de a hosszabb és komoly munka az Erkel Színházban színre került Hunyadi László volt. Amikor Ács Péterék felkértek erre a posztra, örömmel mondtam igent. Abban állapotunk meg, hogy három esztendőre vállalom ezt a feladatot, aztán majd meglátjuk a folytatást.

■ Mennyire jelentett kibívást és nebulószéget, hogy egy olyan együttes élére állt,

amelynek az eltelt két évtizedben egyetlen alapító-vezető karmestere volt?

– Nem könnyű feladat, de szerencsére úgy érzem a szeptember óta eltelt hónapok alatt elfogadott az együttes. Az igazgatótól pedig szabad kezet kapok a művészeti kérdésekben. Természetesen Héja Domonkos továbbra is rendszeresen dolgozik az együttesrel. Nagyon tiszteltem a munkáját. Nekem is volt zeneakadémistákból verbuvált zenekarom, és megesett, hogy egymás mellett próbáltunk. Akkoriban kicsit irigykedve néztem, hogy mennyivel előrébb tartanak, nekik már vannak hangszereik is...

■ A mostani, jubileumi szezont azonban gondolom nagyjából készen kapta, hiszen szeptemberben állt az együttes élére...

– Nem teljesen, mert az évad korántsem volt készen. A Zeneakadémián rendezett bérlet-sorozatok mellett akadtak azért jócskán lyukak. Amikor szeptemberben elkezdtük a munkát, sok mindent kitalálhattam, például az én elképzeléseim alapján valósult meg a Mozart-bérletünk a Budapest Music Centerben. Persze nehéz néhány hónap alatt – miközben már zajlott az évad – tökéletesen továbbépíteni a szezont, azonban így is akadnak izgalmas sorozatok, koncertek. A következő évadra már jobban tudtam készülni, január végére le is zárul a következő szezonterv.

■ Hogyan építette fel? Mely célokkal, tervekkel vette át az együttes vezetését?

– A koncepcióm szerint meg kell őriznünk azt a törzsközönséget, amelynek tagjai tartották az együttes mellett az utóbbi két évtizedben. Nekik szól a zeneakadémiai bérletünk. A publikumunkat ki kell szolgálni, és közben bebizonyítani, milyen magas művészi színvonalat képviselünk. Viszont szükség van arra is, hogy újabb hallgatóságot is megnyerjünk, szeretnénk a kvalifikált, 30-40 éveseket megszólítani. Ehhez kiváló új helyszínünk a BMC. Bár a feladat egyáltalán nem könnyű, hiszen ezt a csoportot más zenekarok is megcélozták... Mindenesetre a Mozart-sorozatunk

sikere azt jelzi, sokan megszerették a helyszínt és a koncertjeinket is. A jövőben is fellépünk a BMC-ben, tavasszal Beethoven-sorozatra várjuk az érdeklődőket. Érdekes projektekben is részt veszünk, hiszen fellépünk a Tavasz Fesztiválon, ahol Lakatos Márkkal lesz egy izgalmas előadásunk, amelyben a divat mellett a kortárs tánc, s a klasszikus zene is megjelenik. Kísérletezünk mi is, hiszen a cél az, hogy ne elveszsen, hanem felerősödjön az az érték, amelyet a zenekar teremt. Persze, nagyon fontos a helyszín- és a programválasztás, de nyilvánvaló, hogy mindenütt a zene játssza a főszerepet. Biztos azonban az is, hogy támogatóan hat az új marketing, a honlap, akárcsak az, hogy a jövőben a közönségkapcsolatokkal is többet foglalkozunk, és elindítjuk a baráti kört.

■ Új fejezet kezdődik minden szempontból az együttes életében?

– Igen, és nem véletlen az sem, hogy Mozart-sorozattal kezdtünk, hiszen nemcsak közönséget építünk, hanem zenekart is. Ez persze összefügg azzal is, hogy azzal, hogy állományba vettük a zenészeket, másfajta munka veszi kezdetét. A Danubiában eddig nagy volt a fluktuáció, ez most minimálisra csökken. Elsősorban azokra támaszkodunk, akikre korábban is számíthattunk, de mellettük vérfrissítésre ugyancsak szükség van. A műhelymunkát Mozarttal kezdtük, hiszen az ő zenéje sok szempontból jó alapozás a vonóshangzás tökéletesítésére. Ebben fontos szerepet játszanak a szólamvezetők. Egyébként ebben a sorozatban csupa olyan művet igyekeztem választani, ami nem tartozik a repertoárba, tehát nem a megszokott gesztusokat hozza elő a muzsikusokból. Persze, jövőre játszunk a huszadik századi repertoárt is, Debussyt, Ravelt, Sibeliuszt, de igyekszem nem a legelköpottabb darabjaikat műsorra tűzni. A kísérletezéshez pedig a BMC mellett más helyszíneket is keresünk. Persze a zeneakadémiai koncertekbe szintén szeretnék néhány újdonságot csempészni, ahogy a kortárs műveket ugyancsak lényegesnek tartom.

! Ilyen hangversenyek már az idei programban is szerepelnek, hiszen január 24-én Petrovics Emilre emlékeznek.

– A darabjai kiválóak, ezeket a műveket játszani kell! Petrovics tanár úr olyan látás-

Hámori Máté 1983-ban született Budapesten, zeneszerzés és zongoraművészi tanulmányai után végezte el a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem karmesterképző szakát, 2006-ban. Zeneakadémiai éve alatt alapította meg a Teatro di Musica kamarazenekart, amellyel számos nagyszerű koncertet adott, és bemutatót több új magyar zeneművet is. 2005 óta a hazai szimfonikus zenekarok többségét dirigálta, visszatérő vendége a Szombathelyi, Győri, Miskolci és Szatmárnémeti Filharmonikus Zenekarnak. 2009 óta Vásáry Tamás asszisztenseként segíti a Kodály Zoltán Ifjúsági Zenekart, és vezeti a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának zenekarát. 2012-től kezdve a Szolnoki Szimfonikusok állandó karmestere. Számos ifjúsági operaprodukció és újszerű, interaktív ifjúsági koncertprogram kötődik a nevéhez. 2013-ban a Hunyadi László című operával debütált az Erkel Színházban. Ugyanezen év szeptemberétől az Óbudai Danubia Zenekar művészeti vezetője.

móddal rendelkezett, amellyel kevesen. Jó volt vele beszélgetni. Sok szerző van még, akinek játszani kell a darabjait. Kevésbé ismert műveket, méltatlanul elfeledett darabokat is szeretnék műsorra tűzni. Ha végignézzük a repertoárt, kevesen választanak ilyen műveket, ebben is szeretnénk újítani.

! Ön korábban is sokat foglalkozott ifjúságnak szóló operaprodukciókkal. Ezt most a Danubiánál is folytatni fogja?

– Sokat tanultam ezekből az előadásokból, és lesz olyan, amit a Danubiával is előadunk. Nagyon foglalkoztat, hogy milyen előadásokkal lehet lekötöni a gyerekeket, hogyan lehet hatni rájuk. Komolyan kell venni, amit csinálunk, színes és minőségi programot kell előadnunk. Fontos, hogy a gyerekeknek élményt adjunk, hogy jól érezzék magukat egy komolyzenei koncerten. Budapesten eléggé pezseg a hangversenyélet, de szerencsére azért az iskolai koncertek terén még van tennivalónk.

! Milyen egyéb felkérései vannak a Danubia mellett? Mennyire jut idő, energia a külföldi karrierre?

– Sok időmet lekötö az együttes, hiszen amikor csak lehet, azokon a koncerteken is jelen vagyok, melyeket nem én dirigálok. Persze a napi eseményekben, próbatervezés-

ben is részt veszek. A Danubia mellett még a debreceni egyetemi teendőimmel is foglalkoznom kell, ahol a zenekart irányítom. Az Operaházban is dirigálok időnként, akárcsak a Szolnoki Szimfonikusoknál. Azaz pedig, hogy elvállaltam ezt a felkérést, egyelőre a hazai karrierépítés mellett döntöttem. Persze, szeretnék az együttessel is turnézni, ennek azonban meg kell teremteni az anyagi hátterét. Ezt a három évet ki tudom tölteni tervekkel, aztán majd meglátjuk, mi lesz...

! Zeneszerzéssel is foglalkozott korábban. Születnek most is új művek?

– Akkor lenne teljes az életem, akkor érzénem magam teljes értékű zenésznek, ha a komponálás is beleférne a mindennapjaimba. Most egyelőre erre nem jut idő... Pedig kiválóan ébren tartja az agyat. De karmesterként pályámnak még azon szakaszában tartok, hogy építeni kell a repertoárt, és ez rengeteg munkával jár.

! Volt már olyan koncert ebben az együtt töltött fél évben, amikor elégedett volt magával és a Danubia Zenekarral is?

– Igen, a Mozart-sorozatban akadt már olyan pillanat, amellyel maradéktalanul elégedett voltam... Bízom benne, hogy egyre több ilyen lesz.
R. Zs.

„Letettük a névjegyünket a leg-rangosabb hangversenytermekben”

Horváth Zsolt jelentős mérföldkőnek tartja a PFZ európai turnéját

Tizenhét nap, tíz koncert, húszezer néző - számokban így foglalhatnánk össze a Pannon Filharmonikusok decemberi-januári vendégszereplését. A turné során az együttes fellépett többek között a lipcsei Gewandhausban, a zürichi Tonhalléban és a Berliner Filharmonie-ban is. A zenekar igazgatója, Horváth Zsolt örül a kedvező kritikáknak, annak, hogy mindenütt telt házak előtt muzsikálhattak, s hogy rendszerint állva tapsoló publikumnak adhattak ráadást. Mérföldkőnek tartja az együttes életében a turnét, melyre már évek óta készültek. Mint mondja, a sikeres bemutatkozás nem feltétlenül jelenti azt, hogy lesz folytatás. A névjegyüket mindenesetre letették.

! Az Armel Produkciós és Sajtóiroda vezetőjétől, Havas Ágnestől ballottam először erről az évvégi turnéről. Hogyan kezdődött az együttműködésük?

– Sok évvel ezelőtt Szegeden alapítottunk együtt fesztivált, s már akkor stratégiai szövetségessé váltunk. Szimfonikus zenekarként az operafesztiválban is rendszere-

sen közreműködtünk. Az eltelt időszakban számos közös produkciónk született, előadások, lemezfelvételek. Ez az európai vendégszereplés, amelynek szervezésében az Armel Iroda is részt vett, azért volt számunkra különösen érdekes, mert már régóta kerestük a bemutatkozási lehetőséget a jelentős nyugat-európai koncerttermekben. Már nagyon szerettünk volna végre kilépni a nemzetközi porondra azzal a minőséggel, amelyet Pannon Filharmonikusok ma képvisel, így nyáron a közös tervezésből, a művészeti program kialakításából is kivettük a részünket.

! Korábban is akadtak külföldi felkéréseik, de mindent elutasítottak, amit nem tartottak megfelelőnek...

Páva Zsolt, Pécs polgármestere, Bogányi Tibor vezetőkarmester és Horváth Zsolt igazgató

– Így igaz, a PFZ 2003-as átalakulását követően teljesen szakítottunk a korábbi gyakorlattal, addig ugyanis a Pécsi Szimfonikus Zenekar két-három hónapot is muzsikált külföldön. Nagyon jól kiépített kapcsolatrendszerrel rendelkezett az együttes, de a zenei élet nem azon szegmenséhez kötődött, amelyet mi az új zenekarral megcéloltunk, így minden korábbi szakmai kapcsolatunkat felszámoltuk. Az utóbbi tíz év arról szól, hogy a legmagasabb szintre juttassuk az együttest, s Nyugat-Európában is megkezdődjön ez a minőségi brandépítés. Kivártunk, és éveken keresztül konzekvensen nem mondtunk minden olyan felkérésre, amelyet nem tartottunk megfelelőnek. Ma kijelenthetjük, hogy Magyarországon a Pannon Filharmonikusok az egyik vezető együttes. Célunk ezt külföldön is megmutatni. A mostani felkérés olyannak tűnt, ami miatt megéri felforgatnunk a szezont, nálunk ugyanis – mivel a Kodály Központ rezidens zenekara vagyunk – minden már 18 hónapra előre megtervezett. Rengeteg bonyodalmat, nehézséget vettünk hát a nyakunkba azzal, hogy ezt a vendég szereplést vállaltuk, de – úgy gondolom – megérte. Hiszen valóban a legrangosabb koncerthelyszíneken mutatkozhattunk be, ráadásul telt házak, szakmai közönség és a menedzseri réteg előtt. Koncertjeinket a nyugat-európai zenei élet döntéshozói is meghallgatták.

■ *Abban, hogy ilyen sikeresek voltak a fellépéseik, gondolom, az is szerepet játszott, hogy az utóbbi években a Kodály*

Központban muzsikálnak, hiszen a zenekarnak így már volt alkalma megtanulni, hogy kell kiváló akusztikai körülmények között dolgozni. Egy ilyen terem ugyanis felerősíti a hibákat is...

– Így igaz, hiszen a csúcsmínőségű hangversenytermek sajátossága, hogy rendkívül érzékenyek. A terem maga is úgy viselkedik, mint egy hangszer, érzékenyen reagál mindenre, ezért figyelembe kell venni a sajátosságait. A Berliner Filharmonie például felerősítette a klarinét hangját, s nagyon figyelnie kellett Bogányi Tibornak és a fúvósoknak, hogy a hangzás egységes maradjon. Minden helyszínen a hangversenyterem adottságainak megfelelően kellett muzsikálni. Fontos megjegyezni, hogy a Kodály Központ akusztikája a turné helyszíneinek sorában is megállja a helyét. És tény, hogy az elmúlt időszakban a Pannon Filharmonikusok játékát a legjobban maga a koncertterem fejlesztette.

■ *A turné során hány koncertet adtak, milyen városokban léptek fel?*

– Összesen tizenhét napig tartott, tíz koncertet adtunk, de a helyszínek száma kevesebb, hiszen volt, ahol dupláztunk, Berlinben pedig három hangversenyen muzsikáltunk. Ki kell emelni a szölistákat, hiszen fellépett velünk az Armel verseny tavalyi két győztese, Jelena Končar és Sebastien Obrecht. Szölistaként partnerünk volt Guliano Sommerhalder, trombitaművész, Kirill Trousov, Romaine Bolinger és Ilya Gringolts hegedűművészek. Több alkalommal játszottunk együtt Andrei Gavrilov

zongoraművésszel, vele kiváló kapcsolatot alakítottunk ki, amelynek lesz folytatása. Már koncertről és lemezfelvételről is tárgyaltunk, a következő évadban a budapesti koncertsorozat vendégeként várjuk vissza őt. Nagyon inspiratív muzsikás, a zenekarunkban pedig megvan az a flexibilitás, ami ahhoz kell, hogy Gavrilov játékát a megfelelő módon tudja kíséni. Egyébként a program arra is alkalmas volt, hogy a zenekar ne csak megmutassa magát, hanem erejét is megcsillogtassa. A legfontosabb műsorszámunk Rimszkij-Korszakov Seherzádéja volt. A kompozícióban a koncertmesterünk, Deák Márta és fúvósaink is bizonyíthaták tudásukat.

■ *Milyen kritikákat kaptak?*

– Mind nagyon méltató és elismerő. Mégis, úgy vélem, merő tévedés lenne most azt mondanunk, hogy meghódítottuk a világot. A komolyzene fellegráiba léptünk fel, olyan termekben, ahol száz éves múlttal rendelkező, kiváló zenekarok koncerteznek nap mint nap. Nem attól lesz hangos Berlin, hogy felléptek a városban a Pannon Filharmonikusok. De nem is ez volt a cél, hanem az, hogy bekerüljünk ebbe a hálózatba, s a következő években az egyik szereplőjévé válhassunk. Ehhez fontos lépést jelentett a turné, hiszen megmutattuk – a kritikák is ezt tükrözik –, megálltuk a helyünket. Úgy hallgattak minket, úgy számoltak be rólunk, mint egy németországi, A-kategóriás együttesről. Ez volt a célunk, lelkesítő érzés, hogy elértük. A telt házak azt bizonyították, a zenekar eladható, promotálható, a húszezres nézőszám szintén ezt igazolta.

■ *Hogyan tovább? Mi lesz a folytatás?*

– Ez az út fontos mérőkövető, jelentős állomás. Közönség- és szakmai sikereket arattunk, így tehát mindaz, amiért belevágtunk, teljesült. Hogy mindebből következik-e valami, az egyáltalán nem biztos. Büszkék vagyunk, hogy sikerült, de az, hogy meghívják-e újra, s hogy ennek a zenei életnek a Pannon Filharmonikusok részévé válik-e, az még a jövő zenéje. Ez nem minőségi kérdés. Mindez azon múlik, megtaláljuk-e a megfelelő üzleti és szakmai partnert, s ebbe a szűk, zárt világba be tudunk-e jutni. Hiszen nincs feltétlenül igény új szereplőre, ráadásul ezen a piacon Magyarországot évtizedek óta jellemzően a Fesztiválzenekar képviseli. Mi mindenestre letettük a névjegyünket, és sokat dolgozunk azon, hogy legyen folytatás...

R. Zs.

Filozófiájuk meghatározó eleme: a fejlődés

A Szolnoki Szimfonikusok előrébb szeretnének lépni a minősítési ranglétrán

Ismét telt házas előadással, megaprodukcióval köszöntötte a 2014-es esztendőt a Szolnoki Szimfonikus Zenekar. A temérdek szereplőt felvonultató Bolero tánckoncert – akárcsak az eddigi, hasonló rendezvények – nagy tetszést és visszhangot váltott ki, s az együttesre irányította a figyelmet. Ennek ellenére nincs könnyű helyzetben a zenekar, hiszen ahogy Patkós Imre ügyvezető – szakmai igazgató és Ignác Ervin ügyvezető elmondta, nagy teher számukra a státuszok megteremtése, fenntartása, ráadásul így már nincs keretük minősítési rendszerük működtetésére sem. Bízunk azonban abban, hogy hatalmas energiával folytatott munkájukat siker koronázza, és megteremtik a szükséges anyagi forrásokat. A művészi tevékenységük színvonalát ugyancsak emelni kívánják.

I Immár hagyománnyá vált az új esztendőt köszöntő tánckoncertjük. Milyen sikert aratott az idei és hogyan állították össze a programját, mi alapján válogatták a közreműködőket?

PATKÓS IMRE: Valóban hagyományt teremtettünk, a közönség már várja az újévköszöntő koncertünket és ez nagyszerű érzés. Az idei koncert a

„Bolero! – tánckoncert” címet kapta, hiszen ez alkalommal az operairodalom remekeiből adtunk egy csokorra valót a közönségünknek. A művészeti értékekben gazdag produkció kísérletező és újító is volt egyben, hiszen a zene világa mellett a balett is megjelent a színpadon. A nagyszabású tánckoncerten közel négyszáz zenész, énekes és táncos lépett pódiumra. A hivatásos művészek és művészeti csoportok mellett Szolnok tehetséges fiataljai is lehetőséget kaptak a bemutatkozásra, hiszen a produkcióban részt vettek a helyi Mozdulat Táncműhely gyermektáncosai és a szolnoki Kodály Iskola Gyermekkarának ifjú énekesei. Az idei koncert koncepciója eltért az eddigiektől, ugyanis míg a korábbiakban a népi ihletés volt a domináns, az idei koncerten, mint ahogy említettem, az opera és a balett kapta a főszerepet. Így a Budapest Táncszínház és a Tellabor Társulat voltak a partnereink. Az újévi koncerten

már visszatérő vendégeink a Nemzeti Énekar és a Budapesti ifjúsági Kórus. Kicsit tartottunk attól, hogy szakítva a népi gyökerekkel, nem lesz olyan nagy az érdeklődés, mint az elmúlt években, ám szerencsére hamar bebizonyosodott, hogy tévedtünk e tekintetben, ugyanis elmondhatjuk, hogy egyre nagyobb az érdeklődés az újévi koncert iránt.

I Érdemes ilyen megaprodukciókat életre hívni évről évre?

PATKÓS IMRE: Meggyőződésem, hogy igen. A közönség szempontjából feltétlenül, hiszen azt tapasztaltuk, hogy társadalmi eseményné avanzsált az újévi tánckoncertünk. Az emberek készülnek rá, beszélnek, vitáznak róla, fontos szerepet tölt be az életükben. Nem lényegtelen a zenekar szempontjából sem, hiszen a közel kétezres közönség előtt sikert arató megaprodukció nagyban hozzájárul az együttes pozitív megítéléséhez. Szakmai szempontból sem elhanyagolható, hiszen kihívást jelent a zenészek számára is. Anyagi szempontból fölvetődhet a kérdés, hogy érdemes-e, ám meggyőződésem, hogy ha minden esetben az anyagi megfontolás élvezne prioritást, nem tudnánk előrehaladni, fejlődni, márpedig ez számunkra létkérdés, filozófiánk meghatározó alapeleme.

I Hogyan áll most a költségvetésük? Mire elegendő a törvény által biztosított és az önkormányzattól kapott pénz?

IGNÁC ERVIN: A törvényi változások kétségkívül nagy terhet róttak most a zenekarokat működtető társaságok vállára. A munkaszerződéssel történő foglalkoztatottság

jelentős mértékben megnöveli a költségeket. A probléma abban rejlik, hogy a törvény nagyon kemény feltételeket szab, előírja a kötelező létszámot, ám ennek finanszírozásához nem biztosítja a szükséges anyagi fedezetet. Meggyőződésem ugyanis, hogy ha a státusz megtartásához az állam kötelező alkalmazotti létszámot ír elő, akkor a finanszírozásról is neki kellene gondoskodnia. Amennyiben az állam az önkormányzatokra hárítja a finanszírozás megoldását, ez egyértelműen azt eredményezheti, hogy a kedvezőbb anyagi helyzetben lévő önkormányzatok zenekarai járnak jól, függetlenül attól, hogy milyen minőségű művészeti munkát végeznek. Ebben némi anomáliát vélek felfedezni, ugyanis ez esetben nem a szakmai minőség játszik döntő szerepet, hanem a pénz. A támogatás uniformizálása bizonyos (standard) körülmények között megfelelő lehetne, ha a létező és jól(!) működő zenekarok minimális működési feltételét egységesen az állam biztosíthatná.

I Mi a helyzet a státuszokkal? Egy évvel ezelőtt ugyanis arról beszélt, hogy ebből hatalmas energiákat kellett bevetniük, s így is csak a zenészek felének sikerült állást teremteniük...

IGNÁC ERVIN: Maradéktalanul sikerült teljesíteni a törvény által előírt feltételeket, így immár elsődleges célunk, hogy előre lépjünk a minősítési ranglistán. Ennek érdekében valóban hatalmas energiákat vetünk be, mind a művészeti tevékenységünk színvonalának emelése, mind pedig a zenekar működtetéséhez szükséges anyagi források előteremtése terén. Profilunkban megtalálhatók olyan elemek, amelyek alapján méltán gondolhatjuk, hogy céljaink között szerepelhet a nemzeti minősítés megszerzése,

ZUGLÓ

hiszen a bérletes és ifjúsági hangversenyeink mellett egyre több nagy produkcióval lépünk a közönség elé, mint például az újravetített megakonzertjeink vagy a már szintén hagyománnyá vált, nyári Parti-Túra fesztivál.

I Mennyire tartja eredményesnek a saját minősítési rendszerüket? Mennyire fogadta el a zenekar?

IGNÁCZ ERVIN: Minősítési rendszerünket a Zenekari Szövetség vezetése hitelesítette, tehát egy szakmai testület által jóváhagyott rendszerrel dolgozunk. A minősítés alapján kapott pontszámok a bérrendszerünk legfontosabb elemei voltak ezidáig, hiszen alapvető módon befolyásolta egy-egy művész jövedelmét. A folyamatos minősítés nem csupán a jövedelem tekintetében volt releváns, hanem a zenészek művészi teljesítményére, szakmai fejlődésére is pozitív hatást gyakorolt. Ez a differenciálás viszont költségvetési források hiányában a továbbiakban nem tartható. A jelenlegi foglalkoztatási struktúra nagymértékben visszaveti a minősítési rendszer hatékonyságát, így nem tudja betölteni eredeti funkcióját. Miután a normatíva szempontok sorából törölték a

minősítés tényét, félt, hogy ez negatív irányban befolyásolja a zenészek teljesítményét, miután meggyengül az ösztönzés, elvesz az a fajta versenyhelyzet, amelyben a minőségi munka élvezett prioritást.

I Említette, pályáznak, hogy az elnyert támogatás segítségével olyan iskolákban is fellépbessenek, amelyek ezt nem tudnák megfizetni. Sikertelt ezt a célt megvalósítaniuk?

PATKÓS IMRE: A város és a térség zenei igényeinek kielégítése mellett kiemelkedő feladatunknak tekintjük az ifjúság zenei nevelését is, amelynek hagyománya a zenekar alapításának időpontjáig nyúlik vissza.

Szükségszerűen minden erőnket arra irányítjuk, hogy ez a felfelé ívelő folyamat tovább erősödjék az anyagi, szellemi erőforrások felkutatásával és bevonásával, pályázati lehetőségek kihasználásával és biztonságos, tőkeerős mecenatúra kialakításával. Az elmúlt évben – a Filharmóniai ifjúsági hangversenyeinken kívül – közel harminc ifjúsági előadást sikerült megvalósítanunk pályázati forrásból olyan oktatási intézményekben, amelyek egyébként saját erőből nem tudták volna finanszírozni ezeket a koncerteket. Értelemszerűen arra törekszünk, hogy az elindult, pozitív folyamatokat fenntarthatóvá tudjuk tenni.

R. Zs.

A legrégebben működő ifjúsági zenekar

Záborszky Kálmán jubileumról, külföldi sikerekről, muzsikusi és ifjúságnevelésről

Hatvanadik születésnapját ünnepelheti idén ősszel a zuglói Szent István Király Szimfonikus Zenekar. A Záborszky Kálmán irányítása alatt álló együttes a jubileumi zeneakadémiai fellépés mellett a Tavaszi Fesztiválon és a Müpában is szerepel, ismét különleges programokkal várja a kicsiket, hiszen Az állatok farsangja mellett új magyar daljáték születik. A karmester úgy véli, fejlődni mindig lehet. A legmagasabb szintű játékokra törekednek, bízva abban, hogy ezáltal a támogatásuk is nőni fog, s több koncertet szervezhetnek. Természetesen továbbra is igyekeznek minél több ifjú zenészből olyan muzsikust faragni, aki a rangos zenekaroknál is kiválóan megállja a helyét.

I Kezdjük az új évet egy kis visszatekintéssel. Milyen koncertre, turnéra a legbüszkébb az elmúlt esztendőből?

– Együttesünk 2013-as legnagyobb sikerét Berlinben, Európa egyik legrangosabb komolyzenei rendezvényén, a Young Euro Classic Fesztiválon érte el. A hangversenyen

a legnagyobb magyar zeneszerzők művei csendültek fel, hiszen előadásunkban Kodálytól a Galántai táncok és Liszt Magyar fantáziája hangzott el, zongorán szólót játszott a nagyon fiatal, rendkívül tehetséges Berecz Mihály. Akkorra volt a siker, hogy már az első rész után ráadást kellett ad-

nunk. A második részben Bartók Concerto című műve hangzott el, a vastaps itt is két újabb számot „követelt ki”. A kritikák kiemelték a hivatásos együtteshez méltó, egyöntetű vonós hangzást, a virtuóz fúvós szólalásokat. Hangot adtak csodálkozásuknak, hogy egy fiatalokból álló együttes milyen éretten, összeszokottan, a legmagasabb művészi színvonalon szólal meg. Különösen tökéletesnek érezték a Concerto előadását. A szereplés dicsőséget szerzett együttesünknek és a magyar kultúrának egyaránt. A tavalyi esztendő további meghatározó fellépése volt a Lajtha Mise előadása november 4-én, a Szent István Bazilikában rendezett, állami ünnepségen.

I Ha már ezt, a 2014-es esztendőt nézzük, mely hangversenyeikre bívna fel a figyelmet?

– Megtiszteltetés számunkra, hogy a Művészetek Palotája rendszeresen felkéri ifjúsági

koncertjeire a Zuglói Filharmóniát. Évek óta állandó fellépői vagyunk a Budapesti Tavasz Fesztiválnak, s a programsorozatban adott hangversenyünk szintén mindig fontos és különleges számunkra. Az idei műsorainkból mindenképpen kiemelkedő jelentőségű az új kezdeményezésünk, a Gaudeamus-sorozat. A fiatalos szerkesztésnek köszönhetően olyan középiskolás osztályok vásároltak bérleteket a Zeneakadémiára, amelynek tagjai korábban nem látogattak komolyzenei koncerteket. Ráadásul a 2014-es év a Zuglói Filharmónia alapításának 60., jubileumi éve, és az évfordulóra ünnepi műsorral készülünk. Az előadásnak a Zeneakadémia ad otthont, ahol az együttes alapítása után – több mint fél évszázaddal ezelőtt – első nagyszerű koncertjét adta.

Idén, szeptember 14-én ünnepelhetik a 60. évfordulójukat. Mivel készülnek a jubileumra?

– Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy együttesünk a legrégebben működő ifjúsági zenekar Magyarországon. A kitartó és áldozatos munkának a jubileum méltó megkoronázása. Nagyon várjuk, hogy szeptember 14-én közönségünkkel együtt ünnepelhesünk a Zeneakadémián, visszatérve gyökereinkhez, ahol együttesünk alapítását követően az első sikereit érte el. A jubileumi est műsorának szerkesztése folyamatban van, de a hangverseny mindenképpen a 2014-es év egyik legmeghatározóbb koncertje lesz számunkra. Bízunk abban, hogy Záborszky József, az együttes alapítója is jó egészségben velünk ünnepelhet majd!

Eddig is nagy figyelmet fordítottak az ifjúságnevelésre, közönségépítésre, de úgy ballottam, idén ismét igyekeznek eljutni

a legkisebbekhez is, az új mesedarabbal, amit a zuglói zenekarral láthatnak-hallhatnak a kicsik. Milyen újdonságokkal várják még a gyerekeket?

– Együttesünk egyedi védjegye a magas színvonalú gyermek- és ifjúsági műsorok szerkesztése és előadása. Komplex programsorozatunkkal már több ezer nagycsoportos óvodás és alsó tagozatos általános iskolás gyermekben keltettük fel a kultúra iránti kíváncsiságot, a művészi értékre való nyitottságot. Idén a legkisebbeket Saint-Saëns: Az állatok farsangja című darabjával várjuk. A kamarazeneikarra és két zongorára írt humoros fantázia farsangi meglepetésnek készült, így mi is ebben az időszakban tűzzük műsorra. A kb. 40 perces előadásban többek közt a Teknősbékák című tétel parodisztikus, lassú kánkánjának eredeti verzióját is megismerhetik majd a kisiskolások. Solymosi Tari Emőke szerkeszti és vezeti a műsort, amely egyszerre nyújt élvezetes perceket és értékes ismereteket. Tavaly januárban a Zuglói Filharmónia felelevenítette a daljáték műfaját, amelyre Kodály Zoltán Hány János című előadása óta nemigen volt hasonló példa. A Pelikánmadár sikere arra ösztönözte a Zuglói Filharmóniát, hogy idén új darabot mutasson be a meseszínházi program keretében „Itt a kezem – nem disznóláb” címmel. Benedek Elek népmese-gyűjteményéből, a „Mosolygó alma, szülő szülő, csengő barack” című történetből Geszthy Veronika ír kalandos szöveggöngyölvét. A darab zenéjét Szalay András, tehetséges ifjú zeneszerző komponálja, magyar népdalok felhasználásával. Az izgalmas, fordulatokban gazdag történet Horváth Zoltán Erkel-díjas és érdemes művész rendezése nyomán kapja meg végső formáját. Geresdi Zsófia fiatal képzőművész készíti a különleges hangulatú, vetített díszletet. Programunk az óvodás és kisiskolás korosztályt hívja májusban zenés meseszínházi élményre a Zuglói Zeneház Nagytermébe.

Izgalmas együttműködésbe kezdtek a Táncművészeti Főiskolával, hiszen nemcsak Zuglóban, hanem már a Müpában is tánccal kombinált koncerteket adnak. Hogyan hatnak ezek az összművészeti produkciók a közönségre, mennyiben jelent ez előrelépést a zenekar számára?

– Évek óta szoros az együttműködés a Táncművészeti Főiskola és a Zuglói Filharmónia között. Tavaly a Pastorale-sorozat harmadik előadásán a balettszönyegen megjelenő elegáns, kifinomult világ még a felnőtt nézőinket is lenyűgözte. Ez a siker ihlette együttesünket arra, hogy a Művészetek Pa-

lotájában a Stephanus-bérlet keretében látványos, táncos programot mutasson be. Úgy gondoljuk, hogy a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem ideális helyszín a nagyívű produkciónak. Közönségünk a XX. század meghatározó orosz balettjeit – A bahcsiszerájai szökőkút, Polovec táncok, Tézene – szimfonikus zenekari kísérettel tekintheti meg, Ménesi Gergely vezényletével.

Ha már az összművészetről beszélünk, ejtsünk néhány szót a kórusnál folyó munkáról is!

– Az Oratóriumkórus évtizedek óta méltó partnere a zenekarnak. Bár nem hivatásos énekkar, mégis, az oratórium-irodalom legnagyobb remekműveit szólaltatja meg hangversenyeinken. Közreműködnek a Tavaszi Fesztivál hangversenyein, a Gaudeamus- és a Stephanus-bérlet koncertjein. Beethoven IX. szimfóniája, Poulenc Stabat Mater, Vivaldi Glóriája, Verdi: Quattro pezzi sacrija vagy Brahms Nánie-je mellett részt vesznek számos kortárs mű megszólaltatásában, ezek közé tartozik például Dubrovay Cantata aquilarum című kompozíciója. Több kiváló szakember segíti felkészülésüket, Barna Júlia, Balácsi Katalin, Kiss Adél és Harmath Dénes. Ők egyénileg és csoportosan is foglalkoznak a kórustagokkal. Azt hiszem, szintén említésre méltó, hogy a kórus júniusban Erdélyben turnézik majd.

Már korábbi interjúnkban is beszélt arról, hogy az utóbbi években az együttesnél folyamatos építkezés zajlik. Ennek melyek a legújabb eredményei?

– Horváth Gábor és Ménesi Gergely, valamint az én munkám eredményeként úgy vélem, ma már elmondhatjuk, hogy a zenekari hangzás a legrangosabb együttesekével mérhető. Egységes a vonóskar, s kimagaslóan tehetséges fúvós-szólisták, kiváló muzsikuskok alkotják az együttes gerincét, és fiatal, pályakezdő ösztöndíjas muzsikuskok egészítik ki az apparátust. Jó a munkamorál, együttesünket összetartás, lelkesedés jellemzi. A művészeti vezetés minden évben próbál új, kiváló karmestereket és szólistákat hívni a Zuglói Filharmónia koncertjeire, akik szakmai tudásukkal tovább építhetik, gazdagíthatják a zenekar tudását, hangzását, repertoárját.

Említette a korábbi beszélgetésben, hogy még messze elmarad a támogatásuk a kívánatostól, de azért igyekeznek Zuglóban is státuszokat teremteni...

– Ma Magyarországon központi támogatás nélkül egyetlen zenekar sem tudna működ-

ni, ennek mértéke létkérdés minden együttes számára. A Zuglói Filharmónia támogatásának összege elmarad a vele azonos kategóriában lévő, más együttesekétől, miközben teljesítményének mutatói nem rosszabbak az azonos kategóriájú együttesekénél. Zugló biztosítja számunkra a Művészeti Törvény által előírt teljes foglalkoztatáshoz szükséges státuszokat, és lehetőségeihez mérten együttesünket mindenben támogatja. Papcsák Ferenc polgármester úr szorgalmazza, hogy a kultúra központi helyet foglaljon el a kerület mindennapjaiban, ez hosszútávon Zugló életminőségét javítja. A Zuglói Filharmónia valóban zászlóshajója a kerület kultúrájának, arra törekszik, hogy hangversenyei a legkisebb gyermekektől a felnőtt lakosságon keresztül, egészen a nyugdíjas korosztályig mindenkinek örömet adjanak, lelki felüdülést nyújtsanak.

■ Beszélgettünk arról is, hogy Zuglóban ismerik, szeretik az együttest. Lehet még növelni a koncertszámot, több jegyet eladni?

– Fejlődni mindig lehet. Együttesünk anyagi forrás hiányában nem tud több koncertet szervezni. Törekszünk arra, hogy kategóriánkon belül a legmagasabb szinten tudjunk teljesíteni, bízva abban, hogy az állami támogatás ugyanolyan mértékű lesz, mint a kategória más zenekaraié. Ez lehetővé tenné számunkra a koncertszámok emelkedését. Zugló közönsége igényes, a Zeneakadémia és a Művészetek Palotája pedig a kerületen túlmenően is további perspektívát teremt a zenekar számára.

■ Elnyerték a Nemzet Ifjúsági Zenekara címet 2011-ben, amelyet még ebben az

esztendőben is birtokolnak. Milyen tennivalókat ró mindez az együttesre?

– A cím elkötelezettség és kihívás számunkra. Egy muzsikusi élete végéig tanul, mindig tud jobban játszani. Kiváló karmestereket és szólistákat hívunk koncertjeinkre, hogy tapasztalt közreműködésükkel ösztönözzék fiatal zenészeinket a fejlődésre. Jelentős feladatot látunk el az utánpótlás-nevelésben, hiszen lehetőséget teremtünk a legtehetségesebb 17-18 éves muzsikuskoknak azzal, hogy alkalmanként bevonjuk őket együttesünk munkájába. További fontos feladat, hogy munkánk során a fiatal közönségben felkeltsük a komolyzene iránti érdeklődést. Tapasztalatunk szerint ugyanis a mai fiatalok fogékonyabbak egy ifjú tagokból álló zenekar programjának megtekintésére.

R. Zs.

„Lejék örömeiket a zenekari játéokban”

Zenetanárokból, növendékekből született a Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar

Immár hagyománnyá vált, hogy koncerttel köszöntik az újesztendőt a Salgótarjáni Szimfonikusok, az idei hangversenyük már a hatodik volt a sorban. A január 1-i koncertre minden jegy elkelt és óriási sikert aratott. Az együttest irányító Tóth Tibor úgy vélekedik, ez is jelzi, hogy a településen mekkora az igény a szimfonikus koncertek iránt, és reméli, a jövőben az önkormányzat is kedvezőbb anyagi lehetőségekkel rendelkezik majd, így az együttest is nagyobb mértékben tudja támogatni. Jelenleg ugyanis szűkös büdzsé áll rendelkezésükre, a zenekar vezetője szerint, a pályázati rendszer is követhetlenné vált, pedig korábban az elnyert összegek nagyban segítették munkájukat. Ennek ellenére igyekeznek mindenkire eljuttatni a muzsikát. Koncertjeiket a helyi TV mindig felveszi, és rendszeresen sugározza. Tóth Tibor bízik abban is, hogy a szövetségbe tömörült regionális zenekarok nagyobb sikerrel tudják majd képviselni közös érdekeiket.

nagy nevéhez fűződik. Róna Frigyes halála után, 1985-ben Deák András vette át a zenekar vezetését egészen 1991-ig, és úgy gondolom, ez az időszak volt a Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar igazi fénykora.

■ Úgy látom, az új esztendőt az Önök – már hagyományosnak tekinthető – koncertje indította, amelyen Pitti Katalin, Pándi Piroska, Fonyó Barbara énekelt, s a polgármester mondott beszédet. Mennyire tartja a város fontosnak az együttest? Mennyire támogatja?

– Január 1-jén tartottuk a hatodik újrakezdés koncertünket, amelyre minden jegy elkelt és óriási sikert aratott. Ez a tény is mutatja, hogy a közönség részéről figyelemre méltó igény van a szimfonikus zenekari koncertekre. A város vezetése is elismeri együttesünk művészi munkáját és teljesítményét, viszont az anyagi támogatás a település súlyos gazdasági helyzete miatt az elmúlt években erősen beszűkült. Most, hogy a város megszabadult a nyomasztó adósságától, reményünk van arra, hogy a jövőben jelentősebb forrásokhoz jut a zenekar a várostól.

■ Milyen a gazdálkodásuk? Hogyan tudják előteremteni a folyamatos működésre szükséges összeget?

– Jelenleg évi 4 millió forintból gazdálkodunk, amit Salgótarján önkormányzata biz-

■ Hogyan vélekedik arról, hogy a regionális zenekarok is szövetségbe tömörülnek?

– Ígéretes kezdeményezés, amelyben a hasonló nehézségekkel küzdő és hasonló lehetőségekkel rendelkező vidéki zenekarok léphetnek kapcsolatba egymással. Mivel szinte ugyanazokkal az elvárásokkal és problémákkal állunk szemben, ezért egy nyelvet beszélünk, értjük egymás problémáit, és ha így közösen tudjuk megfogalmazni céljainkat, nagyobb az esély arra, hogy pozitív változást tudunk elérni a jövőben a munkánkat illetően.

■ Milyen célokat fogalmaztak meg, hogyan tudják segíteni egymás munkáját?

– A hasznos információk gyűjtésével és áramoltatásával hatékonyan lehet elősegíteni a regionális zenekarok működését. A szövetség segítséget nyújthat a féléves zenekarok hazai kapcsolatainak fejlesztéséhez, a tagság körében pedig terjesztheti a tapasztalatokat és a lehetőségeket.

■ Milyen múltat tekinthet vissza a salgótarjáni együttes?

– A zenekar hivatalos megalakulása 1971-ben történt, és mindez Róna Frigyes kar-

tosít számunkra. Ez nagyon kevés. Ebből az összegből kell finanszíroznunk az évi 3 ifjúsági és a 3 esti zenekari koncertet. A pályázati pénzek nagy segítséget jelentettek, amikor elnyertük őket, viszont az utóbbi időben annyira követhetlenné vált a pályázati rendszer, hogy sokszor lemaradtunk róla. Egy mai pályázat megírása, valamint pénzügyi elszámolása szakember nélkül már nem megy.

■ Kiből áll a zenekar?

– A zenekar alapját a helyi és a környékbeli zeneiskola tanárai adják, de természetesen a régi növendékek és a tehetségesebb, jelenlegi növendékek is lehetőséget kapnak a zenekarban való játékra. Mivel manapság jóval kevesebb zenetanár dolgozik az itteni zeneiskolákban, mint korábban, néhány hangszeresből hiány van, amit csak kiegészítővel tudunk megoldani.

■ Mennyi ideje vezeti a zenekart, s hogyan látja az együttes fejlődését az utóbbi években?

– A Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar Egyesületnek 2007 óta vagyok az elnöke, de egyben az együttes koncertmestere is. Sajnos, én pont akkor vettem át az együttes irányítását, amikor a helyi támogatás összege a felére zsugorodott, a helyi zenészek száma lecsökkent, és a zenetanárok terhelhetősége is elérte a végső határát. Ennek ellenére elmondhatom, hogy a zenekari koncertek népszerűsége és szakmai elismertsége éppen az utóbbi hat-hét évben nőtt meg. Ez részben annak is köszönhető, hogy a műsoraink összeállításánál az volt a legfontosabb szempont, hogy minél szélesebb körű hallgatói réteg lelje örömét a szimfonikus zenekari muzsikában és a zenehallgatásban. Az utóbbi hat évben minden esti hangversenyünket felvette a helyi TV, és azokat rendszeresen sugározta a városban és a környékén. Koncertjeinket így nemcsak az a 400-500 ember láthatta és hallhatta, aki ott volt a színházteremben, hanem olyanokhoz is eljutott a muzsikálásunk, akikkel csak az utcán, üzletben vagy a lépcsőházban találkoztunk.

■ Hol tudnak próbálni, és milyen koncerthelyszínek állnak a rendelkezésükre?

– Állandó próbahelyünk a Váczi Gyula Alapfokú Művészeti Iskolában van. A kamarazenekari hangversenyeket is itt szoktuk tartani. A nagyzenekari koncerteket viszont a városi József Attila Művelődési Központ színháztermében rendezzük, amelynek ugyan jóval rosszabb az akusztikája, viszont több mint ötszáz férőhelyes.

■ Mekkora igény van a városban a klasszikus zenei koncertek és az ifjúsági hangversenyek iránt? Milyen nagyságú a törzsközönségük?

– Évente három nagy esti koncertet és az újévi hangversenyt, valamint három ifjúsági koncertet tartunk az általános iskolások részére. Ez utóbbit bérlet formájában kínáljuk az iskolák felé. Mivel a legtöbb koncertet az 500 főt befogadó színházteremben tartjuk, különös gondot fordítunk arra, hogy rendezvényeinken telt ház legyen. A műsor összeállítása és a meghívott szólisták alapvetően meghatározzák a nézőszámot.

■ Hogyan gondolkodnak az ifjúságnevelésről, közönségszervezésről?

– Mivel a zenekar magját a salgótarjáni művészeti iskola (zeneiskola) tanárai adják, így az ifjúsági koncertjeinken a saját növendékeink többségével találkozunk. Különösen fontos ezért, hogy a növendékek sikeres, a többi diák szemében is elismerést kiváltó produkciókban találkozzanak nevelőjükkel- oktatójukkal. Ez mindegyiküket megerősítheti abban, hogy büszke legyen zenetanulására, hogy érdemes választott hangszerét alaposabban megismerni, a hangszeres játékban nagyobb jártasságot szerezni. Fontosnak tartjuk, hogy az ifjúság megismerje a zeneirodalom legkiválóbb alkotásait, megismerje a mai magyar fiatal előadók többségét, megszeresse és értse a klasszikus zenét, ezzel életének részévé váljon a hangversenylátogatás, a zenehallgatás.

■ Mennyiben jelent nehézséget a próbák szervezésénél, hogy a tagok döntő többsége zenetanár?

– A zenetanárok kötelező óraszámának folyamatos emelkedésével együtt egyre nehezebb az esti próbákat megszervezni. Nem nehéz elképzelni, hogy öt-hat órai tanítás után mennyi energiája, türelme és figyelve marad még egy zenetanárnak a sokszor háromórás esti zenekari próbára...

■ Mióta működik a kamarazenekaruk, s ennek az együttesnek a működése hogyan hatott vissza a munkára?

– Gondolom minden szimfonikus zenekar úgy jött létre, hogy volt előbb egy vonós kamarazenekar, ami később kiegészült a fafúvós és a rézfúvós hangszerekkel. Így volt ezzel a Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar is. A kamarazenekarok működése mindig jótékony hatással van a zenekari munkára, hiszen jóval érzékenyebb hangszeres előadást és hozzáállást igényel, több odafigyelés kell a többi szólamra, a dinamikára és a tempóra.

■ Milyen repertoár jellemzi a salgótarjáni szimfonikusokat?

– Hat éve elkezdtünk egy sorozatot, amelynek a népek zenéje címet adtuk, s ebben koncertenként más és más országnak a zenéjéből válogattunk össze egy estére valót. Ebben elhangzottak versenymű-, szimfónia- és operarészletek. Többek között volt: olasz, francia, amerikai, spanyol, orosz és természetesen magyar est. De emellett volt operett est, filmzene és musical is. 2012 májusában a budapesti Szent István Bazilikában előadtuk Mozart Requiemjét, amelyről DVD felvétel is készült.

■ Mik az elkövetkezendő évekre szóló tervek, alapelvek?

– Minden tervezéskor alapvető fontossággal bír az a tény, hogy mennyi pénzzel rendelkezhet a zenekar. A nagyobb támogatás több koncert megtartását és alaposabb felkészülést hozhat a zenekar életébe, több nevesebb hangszeres szólistát és énekest hívhatunk meg, valamint több lehetőség adódhat a székhelyen kívüli előadások megszervezésére. Amit viszont minden körülmények között szeretnénk megtartani, az a már évtizedek óta megszokott ifjúsági és felnőtt hangversenyek sorozata, amelyekben a zeneirodalom legjelesebb alkotásait próbáljuk műsorra tűzni. Szeretnénk, ha a Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar koncertjeit a jövőben is sokan látogatnák és a zeneiskola volt tehetséges növendékei, valamint a helyben élő amatőr zenészek továbbra is örömeiket lelnék a zenekari játékban, a közös művészeti tevékenységben.

R. Zs.

„Erős ambícióm volt Közép-Európa emancipációja”

Idén Kovács Gézáé az ISPA rangos Patrick Hayes-díja

Egy év híján egy évtizede került kapcsolatba a magyar zenei előadóművészeti szféra a világ legnagyobb szakmai szervezetével, az International Society for the Performing Arts-szal – röviden ISPA. Az alapító révén 1948-ban még csupán amerikai társaság évente két kongresszust rendez, egyet székhelyén New York-ban, egyet pedig 1961-es nemzetközivé válása óta a glóbusz valamilyen okból érdekes térségében. Az idei kongresszus magyar nézőpontból különösen figyelemre méltó: január 15-én este galavacsorán vette át az alapítóról, Patrick Hayesről elnevezett rangos elismerést Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár főigazgatója.

sedéssel. Kiemelkedő eredményemnek tartom, hogy már a Művészetek Palotája megnyitását követő évben, 2006-ban idehoztuk a szintén évente rendszeres regionális konferenciát, ezáltal a Müpa igen hamar felkerült az előadóművészeti központok világtérképére, a szervezet tagja lett, a jelenlegi vezérigazgató, Káel Csaba pedig rendszeresen ott van a kongresszusokon. A másik nagy célotmat is elértem. A szakmában ma Magyarországon szereplők mindegyikének példát adó művészeti menedzser, a Müpa alapító vezetője, Kiss Imre számára sikerrel lobbiztam az életműdíjért. Talán emlékeznek rá, hogy ezt az elismerést – bár nem személyesen vette át a zágrábi regionális konferencián 2010-ben – még halála előtt megkapta. Zágrábról pedig az is eszembe jut, hogy Budapest után a horvát fővárosban, 2013-ban pedig a kortárs kultúra iránt oly érzékeny és elkötelezett városban, Wrocławban is sor kerülhetett regionális konferenciára. Úgy vélem, büszkélkedhetem azzal, részem volt az ISPA keleti nyitásában.

! Ezt méltányolják is. Egyébként a kitüntetés nem csupán a szervezet keretei között végzett munkát jutalmazza, hanem a „saját” pályán hosszú időn át végzett, odaadó és eredményes szakmai tevékenységet.

– Ezért is hangsúlyozom, hogy az elismerésem gondolatban, érzelmeimben megosztom a térségünkben működő kollégáimmal, akik évtizedeken át eredményesen dolgoztak, de nem tűntek még fel ilyen mértékben. A világnak ebben a szögletében kicsit nehezebb a pálya, mint a néhány boldogabb országban. A kitüntetés biztatás a folytatásra. Igyekszem nagyon szerény lenni, de nem hallgathatom el, hogy igen erős ambícióm volt nemcsak Magyarország, hanem a teljes közép-európai térség egyenjogúsítása. A három regionális konferencia nagyon jó színben tüntetett fel bennünket. Mondhatom: sikerült magunkat emancipálni, nem a közép-európai művészetet, az föl sem vetődhet Chopin, Liszt, Bartók vagy Kurtág esetében, ők világnagyságok. De a szakmánkat sokáig lenézték, maximum egyfajta népművelői mun-

kának tekintették. Pedig ez szakma, amely nemcsak rengeteg tudást, hanem tapintatot, diplomáciai érzéket és kitartást igénylő tevékenység, hiszen a világ legérzékenyebb személyiségeivel foglalkozunk. És olyan művészeti alkotásokat olyan időben kell közismertté, befogadhatóvá és szerethetővé tenni, amikor a kommersz csábítása ördögien nagy. Számomra reményt keltő, hogy a nagy elődök, mint Strém Kálmán, Zimányi Zsófia vagy Gedényi Ildikó után kialakult egy közép-generáció, amely továbbviszi a tőlük tanultakat, és hozzátesz. Néhány felsőoktatási intézményben már lehet olyan stúdiókat folytatni – több helyen én is előadok –, amelyek közelebb visznek a szakmához. Kinyitottunk néhány ablakot, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége elnökeként a PEARLE-beli (Performing Arts Employers Associations League Europe) tagságunkat is ilyen lehetőségnek találom. Nagyon drukkolok, hogy a mai húszévesek minél szélesebb körű tudással legyenek majd képesek beállni a helyünkre.

! Néhány hete értesítették arról, hogy a Patrick Hayes-díjat Önnek ítelték. Ezzel egy furcsa helyzet állt elő...

– Valóban, mert a galavacsora házigazdájának idén is felkértek. Tavaly szerepeltem először ebben a minőségben, most a díjra hivatkozva szerettem volna elhárítani a felkérést. Eddig csak angol-szász születésű „hoppmesterek” jöhettek szóba. Gondolja el, mekkora felelősség hárult a turai tanító fiára, sok minden benne volt a pakliban, hogy felnővén mi történik velem, ez azonban nem. Alig elképzelhető, filmbe illően elegáns környezetben kellett megfelelni,

! Valószínűleg nem túlzás kijelenteni, hogy a Nemzetközi Előadóművészeti Társaság talán legjelentősebb kitüntetését elnyerni rendkívüli elismerés.

– Az alapító nevét viselő Patrick Hayes-díjat 1980-ban hozták létre, és évente egyszer bocsátják ki, aktív művészeti menedzsereknek adható. Hayes 1948-ban a Koncertszervezők Nemzeti Szövetségének megteremtésével nyitott utat egy nemzetközi szervezet, az ISPA fölépítésének. Hiszen az idők gyorsan változtak, az 1960-as évekre az országokon és kontinenseken átívelő együttműködés elkerülhetetlen volt, 1995-re szükségletté vált. Ma már több mint 400 kiváló hírű intézmény vezetője vesz részt a tevékenységben az Amszterdami Concertgebouw igazgatójától a Kennedy Center direktoráig – hosszan sorolhatnák az ismert személyiségeket. 2004 óta vagyok a szervezet tagja, rövidesen beavasztottak az igazgatóságba, két lehetséges ciklusban szolgáltam a grémiumban, ma az ISPA több albizottságában is dolgozom, változatlan lelke-

ékes angolsággal és még szellemesen is vezetni az eseményt – tavaly mindenestre nem vallottam kudarcot.

■ *A művészeti díj idei kitüntette a kínai kortárs zeneszerző, Tan Dun, az UNESCO jószolgálati követe.*

– Ő is szerdán este kapta meg az elismerést. A világhírű soprán, Beverly Sills volt az első kitüntetett 1975-ben. A díj történetében először fordul elő – és ezzel kapcsolatban komoly vita is folyt a bizottságban –, hogy valaki másodszor kapja meg, Tan Dun 2001-ben már elnyerte az ISPA kiváló művésze címet. Őt kérték fel a kongresszus vezérszónokának is. A nyitóelőadás adja meg a tanácskozás alaphangját.

■ *A négynapos nyilvános program pontjai módfelett ismerősek, számos kérdés emlékezetem szerint már a 2006-os, budapesti regionális konferencián terítéken volt. Például: a kulturális ipar sajátosságai, a finanszírozási problémák, a művészeti oktatás személyiségformáló szerepe és így tovább. Lehet, hogy egyhelyben topog a szervezet? Vagy a kívülálló nem észleli az apró lépésekben, sziszifuszi munkával elért eredményeket?*

– Ugye nem csodálkozunk, ha egy nemzetközi orvos kongresszus éveken át ugyan-

azokat a kérdéseket járja körül, az érrendszeri, a mozgásszervi, a onkológiai megbetegedéseket? A konferenciák arra szolgálnak, hogy a résztvevők a legfrissebb kutatási eredményeket megosszák egymással. Ez a mi esetünkben sincs másként. Az előadóművészet évtizedek óta nagyjából azonos keretek között egzisztál. A problémakörök sem mások: a közpénzek megszerzése, a közönség megnyerése, a gazdaságosság, a válság és az előadóművészet, az új technológiák megtalálása, a művészet szerepe a személyiség fejlesztésében, stb. Amikor előkészítünk egy-egy kongresszust, igyekszünk ütköztetni olyan tapasztalatokat, amelyek a best practice-t, a jó gyakorlatot osztják meg. Ezek a találkozások rávilágítanak arra is, hogy milyen hatalmas a világ. Mert, amikor egy dél-afrikai, svéd, argentin, kínai és amerikai kolléga ül egy szekcióban, és mondja el a tapasztalatait, rá kell döbennünk, bár mindig ugyanarról van szó: művészeti produkciónak, előadóművészek speciális környezetben, mégis óriásiak a különbségek, ennek ellenére egészen bizarr és különleges megoldások is átvehetők. Új gazdaságot képzelünk el a művészetnek. Azt próbáljuk körüljárni, hogy a talán már múltó válság után az országonként, kontinensenként igen tarka finanszírozási módok hogyan tehetők jobbak.

■ *A témakörök csekély változásának talán az is oka, hogy a világ is kis mértékben változik.*

– A nagyon nagy változások azonban ropant aggasztóak. Az előbb említettem, hogy olyan korban élünk, amelyben az új technológiák révén a kommersz csábítása fenyegető. Föl kell mérnünk, stratégiát kell alkotnunk arra nézve, hogy a mi híd szerepünk miként érvényesülhet olyan körülmények között, amikor egész filmek pergethetők le egy jobb mobil telefonon, a filmkészítők és a mozik a 3D után a 4DX-szel hódítják a közönséget. Mi pedig Bachra, Oscar Petersonra, Mahlerre és Mozarthra, Beethovenre és Gyagilevre hívjuk a hangversenyterembe, a színházba az embereket. Hogyan váltható a zsebre dugható akcióthriller Shakespeare Hamletjére? A tapasztalatoknak, a sikereknek és a kudarcoknak a megosztása a dolgunk. Kis romantikus felhanggal azt mondhatom, úgy működünk, mint egy óriási család vagy baráti kör, az új tagok mellé mentorok állnak, én is vállaltam nem egyszer ilyen feladatot. Fontos az ISPA növendék programja, amely feltörekvő, de nehéz helyzetben lévő menedzser palántákat ösztöndíjjal, szállás- és útiköltséggel segít, és közadakozásból működik. Később sokan már egzisztenciát szerezve rendes tagként térnek vissza a szervezetbe. *Albert Mária*

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA: HEGEDŰ TUTTI

A próbajáték időpontja: **2014. február 21. péntek 10 óra**

A próbajáték helyszíne: **Győr, Richter Terem** (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

- Egy szabadon választott tétel J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból
- W. A. Mozart: hegedűverseny I. tétel kadenciával (G-dúr, D-dúr, A-dúr)
- zenekari szemelvények

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) kérjük eljuttatni **2014. február 18-ig**. A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvehető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető. Zongorakísérőt a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ósz Gábor zenekari titkárnál. Tel: 30/86 41 693

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban előírtak megléte szükséges.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2014. január 13.

Hegedű próbajáték anyaga:

- Egy szabadon választott tétel J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból
- W. A. Mozart: hegedűverseny I. tétel kadenciával (G-dúr, D-dúr, A-dúr)

Zenekari szemelvények:

Mozart: K.543. Esz-dúr szimfónia IV. tétel 1-42 taktusig
Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány, elejétől a 3-as zifferig
Brahms: IV. szimfónia op. 98.
1. tétel: 281-297-ig
392-a tétel végéig
3. tétel: elejétől 44-ig
311 – a tétel végéig
R. Strauss: Op. 20. Don Juan, II. hegedű, elejétől a „B” betűig
Bartók: Concerto V. tétel
21-től 50-ig
55-86-ig
126-148-ig

Csajkovszkij: Vonósszerenád 2. tétel vonósötös formában karmesterrel

*Fűke Géza s.k
lgazgató*

Koncertekről

Duna Szimfonikus Zenekar

– 2013. november 17. – Duna Palota

Igazi élménnyel lepett meg a Családi szimfonikus matinébérlet második rendezvénye. A száz éve született Gál Zsuzsa „Az én zeneszerzőm” sorozata nyomán állították össze a programokat, mintegy hangzó mellékletet kínálva az új kiadásban lemez melléklet nélkül megjelenő olvasmányokhoz. A Bach-Händel nyitókoncert után most Haydn művészete került reflektorfénybe. A szimfónia atyja cím természetesen kikerülhetetlen, de örömkökre szolgált, hogy korántsem afféle közhely-tudnivalókra korlátozódott a hangzó ismeretterjesztés (sem Zelinka Tamás mondandója, sem pedig a hallgatnivaló). Szerethető műsor állt össze a népszerű és ritkábban hallható mű-részletekből, melyek nem mindig érték el a teljes tétel terjedelmét. Ezúttal tényleg zenére koncentráló légkör alakult ki, pedig – főként a későbbi műsor-számok közti átvezetesként – nem maradtak el az anekdoták, tréfás történetek. Öröndetes módon minden a „helyére került”. Olyannyira kerülték a „hatásvadászatot”, hogy a műsorvezető nem árulta el előre azt sem, hogy mi a „Meglépetés”, nálunk közismert nevén Üstdob-szimfónia meglepetése. A rövid részlet után került kommentálásra a híres-hírhedt „ébresztő” effektus.

A műsor kezdetén kicsit „gyanúsnak”, művésnek tűnt a színpadról sugárzott mosoly, derű – de hamarosan általánossá vált az oldott légkör, ahol még az sem vált zavaróvá, hogy a legifjabb hallgatók időnként kommentálták a látottakat-hallottakat.

Hallottunk menüett-tételt, több lassútételt, és finálékot is – mi mással érhetett volna véget a műsor, mint a Búcsú szimfónia zárótételével! A szimfonikus termés bemutatása nem korlátozódott a szimfóniákra, ezúttal a Trombitaverseny két tétele csendült fel, Komlói Gábor szőlőjével. Dicséretes az a gesztus, amelylyel fiatal muzsikusokat rendszeresen zenekari fellépéshez (azaz, szőlisztikus pódium-gyakorlathoz) juttat a zenekar. Haszna később verseny-szituációkban is megtérül!

A Duna Palota színházterme ideális a klaszszikus mester műveinek a megszólaltatásához; elfér a színpadon az előadó-apparátus, ugyanakkor a hallgató érzi a muzsikálás közvetlenségét, megtapasztalja, hogy neki játszanak. Ez a fajta közelség koncentrálja a figyelmet, ami – ideális esetben – kötelezi a muzsikusokat a perfektt produkcióra.

A kor egyik legjobb zenekarának készült szimfóniák között nem egy van, amely tudatosan kiaknázza a kiváló hangszerjátékosok speciális tudását – most olyan részletek csendültek fel, ahol az összjátékon van a hangsúly. A terem adottságaiból következik, hogy az apróbb aránytalanságok nem zavaróak; ha a kelleténél erősebb valamelyik töltőszólam, akkor úgy érezzük, akusztikusan nagyító alá került. A dinamizmus kárpótolt az apró szépséghibákért, csupán egyszer tűnt zavarónak, hogy az I. hegedű szólama nem szőlisztikus igénnyel és hangszínnel mutatott be dallamot (az Oxford-szimfónia zárótételében). Megunhatatlan viszont az az összeforrottság, amely Deák András és a Duna Szimfonikusok között kialakult az évek során – a rendszeres közös munka egyik hallható eredménye. Más kérdés, hogy érdemes lenne – az oldott légkör megtartásával – mindig keresni/találni olyan további zenei szempontokat, amelyek tényleges feladatot jelentenek egyik-másik előadói csoportnak. Például, az imitációs témabelépések artikuláltabb megformálása az Oxford-szimfónia idézett részletében, vagy némely támasztóbasszussá minősülő fordulat éneklőbbé nemesítése a gordonka szólamban.

Megint hamar eltelt az élményszerű ismeretterjesztés bő órája – s miközben értem, miért így, szünet nélkül játszanak, mégis sajnálom, hogy ennyire behatárolt a szórakoztatva művelő és tanító foglalkozás időtartama. Hiszen – ellentétben a német szólásmondással – nem minden fajta jóból árt meg a sok...

(Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikusok

– 2013. november 21.

Művészetek Palotája

Kodály írásai nyomán (is) immár tény, hogy a magyar előadóknak adósságai vannak a francia szerzők műveivel szemben, tágabb értelemben: kevésbé ismerjük a francia muzsikát. Zenetörténeti (receptió-történeti) olvasmányok tanúsága szerint a naprakészség követelményének mind kevésbé tudunk eleget tenni. Annak pedig még kommentárookban is kevés nyoma van, hogy hogyan viszonyul a hazai előadógárda és zenekedvelő közönség az angol zenéhez. Mindenesetre, Britten születésének centenáriuma jó alkalmat kínál a – feltételezhetően jogos – törlesztéshez, s a szerteágazó fővárosi koncert-kínálatot tekintve úgy tűnik, hogy ebben az évben

élünk is vele. Különböző koncertszervezők ill. rendezők program-kínálatában találkoztunk a 20. századi legjelentősebb angol komponista megannyi művével – számos hazai előadó illetve együttes tolmácsolásában. Kivette részét a centenáriumi ünneplésből az Operaház csakúgy, mint a kisebb-nagyobb apparátust igénylő kompozícióknak pódiumot biztosító megannyi koncert-színhely. Jóllehet, szokás Brittent elsődlegesen operakomponistának tartani, gazdag életműve kínál előadnivalót más műfajokban is. Az ünnepi kínálat kiemelkedő eseménye volt a Háborús requiemnek, ennek a nálunk elsődlegesen hangfelvételtől ismert kompozíciónak a megszólaltatása. A Nemzeti Filharmonikusok és a Nemzeti Énekkar estjén a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Gyermekkara működött közre (karigazgatója, ifj. Sapszon Ferenc töltötte be a 2. karmester tiszttét), szólistaként Szabóki Tündét, Timothy Bentchet és Stephan Logest hallhattuk. Az est dirigense Howard Williams volt.

Britten pacifista elkötelezettségének eme zenei megörökítése több szempontból is „többrétű” alkotás – magas követelményeket támaszt nemcsak az előadókkal, hanem a hallgatósággal szemben is. Rétegezett a szöveg is – a gyászmise ismertnek tekinthető szövege mellett angolul csendülnek fel az I. világháborúban fiatalon elhunyt angol katonaköltő, Wilfred Owen versei. A szövegértés: alapkövetelmény; ugyanakkor, ha valaki belefeledkezik a versek kivetített szövegfordításába, aligha tud érdemben figyelni a zenére. Hála az elkötelezett előadógárdának, a közönség – szinte függetlenül zenei felkészültségétől és műismeretétől – egyértelműen maradandó élménnyel gazdagodott. A tenor és bariton szólista nemcsak „érthető szövegmondással” énekelte a megzenésített Owen-verseket, hanem olyan érzelmi töltéssel szólaltatta meg Britten zenéjét, amely fogékonyra tette a hallgatóságot, immár nemcsak a szavakkal megfogalmazottak iránt, hanem a zene eszközei által további dimenziókkal gazdagított összélményt illetően is.

Britten titka mindmáig megfejtésre vár, zenéje olyan elemzőre, aki nemcsak szétszálazza a gazdag partitúrát, hanem konkrét támpontokat tud adni, jelentéstani értelmezésével ennek a nehezen megragadható muzsikának. Vannak olyan, mindössze párhangos hangszeres motívumok, amelyek már-már kitapintható érzelmi-indulati töltéssel rendelkeznek – s teszik mindezt diszkrét távol-

ságtartással, anélkül, hogy rátelepednének a hallgatóra.

Aztán van valami titka a hangszerelésnek is – pontosabban annak, hogy Britten gyakran mintha nem „meghangszerelné” az illető zenei anyagot, hanem mintha annak elidegeníthetetlen tulajdonságai közé tartozna az a hangszín, amelyet egy adott együttes képes megjeleníteni.

A mintegy másfél órás mű befogadását könnyíti a különböző szövegek egymásutánjának meghatározott apparátushoz való közvetlen hozzárendelése, s a változatosságon túl esetünkben az, hogy valamennyi közreműködő szívvel-lélekkel vett részt az előadásban. A Nemzeti Énekkar a tőle megszokott perfekcióval, Szabóki Tünde a megszokhatatlan, értékes-szép hanganyagával, a hangversenyéletben ritkán hallható gyermekkar áttetsző tisztasággal, már-már természeti erejű közvetlenséggel, Timothy Bentch anyanyelvi kultúrájú elkötelezettséggel, kiváló teljesítményre inspirálva Stephan Logest is. A magyar zenei életben tiszteletbeli polgárjogot nyert Howard Williams elsősorban az énekesekre figyelt, őket irányította (megbízható segítőre lelt ifj. Sapszon Ferenc személyében). Megtehetette, mivel a Nemzeti Filharmonikusok aligha igényeltek formai tájékozódást segítő mozdulatokat, a dinamikai történéseket animáló gesztusokat. Mintha pusztán a szólamok korrekt megszólaltatása magát a művet eredményezné, különlegesebb „értelmezés” nélkül. Hogy vajon lehetett volna és/vagy kellett volna plasztikusabban elkülöníteni a szimfonikus zenekart és a versek kíséretét biztosító kiségyüttest, maradjon költői kérdés. Böven elég zenei impulzust kapott a hallgató – és figyelmes-nyitott közönséget az előadógárda! Ezúttal nem lehetett panasz zörgésre, köhögésre-krakogásra. A csend a kreatív figyelem légköréről tanúskodott. A szerzői üzenet – kimondva-kimondatlanul – kétségkívül eljutott a hallgatósághoz, hála az érzékeny-empatikus közvetítőknek.

Szó sem volt misszióról, felvállalásokról. Hatni engedték csupán mindazt, ami időtlenül képes megérinteni a mindenkori közönséget. Gyönyörködtető, ugyanakkor intellektuális élményekkel is gazdagító est tanúi lehetünk.

(Fittler Katalin)

MÁV Szimfonikus Zenekar

– 2013. november 23. – Olasz Intézet

Elégedettek lehetnek a Varga László-bérlet tulajdonosai a nyitókoncerttel, amely a romantika sokszínűségét, gazdag változatosságát mutatta fel. A gyakorlatban remekül vizsgá-

zott a műsor összeállítása, és a kivitelezésre sem lehetett panasz. „Stílusos” nyitószám volt Liszt legnépszerűbb szimfonikus költeménye, a Les préludes, melyet – Hegedűs Endre szólójával – Chopin f-moll zongoraversenye követett. A klasszikus ciklusok egyik tipikus tételrend-típusára emlékeztetve, a szünet után „lassú tétellel” folytatódott a program. César Franck ritkán hallható műve, a Les Éolides műfaját tekintve a Liszt-műre rímelt, szintén szimfonikus költemény, Rimszkij-Korszakov rendkívül hatásos Spanyol capricciója pedig fergeteges fináléről gondoskodott.

A négy műorszám különböző feladatot jelent a zenekar számára. A Liszt-mű azt a veszélyt rejti, hogy a hangszeresek csupán újrajátsszák szólamukat, bízva a kompozíció „önjáró” sikerében. Kesselyák Gergely vezényletével ettől nem kellett tartanunk, hiszen kifejező, rajzos gesztusai, amelyek láttatóan tolmácsolják a közönségnek (ilyen minőségben: nézőknek), hogy mit is kell hallaniuk – ugyanakkor e látvány a zenekari játékosoknak is szól, és pedig nem elsősorban utasításokként, hanem az érzelmi töltetet erősítendő. Kiváltképp fontos ez a romantikus kompozíciók – stílusos?, hiteles? – tolmácsolásánál.

A Chopin-koncert esetében arra kellett gondolnom, valószínűleg karmester és zenekar is sok olyan műismertetést/elemzést olvasott, amelyek a zenekar alárendelt szerepét hangsúlyozzák. Vagy csupán valamiféle udvarias gesztus készítette őket arra, hogy diszkréten magára hagyják a főszereplőt? Éppen ezáltal nem érvényesült eléggé a kompozíció meghitt-intim atmoszférája; túlságosan mattra sikerült a háttér, ezáltal nem igazán járult hozzá a hangzások „mélységelességéhez”. A szólista pedig egyedül viselhette a feladat terhét: ismételt meg kell győzni az aktuális hallgatóságot a mű szépségéről. Feladat lett tehát a játszanivaló, ily módon eltolódtak az erővonalak. Lehetett figyelni, volt is mire – de az oldott gyönyörködés pillanatait hiába vártuk. Már a zenekar első hangja túl „reális” volt, Kesselyák pontos intése pontos-pedáns belépést eredményezett – de hiányzott az a fajta közvetlenség, amellyel éneklő dallam kezdődik. Hasonlóképp, nem éreztük a szólistánál a virtuozitásnak azt a sajátos kettősséget, amely egyszerre érzékelteti a játszanivaló igényességét (prózaian fogalmazva: nehézségét) és a megszólaltatás elegáns könnyedségét. Mindez talán csak azért, mert minden közreműködő legfeljebb tudott a Chopin-muzsika sajátos varázsos világáról, nem pedig ismételt átélni akarta azt (s ezáltal a közönség számára is lehetővé tenni a bensőséges hangulatok átélését).

A Franck-mű másfajta világba kalauzolt. E sajátos pasztellszínű világban remekül érvényesült a zenekar játék-kultúrája; az arányosan megformált motívumokból, dallamfordulatokból árnyalatokban gazdag hangzások alakult ki, amely képes volt lekötni a figyelmet. Ismét gazdagodtunk egy adalékkal, hogy mennyire vizuális nemzet a francia...

A játék-öröm – érthetően – Rimszkij-Korszakov művében tetőződött. Hallás alapján is megtapasztalhattuk a szerző rendkívüli hangszerelő készségét, hangszín-palettájának gazdagságát. Vitalitása, intenzitása elementáris erejű, kiváltképp a harsány-hangos részletekben.

A műsor folyamán szólista-szerephez jutó zenekari muzikusok valamennyien tudásuk legjavát adva járultak hozzá az előadás sikeréhez.

(Fittler Katalin)

Savaria Szimfonikus Zenekar

– 2013. november 30.

Zeneakadémia

November 30-án került sor a 6 és 10 év közötti korosztálynak meghirdetett „Mesélő muzsika” bérleti sorozat nyitókoncertjére, a Zeneakadémián. „A Zeneakadémia” – ezt a közönségcsalogató címet kapta a program, amelynek előzetesében ezt olvashattuk: „Zenés sétára invitáljuk a legkisebbeket a Zeneakadémia felújított épületébe. A hangversenyen a világhírű intézmény zeneszerző-tanárainak kompozíciói hangzanak el.” Ígéretes kínálat, ráadásul remekül kivitelezve, gördülékenyen és informatívan. Ideális műsorvezetőnek bizonyult Fazekas Gergely, aki értő-avatott idegenvezetőként kalauzolta hallgatóságát, lekötve valamennyi korosztály figyelmét. Kivetített képekkel irányította a közönség figyelmét az épület részletszépségeire, miközben érdekességekkel fűszerezte tényekben-adatokban gazdag mondandóját. Apollo és Dionysos, angyalok, hatyú és babér, a falakon és megvilágítva a mennyezetten olvasható mondások és zenei kifejezések, építészek, eozin gömbök – hogy csak néhány érdekességet említsünk. Mindeközben nem vesztette el főszerepét a muzsika, s a figyelemfelkeltésnek köszönhetően a felcsendülő kompozíciók mindegyikét érdeklődő hallgatóság várta.

Érdemes volt tehát e (délelőtti, s délután megismételt) koncertért Budapestre utaznia a Savaria Szimfonikus Zenekarnak; a gyermek-közönség fogékonynak bizonyult, figyelmeztettek, amikor felcsendült a zene, és lelkesnek, amikor tetszésnyilvánításra került sor. Liszt-rapszódia, és Erkel Hunyadijának népszerű részlete, a Palotás után Dohnányi-

műve következett: Változatok egy gyermekdalra. A műsorvezető nem árulta el, hogy melyik dalról van szó – s szívet melengető élmény volt részese lenni abból az egész termet betöltő örömből, amellyel a kicsik ráismeretek a „Hull a pelyhes”-re. Ragyogott az arcuk, várták a variációk során elő-előbukkanó dallamfoszlányokat. A szünetet követően Bartóktól a Magyar képek, Weiner I. divertimentójának két tétele (Rókatánc és Csüördögölő), valamint Kodály remeke, a Marosszéki táncok hangzott fel. Medveczky Ádám vezényletével oldott légkörben játszott a zenekar, a Dohnányi-mű szöveglistája Fejes Krisztina volt. Komolyzenei örökzöldek – intézhetnénk el a műsort. Ezúttal azonban másról, többről volt szó. Értékes muzsikát kaptak a gyerekek, olyat, amiben felnőttek is gyönyörködhetnek. Nekik újdonság volt, amit a zenebarátok megannyiszor hallhattak – s amit a zenekar is számtalan ízben megszólaltathatott. Csillagórák tanúi lehettünk, amikor mindebből kizárólag a pozitívumokat észlelhettük. A Savaria muzikusai érezhetően kedvvel játszottak, felelősséggel minden hang iránt, olyan világos formai tagolással, artikulációval, hogy a kicsik is magától értetődően tájékozódhattak a kisebb-nagyobb formák világában. Amikor nemcsak a hangszerelésből adódóan, hanem a tematikus anyagot illetően is szólólista-szerep jutott valamely fűvósnek, igényesen megformált dallamokkal örvendeztette meg a közönséget. Érthető, hogy nagy érdeklődés előzte meg a hangversenyt, megtöltötték a nézőteret a (zene)iskolai csoportok és a családok. Élettel telt meg a megifjodott épület a szünetben, amikor a kicsik megfogadták a műsorvezető tanácsát, és megérintették a kék eoizingömböket, amelyekben a zene szelleme lakozik. Akár ettek-ittak a büfében, akár szaladgáltak vagy épp nézelődtek, mindenképp érződött rajtuk, hogy személyes eseményként élék meg a zeneakadémiai látogatást. Megtárgyalták a látottakat-hallottakat, teljes intenzitással fogadták be az élményeket. Önkéntelenül is Bárdos Lajos szarkasztikus mondására kellett gondolnom – miszerint a hallottak hatása a ruhatárig tart – amikor a koncertet követően megtöltötték a Liszt Ferenc teret azok, akik áldoztak időt arra, hogy megkeressék azokat a részleteket, amelyeket a vetített képek villantottak fel. S ebben a légkörben még az sem volt zavaró, hogy valaki Volkmann reliefjében Dohnányira „ismert”. Hasonló jelenséget éltek meg, mint Rácz Aladár abban az életrajzi történetben, amelyet kompozícióban Hollós Máté örökített meg (Feltekintés egy csillagra).

Az ilyen – és hasonló – koncertek azt sugall-

ják: nem kell megkongatni a vészharangot, nincs veszélyben a kultúra jövője. Akit gyermekkorában értékekkel ismertettek meg, remélhetőleg felnőttként sem adja alább.

(Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikusok

– 2013. november 30.

Művészetek Palotája,
a Nemzeti Filharmonikusok próbaterme

Megszoktuk már, hogy kortárs zenei koncerteken enyhén szólva foghíjas a nézőtér, s zeneistelen arccal fogadjuk azt is, ha egy közepes nagyságú teremben a 20–21. század zenéjét kínáló műsort csupán két-három tucatnyi elszánt érdeklődő hallgatja. Ehhez az „alapjárathoz” képest legalábbis meglepő – és persze, nagyon is kedvező értelemben az –, hogy a Nemzeti Filharmonikusok Próbatermi vendégség címet viselő kamarazenei bérletének új sorozatában, a 2013/14-es évad első hangversenyén, november 30-án a zenekar munkás hétköznapijainak legfőbb színtere úgyszólván teljesen megtelt. Pedig a próbaterem nem kicsi, a nézőtérén több százan is elférnek, a műsor pedig ezúttal majdnem kizárólag a 20. és a 21. század műveit kínálta. Majdnem, hiszen mégis akadt egyetlen mű – a második részt kitöltő kompozíció, Arnold Schönberg Megdicsőült éj (Verklärte Nacht) című korai alkotása (op. 4), amelynek kottáján még 19. századi évszám, 1899 szerepel a keletkezés idejeként. A többi elhangzott darab azonban – a teljes első rész anyaga – mind-mind 20. és 21. századi zene volt, igaz, sokféle hangvétel, sokféle stílus képviselőiben: a szünet előtt Karlheinz Stockhausen, Gerard Brophy, Holló Aurél és André Jolivet műveit hallottuk.

Hogy mi állhat a 20–21. századi programra rácsodáló élénk érdeklődés hátterében? Valószínűleg egynél több magyarázata van a feltűnően kedvező fogadtatásnak. Maga a Próbatermi vendégség sorozat helyszíne biztosan fontos szerepet játszik: már a tavalyi évad során is bebizonyosodott, hogy a közönség szereti ezt a környezetet, szívesen tesz látogatást a zenekar „privátszférájában”, amely ráadásul kellemes atmoszférát is teremt a koncertek számára. Hasonlóképpen szerepet játszik a „beszélgetős hangverseny” vonzó műfaja (a jövő koncertgyakorlatában a közönség megtartása érdekében alighanem világszerte jóval több hasonlóra lesz majd szükség), és az is, hogy akik megszólalnak, a zenekarhoz tartozó, népszerű személyiségek: a főzeneigazgató Kocsis Zoltán, a karigazgató Antal Mátyás és a főigazgató Kovács Géza. Ezúttal Kocsis vállalta a házigazda sze-

repét, és a kényes feladatot játszi könnyedséggel látta el. Pedig nem könnyű feladat koncertműsort vezetni, s közben megfelelni az ismeretterjesztés követelményeinek. Baj, ha a konferálás szárazon tudományos, de az is, ha álnaiv. Kocsis biztonsággal lépdelt a középúton: szavaiból a közönség világosan megérthette, milyen nagy háttértudással lát hozzá a karmester például Stockhausen Kreuzspieljének vezényletéhez, de azért ez a magyarázat nem ijesztette el túlzott bonyolultsággal a műtől a közönséget. Legfőképpen azonban Kocsis megszólalásmódjának bernsteini közvetlenségét, a baráti hangvételértékeltem, s azt a szerénységet, amellyel a művész újra és újra a riporter szerepébe húzódott vissza, átadva a szót a zenekar kamaramuzsikusként fellépő tagjainak. A harmadik magyarázat az érdeklődésre, azt hiszem, a legfontosabb, és mindennél egyszerűbb: a színvonal. Már tavaly híre ment, hogy a Próbatermi vendégség igényes kamarazenei műhely, itt nem szólal meg félkész produkció – és nem csoda, hogy ezt a következetesen magas mércét értékeli a közönség. A legnehezebbel kezdtük: Stockhausen Kreuzspielje (1951) mind interpretációs feladatként, mind befogadói szempontból kemény dió, de a Kocsis Zoltán vezényelte előadógárda – Horváth Béla (oboa), Salamon György (basszusklarinét), Fejérvári Zoltán (zongora), Joó Szabolcs, Weisz Nándor, Bíró Gergely (ütőhangszerek) – éppoly derekasan állta a sarat, mint a közönség, mely megértőn és elfogadón viszonyult az elvontság különleges fokához. A tolmácsolás világossá tette, hogy szokatlanul erős kontroll alatt született, párhát ritkítóan intellektuális kompozícióról van szó – olyan műről, amelynek logikai rendszerében nincs „szabad vegyérték”. Stockhausen után az ausztrál Gerard Brophy Pearl licks, pearl rub, pearl dub című mutató opusa olyan emészhetően népszerű hangon szólalt meg, hogy már szinte könnyűzeneként hatott. Salamon György (klarinét), Galla Ákos (harsona) és Joó Szabolcs (vibrafon) triójának perfekt előadásában erősen ritmizált, némiképp repetitív, finoman zsongó zenét ismertünk meg a kortársi törekvések „közönségbarát” vonulatából. Hasonlóan user-friendly hangvétel jellemzi az Amadinda Ütőegyüttes zeneszerzőként is ismert tagja, Holló Aurél ősbemutatóként megszólalt új darabját: az Ikarosz – valamit madarakról, melyet a szerző autentikus vibrafonjátékához csatlakozva hárfán Sipkay Deborah, csellón Bajner Zsuzsanna adott elő, finoman tonális, halk, csengő-bongó zenei világot tár a hallgató elé. A szünet előtti utolsó szám szerzője, a francia André Jolivet

már a karácsony eljövételét jövendölte Pastora-
rales de Noël című, négyteteles darabjával,
mely keletkezésekor sötét időkben, 1943-
ban idézte meg a jászolt körülvevő békét és
fényt. Ez aztán végképp nem „nehéz” zene:
igazi pasztelles, francia muzsika, amely a
maga posztimpreszionizmusával Debussyt
folytatja – de éppenséggel Ravelre is asszoci-
álhatunk egyik-másik fordulat hallatán. A
megszólaltatás Kovács Imre jutalomjátéka
volt: Bokor Pál fagott- és Sipkay Deborah
hárfahangjai felett az ő karcsú, könnyed,
szín- és karakter-gazdag fuvioladallamai
uralták a bájos darabot. Ugye nem is fájt? –
mondhatták egymásnak a szünetben azok,
akik talán tartottak a 20. és 21. századi zenék
érdesebb hangjaitól. Végképp nem fájt a má-
sodik részt kitöltő mű, Schönberg túlsorduló
szépségű posztromantikus szextettje, A
megdicsőült éj, amelynek megszólalása előtt
a gondos szervezés a zene ihletőjét, Richard
Dehmel versét is prezentálta a közönségnek
Kovács István színművész tolmácsolásában,
s amely ezúttal, bár műfajmegjelölése hat
előadót ígért, mégis hét művész hangszerén
szólt meg, hiszen Papp Dániel és Miczki
Rita (hegedű), Kertész Sándor és Balogh
Enikő (mélyhegedű), Deák György és Zsol-
dos János (gordonka) hatosához nagybőgőn
Sztankov Iván is csatlakozott. A kitűnő Papp
Dániel már az előző évadban is a Próbatermi
vendégségek egyik legfőbb oszlopának bi-
zonyult – primáriusként most is avatottan
irányította együttesét, melynek előadásában
a maga gazdagságában bontakozott ki a sűrű
atmoszférájú, kromatikus mű hangzás- és
karaktervilága. Hajlékonyság, az akcentusok
intenzitása, szenvedély jellemezte az elő-
adást. *(Csengery Kristóf)*

Nemzeti Filharmonikusok – 2013. december 18.

Művészetek Palotája, Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem

Téli esték Brahmszal: ez a címe annak a
négy hangversenyből álló sorozatnak, amely-
lyel a Nemzeti Filharmonikusok együttese
emlékezett meg a zeneszerző születésének
180. évfordulójáról. A ciklus gerincét a négy
szimfónia és a négy versenymű adta, bevezet-
ő számként elhangzott a két nyitány, a
Haydn-variációk, illetve A párkák éneke. A
négy koncert közül hármát Kocsis Zoltán,
egyét Kovács János vezényletével hirdett
az NFZ. Ez a kritika a második estről szól,
amelynek műsorán előbb a Tragikus nyitány
(d-moll, op. 81 – 1880) hangzott fel, majd a
d-moll zongoraversenyt (d-moll, op. 15 –
1859) hallottuk, végül a szünet után a 2.

szimfóniát (D-dúr, op. 73 – 1877) vezényelte
Kocsis Zoltán.

A nyitány előadását meghatározta a dinami-
kus, tempós kezdés, ezt követően a feszes
ritmusokra figyelhettünk fel – ezek az élénk
hangsúlyokkal együtt mindvégig erőteljesen
összefogták a produkciót, tartást adva a ze-
nélésnek. És még egy mozzanat kívánczok
emlétesse: az intenzív hangzásigény, a sűrű,
tömör megszólalásmód, amely – mindenek-
előtt a vonóskar játékában – nyomtatékkal ér-
vényesítette a kompozíció sötét színvilágát.
Tökéletes hangnemi koherencia jegyében
szerkesztette az estet Kocsis Zoltán: az első
rész mindkét műsorszám d-mollban szólt
meg, s a szünet után is D-ben maradtunk,
csak a nyitány és a versenymű mollja a szim-
fóniában dúrrá világosodott. (A koherencia,
az összefüggések rovatában jegyezhetjük fel
azt is, hogy a nyitányban Brahms idéz a há-
rom esztendővel korábban keletkezett szim-
fónia fináléjából.)

A d-moll zongoraversenyben fiatal szólista,
Fülei Balázs (1984) játékát halhatta a közön-
ség. Tudomásom szerint a művész ez alk-
alommal lépett fel először Kocsis Zoltánnal,
és nyilván nemcsak ő várta izgalommal a
zenei találkozást, de azok is, akik játékát sze-
retik, és rokonszenvvel figyelik felívelő kar-
rierjét. E sorok írója ezek közé tartozik: több-
ször írtam már Fülei Balázs koncertjeiről,
mindig elismeréssel említettem magas fokú
hangszeres felkészültségét, produkcióinak
igényes kidolgozását, elmélyültségét, kon-
ceptiózus műsorterveit. A Brahms-zongora-
versenyre kiváltképp nagy érdeklődéssel
vártam, mivel Fülei 2013 februárjában, a Bar-
tók Emlékházban adott hangversenyén meg-
szólaltatta a zeneszerző ritkán hallható, és
mind zenei, mind technikai szempontból
rendkívül nehéz f-moll szonátáját (op. 5 –
1854), s abban az előadásban különleges
erővel találkozott az engedményt nem ismerő
virtuozitás és a magas hőfokú szenvedély.
A versenymű nyitótételében megragadónak
éreztem a drámai hangvételt, a zongorajáték
délceg tartását, a hangszeres hangzás gazdag
„szimfonizmusát”, máskor az előadásmód
fennkölt ihletettségét. A billentés, a hangszín
a legércesebb oktávmenetektől a leglágyabb
pianóig terjedő skálán mutatta be Brahms
zongora-írásmódjának sokoldalúságát. Rend-
kívül ihletettnek és költőinek éreztem Fülei
keze alatt a lassú tételt: meditatív, szabad
lélegzetű, kristályos hangzású, beszédes
zongorázás volt ez. Leginkább talán a finálé
kapcsán indokolt a korábbi szonáta-interpretá-
ció kapcsán említett szenvedélyes előadás-
módról írni. Persze ebben a tolmácsolásban
is volt tűz és energia, de alapvetően, úgy

éreztem, mindvégig inkább egy magas fokú
fegyelem és önuralom jellemezte, egy fiata-
loknál ritka mérséklet és bölcsesség – amely
persze, Brahms-hoz nagyon is illik. Pályája
során bizonyára fogja még Fülei Balázs ezt a
művet sistergőbb indulatokkal előadni, ez alk-
alommal azonban, úgy látszik, elsősorban
az egyensúlyteremtés és az önfegyelem le-
hetőségei vonzották, azok keretei között al-
kotott vonzót és magasrendűt. És persze, ki
tudja, talán Kocsis Zoltán jelenlétében is van
valami fegyvelmező és mérsékletre intő: ma-
gam mindenestre nem tartom elképzelhetet-
lennek, hogy egy fiatal zongorista-pályatárs
bizonyos megilletődöttséggel kezd együtt-
működni azzal a mesterrel, aki már az ő szü-
letése idején is élő legenda volt a magyar ze-
nei interpretációtörténetben... Fülei Balázs a
tapsokat megköszönve Brahms C-dúr inter-
mezzóját (op. 119/3) játszotta ráadásként.

A szünet után a 2. szimfónia nyitótételében
feltűnt a puha tónus, a sok világos szín, a
lágymozgás és Kocsis Zoltán felhőtlen mu-
zszikálásának derűje. A B-dúr Adagio non
troppo hallgatásakor mindjárt a bevezető-
ben lefegyverezte a hallgatót a csellók meleg
tónusú dalolása, később a dúszonaszólam
és a zenélésnek még a lassú tétel keretei kö-
zött is megnyilvánuló szenvedélye vált meg-
határozóvá. Örömteli élmény volt találkozni
a G-dúr Allegretto grazioso frissességével és
ruganyosságával, sok életteli hangsúlyával,
majd a finálé sodró lendületével, dinamiz-
musával és telivér hangzásával, a nagy és ha-
tásos dinamikai kontrasztokkal. Ez a koncert
a Téli esték Brahms-szal sorozat második ré-
sze volt: egy héttel korábban jelen lehettem a
ciklus nyitókoncertjén, amelynek második
részében Kocsis az 1. szimfóniát vezényelte.
A két előadás közül az elsőt éreztem techni-
kai kidolgozás szempontjából csiszoltabb-
nak és perfektebbnek – de persze ez aligha
véletlen, hiszen a c-moll szimfónia feszessége
és drámaisága eleve a maximális kon-
centráció felé tereli az előadókat, míg a
D-dúr mű a maga „pasztorális” elengedettsé-
gével inkább egyfajta „fellazult” muzsikálás-
ra inspirál. *(Csengery Kristóf)*

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2012. december 7.

Olasz Kultúrintézet

Brahms-estet kínált közönségének a Varga
László-bérlét 2. hangversenye, középpontjában
a Hegedűversennyel, és pedig Baráti
Kristóf szólójával. Erre az Akadémiai ünnepi
nyitányt követően került sor, s a műsor má-
sodik részében pedig a II., D-dúr szimfónia
csendült fel.

Csaba Péter immár 2012 szeptembere óta művészeti vezetője és vezető karnagya a zenekarnak, s úgy tűnik, még mindig nem tudtak „közös nevezőre jutni”. A dirigens remek muzsikos, és lelkiismeretesen végigdolgozza az egyes kompozíciókat, mozdulataival egyszer-szersmind a nézőket is tájékoztatva. Ugyanakkor, mintha időről időre megfeledekne arról a feladatról, hogy aktuális intésekkkel vezesse a zenekari szövet egyes szólamait. Értékelhetjük úgy is ezt a gesztust, hogy megbízik (egyébként valóban remek) partnereiben, tehát feltételezi, hogy a szólamkötőtől intés nélkül is pontosan belép bármely szólista vagy szólam – de a folyamatok menetét tekintve, mégis más a súlya és jelentősége annak a játszanivalónak, amelyet megkülönböztetett figyelmére méltat a karmester. Tehát, elmaradt az a – szemkontaktussal vagy anélkül létrehozott – kapcsolat, amely közös produkciót (muzsikát) eredményez; ahelyett munkát és teljesítményt értékelhetünk. Álmosan indult a nyitány, a vonóskar szinte csak a harsány tutti állásokra ébredt fel. Közben hallhattunk sok szép tónusú fúvós-szólamot, néha egyszerre, máskor pedig individualitásokra tagoltan. Ami a partitúrában maradt, az a hangulat, a kedély, különös tekintettel a mosolyogtató-oldott pillanatokra, amelyeket egy-egy kedvelt diákdal hangulatos felidézése váltana ki.

A Hegedűverseny alatt (s főképp után) arra kellett gondolnom: pazarlás, ha nem kerül rögzítésre Baráti Kristóf valamennyi koncertje. Nemcsak azért, mert megannyi zenebarát esküszik a „live” felvételekre, amelyeken jó esetben átjön a koncerttermi légkör, hanem azért, mert hihetetlenül tanulságos lenne összevetni egyazon versenymű több felvételét, akár azonos kísézőzenekarral, akár más-más kísézőeggyüttessel. A stúdiófelvétel mást árul el egy-egy szólistáról, mások a muzsikálás feltételei, s valljuk meg, a perfekcióra törekvés (annak ellenére, hogy lehetőség van megismételt részfelvételekre) mindig csökkenti a vállalható szabadságot, spontaneitást. Nem haszontalan annak követése sem, hogy hogyan hat – folyamatában – a vonóskarra a remek hegedűs; ezúttal a fináléban a brácsásokot aktivizálta egy epizód erejéig már-már kamaramuzsikusi érzékenységű játékra. A nyitótételben, a cadenzát követően pedig, amely lélegzet-visszafojtott figyelmet váltott ki a hallgatóságból, mintha kicserélték volna a hegedűsüket. Talán mindenki egyénileg is szeretett volna méltó partnernek bizonyulni a – túlzás nélkül állítható: – világklasszis szólistához. Külön említést érdemel gyönyörű tónusú, szépen megformált témájáért a II. tételben az oboista Kőrösi Miklós. E műnél volt

a legszembetűnőbb a karmester „távolságtartása”; a kompozíciót képviselte, de rábízta a muzsikusra, hogy megtalálja a hozzá vezető utat. Nem hagyta magát befolyásolni a pillanatnyi hangzástól, tehát nem kért alkalmi korrekciókat, és visszajelzésekkel sem inspirálta a zenekart. Mintha egymással párhuzamosan tették volna a dolgukat, tehát olyan sajátos helyzet alakult ki, mintha mindenki valamiféle „alap” feljátszásában venne részt, amely alkalmas lesz majd (tehát nem most!) megbízható előadás létrehozásához. Pedig aktualizáló mozdulatai azonnali hatásáról nemegyszer meggyőződhetett a karmester; például, amikor odafordult a csellósólamhoz, hirtelen megváltozott a dallam tónusa – más kérdés, hogy néha épp az ellenszólamok igényeltek volna karmesteri kontrollt, úgy a dallamok végigvezetését illetően, mint dinamikailag, hogy plasztikusan illeszkedjenek a kialakuló összhangzásba.

Brahms négy szimfóniáját – koncertfelvételekből – a zenekar tolmácsolásában CD-korongok is megörökítették. Időközben módosult az együttes összetétele, tehát külön feladatot jelent a játékosok összehangolása valamint a karmesteri elképzelés megvalósításának a szolgálatába állítása. Ezzel a fajta személyességgel adósunk maradt az előadás – maradt az általánosságban vett szeretése Brahms muzsikájának (mind az előadók, mind a hallgatók részéről). Ezúttal tehát az interpretáció korántsem szándékozott reprodukálni a művet a hangzó életre keltés szellemében – megelégedett a korrekt eljátszással, amelyet megannyi remek egyéni teljesítmény tett végeredményben színes hallgatnivalóvá.

(Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikusok

– 2013. december 8., 11.00

– Művészetek Palotája, Fesztivál Színház

A jó gyermekopera ritka kincs, hiszen kevesen akadtak a zenetörténetben, akik értettek a műfajhoz. És persze maga a műfaj nagyon sokáig nem is létezett. Képzeljük el Verdit vagy Wagnert, amint gyermekeknek szánt színpadi művet komponál... Vagy Monteverdit! Ugye lehetetlen? Mozart történetesen ezt is tudta, írt gyermekoperát, címe A varázsfuvola, sőt van egy másik is: Szöktetés a szerájból. Félretéve a túlzást és a tréfát, e sorok írója persze tisztában van azzal, hogy a két említett mű nem a kicsiknek készült, de azzal is, hogy már egy általános iskola alsó tagozatába járó 7-8 éves is meg tud barátkozni ezek tartalmaival, miközben a Don Carlos, a Trisztán és Izolda vagy a Pillangókisasszony jelképes ajtaja zárva marad e korosztály előtt.

Tudott a gyerekek nyelvén szólani Maurice Ravel és Benjamin Britten, a magyar szerzők közül Ránki György, no meg, el ne feledjük, Kodály a Hártyval, mely, akárcsak A varázsfuvola vagy a Szöktetés, szintén nem gyermekmű, de „többfunkciós” alkotásként a gyerekekhez is szól. És a maiak közül kétségkívül tud „gyermekül” Csemiczky Miklós (1954), akinek Grimm-mese nyomán, Varró Dániel szövegére írt meseoperáját, A brémai muzsikuskat már 2012 márciusában is láthattam-hallhattam a Millenáris Teátrumban (akkor a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem opera tanszakának növendékei adták elő, Almási Tóth András volt a rendező, és Sándor Szabolcs a karmester), most pedig egy újabb betanulás és újabb színrevitel adott alkalmat a bájos és szellemes művel való találkozásra. A Nemzeti Filharmonikusok sorozata, a Muzsikus akcióhősök kínálta a darabot a Fesztivál Színház színpadán.

A kivitelezés módja mögött meghúzódó alapötlet ismerős az NFZ olyan korábbi programjaiból, amelyekben jelentős szerepet játszanak a vokális szólamok, s amelyek megvalósításakor az intézmény művészeti vezetése úgy döntött, ezeket a szólamokat a zenekarral szimbiózisban működő Nemzeti Énekkarra bízta. Átgondolt pedagógiai koncepcióról tanuskodó döntés, mely az egyéni megmérettetés vonzó alkalmait kínálja a kórus számos énekesének, és persze a fejlődés, a továbblépés lehetőségét is magában rejt. Így nem fásulnak el a kórustagok, színes, érdekes, örömteli feladatokat kapnak, jó hangulatban zajlik a közös munka, és a módszernek jelentős szakmai hozama is van, hiszen teher alatt nő a pálma. Persze ne játsszuk a tájékoztatlant: mindez nem volna elképzelhető, ha a Nemzeti Énekkar sok-sok tagja nem volna eleve ismert és megbecsült szólista, aki a hazai koncert- és operaéletben gyakran szerepel önállóan, de történetesen kórusban is énekel. A Nemzeti Énekkarban éppúgy számos ilyen énekes dolgozik, mint a Rádiókórusban vagy Vashegyi György Purcell Kórusában. Rájuk épült ez a produkció.

Legutóbb, amikor a Muzsikus akcióhősök sorozatának előző eseményéről, Ránki György Muzsikus Péterének előadásáról számoltam be a Zenekar hasábjain, meg kellett jegyeznem, hogy a Nemzeti Énekkar tagjai a szövegmondásban nem jeleskedtek annyira, mint az éneklésben. Nos, ez a bírálathoz csak a prózaszövegek elmondására, vagyis a vegytisztán színészi teljesítményre vonatkozott. Ebben az előadásban ilyesmi nem volt, az énekes-színészi játék terén azonban mindenki elemében volt, kivált a

négy főszereplő: Macskaként Károly Edit, a Kutya szolamában Kiss Borbála, a Kakas megformálója gyanánt Csapó József, és végül a Szamárt alakítva Pintér Dömötör. Valamennyien élettelen, ízléssel és részletgazdagon játszottak, a sokszor igényes vokális szolamok feladatait pedig profi szólístákként győzték. Kiegyenlített volt a közös teljesítmény: nemigen tudnék senkit a többiek fölé helyezni, vagy elmarasztalni azért, mert elmaradt az átlagtól. A Főszivány alakját Blaszó Domonkos vérbőn komédiázva jelenítette meg, három zsványként Boros Sándor, Domján Gergely és Silló György lépett színpadra, a Gazdasszony Szathmáry Judit, a Gazda Tőkés-Bodor Ferenc volt. Valamennyiükről elmondható, hogy mind vokálisan, mind színészi jelenlétükkel eredményesen járultak hozzá egy minden tekintetben magas színvonalú produkció létrejöttéhez. A haramiák sokasága a Nemzeti Énekhar Főfőkére jóvoltából kelt életre, és megint csak azt mondhatom: karakteresen, szórakoztatón, nemcsak vokális értelemben, de a színpadi jelenlét dolgában is.

Az énekes gárdát korrepetitorként Bizjak Dóra és Nagy László Adrián készítette fel, ötletes-játékos maszkok Philipp Judit, a sminkek Károlyi Balázs találékonyságát dicsérik, a koreográfiát Gergye Krisztián készítette, dramaturgként Balassa Eszter segítette munkájában a művet egyszerű természetességgel és sok humorral színpadra állító rendezőt, az énekesként is megbecsült Philipp Györgyöt (jó egy énekes-rendező a háznál, mert nem erőltet kollégáira olyan ötleteket, amelyek idegenek a vokalitas természetrajzától). A történetet a paraszti környezetből inkább a kispolgári világba átplántáló, vicces videókat Wágner-Csapó József készítette. A produkció létrejöttét Veres Borcsi és Bencsik Pál asszisztensek segítették. A felsorolás végére maradt, de akár az elejére is kerülhetett volna a Nemzeti Filharmonikusokból ez alkalomra alakult kis zenekar, amelynek tagjai a mindig tökéletesen felkészült és mindig gondos Antal Mátyás értő vezénylete alatt feltűnő örömmel és szeretettel látták el sok egyéni megmozdulást kívánó kamaramuzsikusi feladatukat. Azt, hogy odaadón játszanak, folyamatosan hallani lehetett, de a negyedik sorban ülve láttam is a Fesztivál Színház zenekari árkában ülő muzikusok arcán az öröm mosolyát, mellyel a színpadi történéseket nemcsak a játék résztvevőjeként, de úgy szólva közönségként is követték. Biztató volt tapasztalni, hogy ilyen feltétel nélkül és teljes körűen azonosulnak egy jó mű magas színvonalú előadásával. (Csengery Kristóf)

Budafoki Dohnányi Zenekar

– 2013. december 8.

Hullámok és újhullámok – ezt az alcímet kapta az időről-időre módosuló programmal megrendezésre kerülő „Szimfonikus felfedezések” három estje, amelyek közül az elsőt a Budafoki Dohnányi Zenekar, a másodikon a MÁV Szimfonikus Zenekar, a harmadikon pedig a Miskolci Szimfonikus Zenekar szerepel. Mindegyik koncertnek van külön címe is, a nyitókoncerté „Szimfonikus megjelenések”, s akinek ennyi jó kevés, az további szlogeneket olvashat a koncertjegyén, úgymint „Kapcsolódások – kötelékeink”, valamint „Jelenkorok”.

Mindezekon talán átsiklik a közönség szeme (a hirdetések és reklámok dzsungelében kiki gondoskodik a saját önvédelméről), de a lényeg, ami valamennyiben közös, mégsem sikkadt el, hála a zenekar zeneigazgató-karmesterének, Hollerung Gábornak. Korántsem csupán PR-érzékét dicsérem, amikor kitérek arra, hogy mindhárom műsorszám előtt – illetékes műsorközlőként – megszólította a közönséget, hanem azért illeti minden elismerés, mert olyan gondolatokat tudott felvetni, amelyek mentén képes volt ráhangolni mindhárom kompozícióra a hallgatóságot.

A csendnek többféle minősége van (csak úgy, mint a koncerttermi köhögéseknek), a békés szundikálástól a koncentrált figyelemig. Ezúttal újfajta hangzások befogadására inspirálta a közönséget, s hogy ez korántsem képzelgés, annak ékes bizonyítékát a felcsattanó tapsok adták.

Kétségkívül érdekes, választékos műsort kaptunk. Magyarországi bemutatóként hangzott fel Philip Glass két timpanistára és szimfonikus zenekarra komponált Koncertfantáziája. E mű megszólaltatásának ideális helyszínt biztosít a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, amelynek pódiumán kényelmesen elfér a nagy létszámú előadógárda, ráadásul a nézőtér jelentős része különleges vizuális élményről is gondoskodott; a két szólista, Rácz Zoltán és Nagy Zsolt timpanik erdejében foglalt helyet...

A széles repertoárral rendelkező, a legkülönbözőbb típusú „terhelések” próbáit rendre kiálló zenekar a mű mindhárom tételében megtalálta a játékörömet, s a dinamikus interpretáció érthető módon lenyűgözte a hallgatóságot.

A Szimfonikus felfedezések programjainak kritériuma, hogy tartalmaznia kell egy 20–21. századi (lehetőleg magyar) kompozíciót. A folytatásban Dubrovay László III. zongoraversenye következett, Fülei Balázs szólójá-

val. Hollerung Gábor felhívta a figyelmet a (szimfonikus anyagban szokatlan) különleges hangzásokra, ugyanakkor rámutatott azokra a stíláriis sajátosságokra is, amelyek a zenetörténet korábbi vonulataihoz kapcsolják a versenyművet. Aki akart, a bőséges megfigyelési szempontok mentén tájékozódott – de minden bizonnyal csakhamar belefeledkezett a hallgatnivalóba. Imponáló az a magabiztosság és magától értetődő természetesség, amellyel a karmester instrukciói nyomán a játékosok tájékozódtnak a gazdag partitúrában. Dubrovay azok közé a szerzők közé tartozik, akiknek a kezét nem kötik meg didaktikus meggondolások. Amikor komponál, nem mérlegeli, hogy mennyire „nehéz” valamely szolam (igaz, nem is akarja erőpróbáknak alávetni a muzikusokat), hanem az elképzelt hangzást „rakja fel” hangszerére, a zenekarra. Ráadásul, rendre megtalálja a méltó előadókat (emlékeztetőül: nemrégiben Hegedűversenyét vitte sikerre Baráti Kristóf és a MÁV Szimfonikus Zenekar). Ezúttal Fülei Balázs játszotta a szolót, olyan „anyanyelvi értéssel”, mintha legalábbis kizárólag kortárs zenén nevelkedett volna. Azazhogy, épp itt érdemes rámutatni, hogy a különböző stílusokban való jártasság transzfer-hatása érvényesült. Megérdemelt nagy taps – majd ráadás. És itt jött egy újabb csoda: Fülei Balázs Dubrovay-darabot játszott ráadásként. Egymást erősítették az élmények: a szerzői nyelvben frissen szerzett jártasság birtokában mindenki „értő” gyönyörködhetett a virtuóz darabban, így tehát fogékony hallgatóság jutott műnek és előadásnak egyaránt. Az idén „évfordulószerzők” közé tartozó Dubrovay idén aligha panaszkodhat művei játszottságát illetően – s műveinek kedvező fogadtatása talán arra készíteti a program-összeállítókat, előadókat, hogy repertoáron tartsák a nem kevés energia befektetéssel megtanult kompozíciókat. Hollerungnak hála, ezúttal érvényre jutott Berlioz elhíresült művének fantasztikumai is. Aligha az ősverzió, az urtext-szöveg hatott ily módon a hallgatóságra (kevesen ismerik oly behatóan a művet, hogy felfedezték volna a gyakran játszott verzió(k)tól való kisebb-nagyobb eltéréseket...), inkább az a műgond, amellyel valamennyi tételt megszólaltatta a zenekar. Felcsillantak a partitúra különleges színei-tónusai a felelősségteljes interpretáció nyomán, úgyhogy a hallgatóság tovább tobzódhatott a hangszínelményekben.

A Fantasztikus szimfónia: komoly feladat bármely zenekarnak. Ideálisnak tekinthető viszont az olyan muzikusok helyzete, akik – divatos kifejezéssel szólva – interaktív

kapcsolatban vannak a dirigenssel. Hollerung a tőle megszokott alapos partitúraismeret birtokában lényeglátóan irányítja játékosait a nagyformák felépítésében, s eközben mindig talál lehetőséget alkalmi kérésekre-módosításokra, tehát korántsem csupán újrajátzása történt a pódiumon a szimfóniának. A tételek közötti kapcsolatok plasztikusan érvényesültek, a visszatérő fordulatok egyszersmind a hallgatói tájékozódást is segítették.

Jócskán elmúlt 10 óra, amikor véget ért a koncert. Terjedelmét alig észleltük, amennyiben korántsem hatott nyomasztóan a sok hallgatnivaló. Az élményekkel töltekezett, lelkes közönség köszönetnyilvánítása minden bizonnyal feledtette a muzsikussal is a teljesítményhez szükséges munkát. Értékes, szép este volt. *(Fittler Katalin)*

A MÁV Szimfonikusok a Musikverein Aranytermében – 2013. december 12.

Hallás és hallgatás – akusztikai változatok egy vendég szereplés ürügyén

Ki ne „ismerné” a híres bécsi hangversenyt – ha máshonnan nem, akkor a hagyományos újévi koncertközvetítésekből? A látvány – hála a nívós felvételt készítő stábnak – megunhatatlanul gyönyörködtető, s a zenével együtt szinte elvarázsolja a nézőt-hallgatót. Az első helyszíni élmény azonban sajátos minőséget képvisel – ezt élhettem meg december 12-én, a MÁV Szimfonikus Zenekar lépett fel az Aranyteremben. Ugyanakkor, az érzékszervi tobzódás nem vonta el a figyelmet a lényeg, a felcsendülő muzsika élvezetétől, értékelésétől.

Schwingungen címmel több éve rendeznek ebben a szép teremben délutáni hangversenyeket nyugdíjas közönségnek, amelyek műsorát és előadóit különböző szempontok összehangolásával állítják össze. Hangsúlyosabb a „mit”, mint a „kivel”, tehát nem sztárgálát hirdetnek, hanem tetszetős művek/részletek élvezetes újrallgatása a cél. Érdekességnak szánják, hogy nemzetközi előadógárdát léptetnek fel, új szólista-egyéniségekkel és együttesekkel ismerkedhet a publikum.

A magyar zenekar partnere ezúttal Leonardo Martínez (karmester), Chungwha Lim (szoprán), Albert Wonjae Pae (fuvolista) és Jana Boušková (hárfás) volt. A program első részében Mozart-muzsika (ária a Figaro házasságából és fuvola-hárfaverseny) keretében a spanyol Barbieri egy (ismertebbnek számító) áriája csendült fel (Canción de Paloma), a szünet után az Ave Mariát hallhattuk Verdi Otellójából, a legnépszerűbb

koreai népdalt (Dumulmeori Arirang) Geungsoo Lim zenekari kíséretével, majd Brahms III. szimfóniájával ért véget a műsor. Utánagondolva természetesnek tűnik, mégis, nekem egy rádióbeszélgetésből maradt meg emlékezetesen az a tény, hogy minden zenekari játékos „mást hall”, az együttes elrendezéséből adódóan. Az említett műsorban egy gordonkaművész-karmester mondta el, mennyire meglepte a megváltozott hangzás, amikor nem hangszere mellől, hanem a karmesteri dobogóról hallgatta azt a zenekart, amelyben korábban játszott (ezt a meglepetés-effektust, egyszersmind a karmesternek a helyzetéből adódó kivételeztségét talán mindenkinek meg kellene tapasztalnia, aki vezénylésre adja a fejét!). Nos, a spanyol Martínez aligha érték hasonló élmények! Amikor néztem mozdulatait, megkérdezőjeleztem annak a – korábban általam is frappánsnak tartott – mondásnak az igazságát, miszerint rövid idő alatt elsajátítható a vezénylésből az, ami tanítható (különböző időtartamokkal, különböző dirigenseknek tulajdonítják a mondás variánsait). Úgy tűnik, Martínez egykori tanárai is ismerték, talán ezért korlátozták tevékenységüket néhány technikai fogás átadására. Martínez munkájának a lényege, hogy taktíroz (mivel nem elsődlegesen a mindenkori zenei anyag vezeti, jelentős „elütés”-veszéllyel), s sztereotípus mozdulatokkal jelenít partitúra-beli utasításokat (pl. sforzatókat). Éppen ezért kívül marad a muzsika érzelmi-indulati világán, s ezáltal nehezíti a muzsikuskok kifejező játékát. Legszembetűnőbb ez a szimfónia esetében volt, amikor csak a zenekar alapos műismerete, szólamtudása mentette meg nemegyszer a helyzetet. Az empatikus hallgató szoronghatott és izgulhatott, a muzsikában gyönyörködni szándékozó pedig legfeljebb korábbi emlékei felidézésével együtt jutott maradéktalan élvezethez. Persze, a minden tételnek kijáró (!) taps mindig felcsattant...

Sajnálatosabb volt ez a szituáció a kettősverseny esetében, amikor – éppen említett központi helyzetéből adódóan – a dirigensnek kellett volna dinamikailag is összehangolni a szólistákat és a kíséretet. A rendkívül virtuóz technikával rendelkező Boušková hajlamos a halk játékra, őt kifejezetten szükséges lett volna mozdulatokkal is hangosabb játékra ösztönözni. Problémát nem ismerő, könnyed játéka így is érvényesült, de a kompozíció „erővonalai” jobban érvényesültek volna, ha működik a dirigens dinamikai „finomhangolója”.

Talán Martínez eleve túlzottan tiszteletben tartja a szólisták szabadságjogait – ámde ez-

zel épp az összhatást veszélyezteti; az Ave Maria esetében egyértelműen irányítani kellett volna az énekesnőt, hogy kiszámíthatóan lekísérhető legyen énekének minden frázisa.

A karmesteri passzivitás (be nem avatkozás) csak pillanatokra képes aktivizálni a hangszeresekben a kamaramuzsikust, amikor a partitúra lehetővé teszi a szólistával (ill. valamely hangszerrel-hangszercsoporttal) való közvetlen kapcsolatot. Az „összenézések” lehetősége lehatárolt, ráadásul, a valamennyi közreműködőnek szokatlan helyszínen a hallási tapasztalatokra hagyatkozni igencsak nagy lélekjelenlétet és vállalkozó kedvet feltételez.

Mindent összevetve, elsődleges élménynek maradt az Aranyterem, a hangzást-szépítő, nemesítő akusztikájával, ahol figyelemmel követhető a lehető finom hárfahang, s nem igényel erőfeszítést a magvas forte sem...

Megismertünk egy szép hangú koreai énekesnőt, jóvoltából egy spanyol operaáriát, fenntartások nélkül belefeledkezhetünk a koreai dalba (a kíséret terén szokás szerint megbízható teljesítményt nyújtott a zenekar), és Boušková interpretációjából adódóan más megvilágításban ismerhettük meg Mozart fuvola-hárfaversenyét.

A fogadtatásból következően, a közönség nem csalódott a várakozásában – s remélhetőleg a zenekari játékosok (egyéni és együttes) mérlegében is a pozitív élmények bizonyulnak tartósabbnak.

(Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikus Zenekar – 2013. december 23.

Teljes balettzene bábokkal – így hirdette a műsor a karácsony-tájt már-már hagyományossá vált zenei programot, Csajkovszkij megunhatatlannak tűnő muzsikáját, A diótörőt. A Magyar Állami Operaház rendszeres kínálata mellé felzárkózó MüPa, a teltház látogatottságot illetően, nyilvánvalóan valós igényeket elégített ki (ugyanazt a műsort négy nappal később megismételték).

Nem divatról van szó, ahhoz túl régóta tart, ugyanakkor az érdeklődés kiegyenlítettége mégiscsak elgondolkodtató. A keretes mesetörténet önmagában kevés vonzerőt rejtget, kiváltképp a mai, ugyancsak másfajta mesékhez szokott gyerekeknek, fiataloknak. A bemutató óta töretlen népszerűségnek örvendő muzsika felhőtlen kikapcsolódást ígér, a látványvilág pedig időről-időre meglepetésekkel kecsegtet.

Az idei bábos verzió időutazást sejtetett, a Magyar Állami Bábszínház fénykorának

egyik sikerdarabját elevenítve fel (díszlettervező: Koós Iván, báb- és maszktervező: Bródy Vera, a színpadraállítás – Szőnyi Kató rendezésének felhasználásával Meczner János munkája).

Kétségtelen: mások a bábszínház lehetőségei, s más igényeket kell kielégíteni a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem színpadát benépesítőknél. Kihhasználva a pazar technikai lehetőségeket, természetesen volt vetítés is, hangulatos árnyjátékok, s a Budapest Bábszínház művészeinek köszönhetően, tényleg varázslatos előadás született (közreműködött a Thész Gabriella karigazgató nevével fémjelzett, immár névtelen Gyermekkoros).

Bábozás élőzenére – ilyenkor rendkívüli a muzsikások feladata, akik kizárólag a karmesterre hagyatkozva biztosítják a játékhoz a hangkulisszát. Csúnyán hangzik, de részben erről van szó: miként a filmzene (mint alkalmazott művészet) „csupán” a látottak

érzelmi-hangulati tartalmának elmélyítését szolgálja (habár jelentős zeneszerzők tettek hitet a filmzeneszerzés autonóm rangja mellett), a remek látvány önzően magának vindikálja a figyelmet. Másrészt azonban, igényes-kidolgozott (s főképp: pontos) muzsikálásra van szükség ahhoz, hogy – rossz értelemben – ne tűnjék fel, különálló faktorként a zene.

Kocsis Zoltán irányításával felelősséggel játszottak a muzsikások, habár ők nem részeshülhettek a vizuális élményből. A mű ismerete viszont lehetővé tette, hogy a hangszerelés apró finomságait kifejezésre juttassák. Jól érvényesültek a szóló-állások (néha már-már karikírozva a fafüvösök), és behézelgő szépségű tónussal játszottak a vonósok.

A rendszeres koncertlátogató néha eljátszott a gondolattal, hogy önmagában hallgatja a zenét – de nem feledve, hogy ezúttal a látványvilág az egyedi élmény, gyorsan visszkapcsolódott a komplex élményhez.

Ezúttal érdemes lett volna bekamerázni az egész épületet; ritkán látni ennyire homogén közönséget! Korhatár nélkül minden arc arról tanúskodott, hogy felhőtlen kikapcsolódásban, élményben volt része. A megszépítő mosoly a felnőtteknél talán a nosztalgianak is szólt, a régi-ismerős bábokkal való találkozásnak, az apróságok pedig szavak nyelvére le nem fordítható varázslat tanúi lehettek. Amelyet aligha oszthatnak meg azokkal, akik nem látták az előadást – a hátsóról csupán ragyogó tekintetük tanúskodik, s az őszinte ámulat, a „megfoghatatlan” megélése.

Megvalósult ezúttal (is) a sokak által felismert igény, hogy a gyerekeknek csak a legjobbat szabad adni. Ilyen minőségi produktumokkal lehet igazán felkelteni a művészetek (a magas-művészetek) iránti érdeklődést, igényt.

(Fittler Katalin)

A Nemzeti Kulturális Alap Bizottsága 2013. október 1-én döntött az Előadó-művészeti Kollégium megszűnéséről, illetve a Színház- és Táncművészet Kollégiuma, továbbá a Zenei Kollégium létrehozásáról.

A felkért szakmai szervezetek által delegált és a miniszteri hatáskörben kinevezett tagok alkotják az új kollégiumokat.

SZÍNHÁZ- ÉS TÁNCMŰVÉSZET KOLLÉGIUMA

A kollégium vezetője (miniszteri hatáskörben kinevezett személy):
Zalán János színművész, kommunikációs szakember, az ELTE Média és Kommunikáció Tanszék megbízott előadója, a Masterfilm Digital Kft. ügyvezető igazgatója

A szakmai szervezetek által delegált személyek:

Császár Angela Jászai Mari-díjas színművész, Érdemes Művész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja

Nagy Viktor rendező, a Magyar Táncművészeti Főiskola tanára

Szűcs Gábor Jászai Mari-díjas színész, a Győri Nemzeti Színház rendezője, a Mozaik Művészegyesület elnöke

Vincze Balázs Harangozó Gyula-díjas, Imre Zoltán-díjas balettművész, koreográfus, a Pécsi Balett igazgatója

Miniszteri hatáskörben kinevezett személyek:

Bognár János színművész, drámapedagógus

Bozsik Yvette, Kossuth-díjas, Érdemes művész balettművész, koreográfus, rendező, a Bozsik Yvette Társulat vezetője

Láposi Terka színész, a Vojtina Bábszínház játszószínház művészeti vezetője

Zsuráfszky Zoltán táncművész, koreográfus, a Honvéd Együttes művészeti vezetője

ZENEI KOLLÉGIUM

A kollégium vezetője (a szakmai szervezetek által delegált személy):

Popa Péter, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének főtítkára, a Zenekar című folyóirat alapítója és főszerkesztője

A szakmai szervezetek által delegált személyek:

Boronkay Antal zenetörténész, az Universal Music Publishing Editio Musica Budapest Zeneműkiadó Kft. ügyvezető igazgatója

Ember Csaba zenetanár, karnagy, a balassagyarmati Rózsavölgyi Márk Alapfokú Művészeti Iskola igazgatója, a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetségének elnöke

Zsoldos Béla zeneművész, zeneszerző, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docense, a Magyar Jazz Szövetség alelnöke

Miniszteri hatáskörben kinevezett személyek:

Bokor Attila, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkárságának főtanácsadója, filmrendező, filmproducer

Gerenday Ágnes, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkárság Művészeti Főosztályának zeneművészeti szakreferense

Kisszabó Gábor zenész, kulturális menedzser, producer

Póka Egon zenész, zeneszerző, a Kőbányai Zenei Stúdió művészeti szakképző iskola alapítója, igazgatója

ISMERETLEN AUER-DOKUMENTUMOK

2. rész

Írásunk 2. részében újabb Auer-dokumentumokat teszünk közzé, és közben felidézzük az 1980-as évek időszakát, amikor Auer Lipót neve és hegedűpedagógiai tevékenysége kezdett szélesebb körben ismertté válni Magyarországon. Többek között írunk Auer „Magyar rapszodiá”-járól, valamint a Maia Bang által összeállított, és az USA-ban kiadott, hét kötetes „Auer Violin Method”-ról, és bemutatjuk azokat a leveleket, amelyeket Auer küldött Szentpétervárról, a Budapesti Filharmóniai Társaságnak.

Amikor 1978 őszén arra vállalkoztam, hogy „Veszprémtől Szentpétervárig” címmel könyvet írok Auer Lipótról, szinte alig állt a rendelkezésemre magyar nyelvű forrásanyag. Kutatni kezdtem hát az Országos Széchényi Könyvtárban, a Zenetudományi Intézetben, és a Veszprémi Megyei Levéltárban. Az itt fellelhető források mellett elsősorban Auer életrajzi írására (My long life in Music, 1923), Auer hegedűmethodikai könyvére (Violin playing as I Teach it, 1921), és L. Ny. Raaben „Leopold Szmjonovics Auer” című (Leningrád, 1962) orosz nyelvű könyvére támaszkodhattam.

1981 tavaszán megjelent Auer-könyvem fontos részét képezi az a tanulmány, amit Vlagyimir Jurjevics Grigorjev hegedűművész, a moszkvai Csajkovszkij konzervatórium metodika professzora állított össze 1979 szeptemberében. Sajnos ez a könyv az antikváriumokban ma már ritkán fellelhető, pedig Grigorjev munkája nemcsak a magyar hegedűjáték története, hanem a magyar-orosz kulturális kapcsolatok története szempontjából is nagyobb figyelmet érdemelne. (Hogy Grigorjev írása a magyar olvasók elé kerülhetett, ezért Bartos Csabának tartozom köszönettel, aki akkoriban a Csajkovszkij konzervatórium növendéke volt.) Grigorjev professzor ebben a tanulmányban kiemeli, hogy az orosz közép- és felsőfokú hegedűoktatásban alapjában véve három iskolával találkozhatunk: Aueréval (Szentpétervár), Grzsimaliéval (Moszkva) és Sztoljarszkij iskolájával (Ogyessza). Az idők folyamán, az orosz hegedűpedagógiában a vezető helyet egyre inkább az Auer-iskola foglalta el, mivel a szovjet időszakban olyan híres Auer-növendékek jöttek tanítani a moszkvai konzervatóriumba, mint Zeitlin, Szibor és Poljakin.

Leonyid Kogan hegedűművész – az Auer-Korgujev-Jampolszkij „hegedűs család” gyümölcse – egy 1979-ben, Budapesten készített interjú alkalmával így foglalta össze Auer jelentőségét: „Nebéz lenne összegezni Auer korunkra gyakorolt hatását. Úgy kell ezt elképzelni, mint egy nagy fát, a hegedű-

sök családfáját, aminek az egyik ága nálunk a Szovjetunióban, a másik Amerikában van, és így alkotunk mi hegedűsök egy nagy családot a világban.”

Természetesen ha magyar nézőpontból, és a teljesség igényével akarjuk értékelni Auer jelentőségét, beszélünk kell az európai hegedűjáték „királyi törzséről” is, amely Vivalditól és Corellitól ível tanítványukon, Giovanni Battista Somis-on, majd az ő tanítványán, Gaetano Pugnanim keresztül (Pugnani-Viotti-Rode) egészen a pesti Böhm József bécsi hegedűiskolájáig (Reményi Ede, Ridley-Kohne Dávid, Joachim József), hogy végül Joachim József tanítványain – Hubay Jenőn és Auer Lipóton keresztül – elvezessen egészen a 20. század hegedűjátékának fénykoráig. Mivel Auer Lipót Pesten Ridley-Kohne Dávidnál, Hannoverben pedig Joachim Józsefnél tanult – mindketten Böhm József tanítványai voltak –, joggal tekintjük őt a magyar hegedűiskola egyik gazdagon termő hajtásának.

1979 áprilisában másolatot kaptam az MTA Zenetudományi Intézetétől Auer „Magyar rapszodiá”-jának kottájáról, amit elvittem Veszprémbe, ahol kezdeményezésemre 1980. május 26-án – Auer halálának 50. évfordulóján – ünnepi megemlékezésre került sor. Ekkor hangzott fel először Veszprém-ben a „Magyar rapszodiá” Kováts Péternek, a veszprémi „Csermák Antal” zeneiskola növendékének előadásában, és ő szólaltatta meg a művet 1995. május 21-én is, amikor Auer születésének 150. évfordulóján, ünnepi hangversenyt rendeztünk a budapesti „Liszt Ferenc” Zeneművészeti Főiskola 10-es termében. Ekkor Puskás Rodrigo Csajkovszkij „Melankolikus szerenád”-ját játszotta a Parlano Kamarazenekar kíséretével, Devich Sándor rektorhelyettes vezényletével, az Auer Vonósnyegyes pedig Csajkovszkij D-dúr vonósnyegyesét szólaltatta meg. Auer rapszodiája akkoriban vált ismertté hazánkban, és 2011 óta a mű hegedű-zongora verziója, a NEUMA kiadó jóvoltából (Bp., 1074, Dohány u. 59.), már mindenki számára hozzáférhető (EN 770). A

150. évfordulót méltó módon ünnepelték meg Veszprém-ben is. A „Vár ucca tizenhét” negyedévkönyv (szerkesztő Géczi János, vendégszerkesztő Rakos Miklós) a teljes 1995/1. számot Auer Lipótnak szentelte, közre adva benne Auer „My long life in Music” című önéletrajzi visszaemlékezését (fordította Takács Viola), és Auer „Violin playing as I teach it” című, hegedűtanításról szóló könyvét (Rakos Miklós fordításában). A „Parlando” zenepedagógiai folyóirat 1980/12. száma részletes tudósítást közölt az 1980. évi, veszprémi Auer-ünnepségről, amelynek alkalmával 22 nagy méretű tablón mutattam be a híres hegedűművész és tanár életútját. Vendégművészként Alexandr Kramarov orosz hegedűművész, a XX. Genovai Paganini hegedűverseny győztese lépett fel, aki többek között Csajkovszkij, Auernak ajánlott „Melankolikus szerenád”-ját is előadta. Az ünnepséget megelőző évben Bartos Mihályné, Budapesten élő Auerrokon levelet írt Yehudi Menuhinnek, akitől a következő választ kapta:

Kedves Éva Bartos!

Nagy örömmel hallom, hogy Auer Lipótról megemlékeznek szülővárosában. New Yorkban találkoztam vele, amikor még kisfiú voltam. Emlékszem rá, hogy yarmulkát viselt, de abhoz túl fiatal voltam, hogy egyébre is emlékezzem vele kapcsolatban. Mindamellett a legnagyobb csodálattal voltam iránta, tudván, milyen nagyszerű tanár. Tudom, hogy kollégáim, Jascha Heifetz és Nathan Milstein nagyon sokat köszönhettek neki.

Természetesen olvastam a hegedűtanításról szóló könyvét, és rendkívül nagy hatást tett rám. Sok évre rá feleségem egy hanglemezt adott nekem, amely a hanglemezyártás kezdeti időszakában készült, számos nagy hegedűs játékaról, csaknem egy évszázaddal ezelőtti sztárokról, akik már idős emberek voltak, amikor jött a gép, hogy megörökítse tovaröppenő hangjaikat. A rendkívüli az volt, hogy közülük a tanár, Auer Lipót idős korban jobban játszott, mint Ysaye, Sarasate, Joachim és a többi virtuózok.

Technikája valószínűleg soba nem közelítette meg ezeket, de amit tudott azt TUDTA, és tudása túlélte a többiek briliáns játékát.

1979. április 17. Szívélyes üdvözléssel
Yebudi Menubin

Az 1980. évi veszprémi ünnepségről tudósító „Parlando” még teljes joggal kifogásolta, hogy „Auer szülővárosában, Veszprémben eddig egyetlen szobor, emléktábla vagy utcanev sem jelezte, hogy innen indult el a pályája a világ egyik legnagyobb hegedűtanárának!” Azóta a helyzet alaposan megváltozott. Az 1995-ben tartott veszprémi ünnepségek alkalmával került Auer Lipót szüleinek egykori házára (Rákóczi F. u. 4.) Kő Pál szobrászművész Auer-domborműve, amely aztán 2006-ban a Vár utca 17. szám alatt található veszprémi Panteonba került. 2011 óta emléktábla adja hírül a Tököly u. 1. számú ház falán, hogy itt töltötte gyermekéveit Auer Lipót, a közelmúltban pedig Kováts Péter és Bárány László készített filmet Veszprém híres szülöttjéről.

Bár az orosz-amerikai hegedűiskola megalapítójaként Auer Lipót már a 20. század első harmadában világhírű lett, neve hazájában csak a „Veszprémtől Szentpétervárig” című könyv megszületését követően vált széles körben ismertté. A könyv megjelenését Ujfalussy József zenetörténész, a Zeneakadémia rektora 1982. május 14-én, az alábbi levélben üdvözölte:

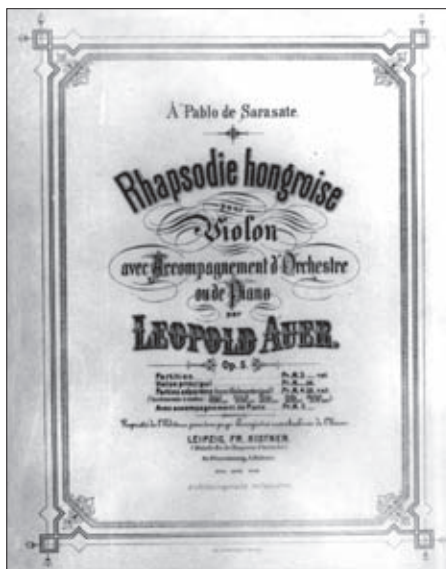
Tisztelt Kollega Ur!

Nagyon köszönöm, hogy volt szíves meg-tisztelni Veszprémtől Szentpétervárig című könyvének elküldésével. A könyvhöz szívből gratulálok és további munkájához szép sikereket kívánok. Mivel magam nem játszom vonós hangszeren, úgy gondolom, hogy a könyv Főiskolánk Könyvtárában lesz a legjobb helyen, ahol mindenki hozzáférhet, akit világhírű hegedű-pedagógusaink történelmi múltja – méltán – érdekel.

Budapest, 1982. május 14.

Szívélyes üdvözléssel
Ujfalussy József

Amikor Auer 1868 szeptemberében Szentpétervárra érkezett, először három évre kapott szerződést, a konzervatórium hegedűprofesszoraként. Emellett két hetente szólístaként és kamaramuzsikusként kellett közreműködni a Helena nagyhercegnő udvarában tartott koncerteken. Ebben az időszakban hegedűdarabokat is komponált, amelyek a berlini Bote und Bock kiadónál jelentek meg, a kiadás dátumának feltüntetése nélkül: „Tarantelle du Concert” (Op. 2),

Auer: Magyar rapszódia

Réverie (Op. 3; ez a mű a 10239-es lemezszámból ítélve 1870 körül jelent meg), Romanze (Op. 4). Képpünkön a Pablo de Sarasate, spanyol hegedűművésznek ajánlott, „Rhapsodie hongroise” (Op. 5) címlapja látható, amelynek van zongorakíséretes, és zenekari kíséretes változata is. Mivel a címlapon az A. Bütter szentpétervári kiadó neve is szerepel, ebből arra következtethetünk, hogy ők bízták meg a mű kinyomtatásával a lipcsei Fr. Kistner zeneműkiadót, amely 1882-ben jelentette meg Auer rapszódiaját (lipcsei nyomólemez-számok: 5767, 5768, 5769). Auer később főként átiratokat készített. Ezek felsorolása a „Vár ucca tizenhét” (1995/1) című negyedévkönyv 214-215. oldalán található. Auer időnként saját műveit is műsorára tűzte: a „Tarantella du Concert”-et például 1874. márc. 9-én, a „Reverie”-t pedig 1886 márc. 29-én játszotta az Orosz Zenei Társaság zenekarával, Nápravník vezényletével. Csajkovszkij 1874-ben hallotta először Auer hegedűjátékát Moszkvában, és ettől kezdve ő jelentette számára a hegedülés „csúcását”. 1875 januárjában ismerkedtek meg egymással. Auer felkérte Csajkovszkijt, írjon számára hegedűdarabot, és ekkor készült el az Auernak ajánlott „Melankolikus szerenád” (op. 26, 1875). Csajkovszkij, aki 1872–1876 között a „Russzkije vedomosztyi” című lap számára írt zenekritikákat, elismerte Auer zeneszerzői tehetségét is. Egyik kritikájában a „Magyar rapszódia”-ról is említést tett (tehát még jóval a lipcsei kiadás 1882-es megjelenése előtt):

„Auer úr előadóművészként jelent meg, de nem mondható tehetégtelennek a zeneszerzésben sem. Rapszódiajában sok a tűz, a megragadó erő, olykor a humor, és csodálatosan csillogó a hangszerelése.”

(L. Ny. Raaben: Leopold Sz. Auer, 107. l.)

A „Magyar rapszódia” kadenciaszerű futamokkal tarkított Adagio-bevezetése tulajdonképpen még csak hangulati előkészítés. A mű valójában a „Lassú Magyar”-ral (Piú

lento) kezdődik, a fokozatosság elvét szem előtt tartó magyar táncmuzsika – „három a tánc” (lassú, gyorsabb, még gyorsabb) – felépítéséhez igazodva: Piú lento – Piú mosso – Allegro vivace. Auer „Lassú”-ja – amelyből már elővillan a verbunkos tánc feszes tánc-lépése is – dűvőszerű kísérettel hangzik fel. A melankolikus, szívhez szóló dallamról Auer Stradivárijának csodálatosan zengő G-húrja jut eszünkbe (a neki ajánlott Csajkovszkij-hegedűverseny, a Melankolikus szerenád és a Glazunov-hegedűverseny is a G-húron kezdődik). A lassú szakaszt igen ritmikus (trés rhytmé) Piú mosso-szakasz követi, majd az Allegro vivace-részben Sárközy Ferenc „Elfogyott a nóta” című csárdásának 2. dallama szólal meg (Treichlinger József adta ki Pesten: N. 269). Bartay Ede ezt a dallamot „Pálinkás csárdás” című kiadványában (megjelent Pesten, 1852 körül, P. R. C. 88), a csárdás 2. frissenként jelentette meg (Régi zeneakadémia könyvtára, K 7613/III. jelzet). A dallam énekelte változata „Ugyan édes komámaszszony...” kezdettel vált ismertté (lásd Kerényi György „Népies dallamok” című munkáját, Bp., 1961). Az Allegro vivace-rész másik magyar dallama Riszner József „Tolnai lakodalmas”-ának 5. számú frisse (Pest, 1847), amely Brahms 3. magyar táncának Vivace-részében is felhangzik.

Auer Lipót édesanyjának sírfelirata a veszprémi izraelita temetőben. (A sír a Veszprémből Balatonfüred felé vezető útról is látható, a temető 2. bejárata mögött.) Auer Simonné 1816-ban született Lovasberényben, és 1883-ban bunyt el Veszprémben.

Három Auer-levél a Budapesti Filharmoniai Társaság archívumából. A levelek – amelyek most kerülnek először a nyilvánosság elé – a magyar hegedűjáték történetének fontos dokumentumai, ezért fotómásolatukat is közöljük. Az 1979-ben készült fotókért Csontos Ferenc kollégámnak, a régi német (gót) írás fordításáért pedig Dr. Mihályi Károlynak tartozom köszönettel.

P. Petersburg, 14 Sept. 1899
 7. Krinkoff Kanal
 Professor der Collage;
 Herr in Herman de Leipzig;
 hab den Philharmonischen
 Gesellschaft gehört
 ist hervortreten, Pflichten
 Leistungsfähigkeit, man
 die auf mit Freunden auf
 man sehr im und
 aber die sehr einigen
 Können. – Auf der
 am Leipzig nicht Verbote

in auf den in Norddeutsch-
 land engagiert und sehr
 reiferweise, man auf dem
 26 März von. – Als
 auf man nicht
 zwischen 8-15 März;
 für die letzten Monate
 Probe hier auf der
 Frau in bestmögliche
 und Können auf in
 Probe aber am 14 März
 in Leipzig bringen,
 aber man gefügt, auf
 in Leipzig und man Probe
 nicht verbieten, falls

Herrn möglich für Concert am
 Probe zu stattfinden. – In Leipzig
 Keller. über die die Stadt
 Gründung für nicht (nicht mit)
 man zu. – In
 aber für keine Hoffung zu
 oder privater und für die
 lange die Fall sein wird. –
 L. Auer

Szentpétervár, 1899. szeptember 14.

Krinkoff Kanal 7.
 Igen tisztelt Kolléga Úr!

Az Ön által a Filharmóniai Társaság vá-
 lasztmányának nevében küldött megtisz-

telő meghívását elfogadom, amennyiben az
 időpontban meg tudunk állapodni. – Már-
 cius elején (szabadságom kezdetén) már
 Észak-Németországban vagyok szerződöt-
 ve, majd pedig valószínűleg csak március
 26. után. – Lehetséges lenne március 8–15
 között. De ez utóbb említett bétre már tár-
 gyalásban vagyok, és csak két héttel később,
 a március 14-ét javasolhatnám, de amint
 mondtam, erről legkésőbb két hét múlva tu-
 dunk tárgyalni, amennyiben Ön egy héttel
 el tudja tolni a 6. hangversenyét. – Ha ez
 nem lenne megfelelő, hadd fogadjassam el
 a meghívást a következő (a következő utá-
 ni) évben. – Nagyon örülök az Ön kedves
 sorainak, legyenek akár üzleti, akár pedig
 magánjellegűek, és remélem, hogy ez még
 nagyon sokáig így lesz. – A legszívélyesebb
 és a legbarátiabb üdvözlettel, az Ön

Auer L.-ja

Der Tänzer sehr auf gegeben
 der auf, man man Collage
 in Budapest! man
 Jänner, man man
 Reichshausung
 man 150-200 Ft. nach
 man man. –
 In der Zeitung der in
 Vaterlandman
 möglich, man die große
 L. Auer

Szentpétervár, 1899. október 1.

Krinkoff Kanal 7.
 Igen tisztelt Barátom és Kollégám;

Megkaptam az Ön e hónap 25-én kelt ked-
 ves levelét. Täncher (Auer impresszáriója)
 mindent közölni fog Önnel. Attól függ, mit
 csinálok március 8. és 14. között. 7-én
 Magdeburgban vagyok és 15-én a Hof-
 theaterben tartok próbát, ahol vezényelni
 fogok (hangverseny március 18/19-én). Azt
 hiszem, ezt át tudom tenni tizenhatodiká-
 ra.

Ha tebát a dolgot meg lehetne oldani 14-re,
 aminek nagyon örülnék, a Mendelssohn-
 begedüverseny vagy a Goldmark-koncertet
 javasolnám, vagy pedig Bruch Skót fantá-
 zióját, és a hangverseny végén, minden-
 képpen a begedüverseny után Csajkovszkij
 IV. f-moll szimfóniáját, az én vezényletem-
 mel.

Tänchernek írtam, hogy budapesti kollé-
 gáimtól nem fogadok el tiszteletdíjat, csu-
 pán 150-200 Ft költségtérítést. Remélve,
 hogy a megállapodás lehetséges, szívélye-
 sen üdvözli az Ön

Auer L.-ja

P. Petersburg, 18. Oktober, 1899
 Krinkoff Kanal, 7
 Hochverehrter Freund und Collegen,
 der hangverseny
 auf bestmögliche Hoffung
 Linien am 25 d. M. –
 Täncher ist man (man man)
 Alles möglich man. – In
 man am auf der 8 und
 14 März man. – Am 7. März
 in Magdeburg und am 15. März
 in Berlin in Hoftheater (man
 am 18/19 März) man der
 Probe geben. – In
 auf man die Fall auf am
 16. März man.
 Wenn auf die man
 möglich ist, man auf
 möglich man falls, in
 Hoffung auf man, Violencant
 von Mendelssohn, oder
 Goldmark und zum Schluss
 der Concertes (Gardupel)
 aber auf dem Violon concert
 der 4. Symphonie, of. man
 von Tchaikovsky man
 man Linien –
 L. Auer

Hungerburg, bei Narva
30 August, 1902

Vor geruhten Ihre Briefen;
mit aufrichtigem Freue
habe ich Ihre ersuchte Briefchen
am 4 August d.J. - Ihnen
zu zufrieden dem Anschein
zufrieden das ich im Prinzip
die obenstehende Forderung
zum 6 April 1903 mit
großem Druck ausführen.
Ich freudlich ist mir
das ich Ihre Briefchen
in einem neuen Concerte
aufzuführen - Ich

Rein Freude, die
besser - von ungeruhten.
Anteres freudlich von dem
Concert von Goldmark, das
ich bei meiner letzten
Ausschreibung in Budapest
in einem neuen Concerte
geführt - Ich freudlich
als ich von der Jubiläum
saison, das Concert von
Brahms - das freudlich
Concert. Ich freudlich
von dem neuen Beetho-
ven. - Ich freudlich
das Concerte für die
Fülle von; außer

Ich freudlich von dem neuen Beetho-
ven. - Ich freudlich
das Concerte für die
Fülle von; außer

Hungerburg, Narva mellett

1902. augusztus 30.

Igen tisztelt Titkár Úr!

Öszinte meglepéssel olvastam az Ön folyó év augusztus 4-én kelt becses írását. Ké-

Auer norvégiai, nyári kurzusának résztvevői 1916-ban, Christiániában (Oslo). A középső sorban (a kép közepén, balról jobbra): Max Rosen, Thelma Given, Madame Wanda Bogutska-Stein (Auer zongorakísérője majd 1924 után második felesége), Auer Lipót; 4: Beatrice Horsbrugh, 5: Margaret Berenson 6: Toscha Seidel. Az első sorban balról a második Pável Sztaszevics. A felső sorban balról a harmadik a 15 és fél éves Jascha Heifetz. A kép jobb oldalán valószínűleg a norvégiai kurzusok szervezője, Hohn-né Maia Bang látható, aki ekkor 39 éves volt.

rem, közölje a választmánnyal, hogy meg-
tisztelő meghívásukat 1903. április 6-ra kö-
szönettel elfogadom. Arról van szó, hogy
régóta szándékozom már egy saját bang-
versenyen fellépni. Amennyiben ez nem
akadály, annál jobb. Magyar szerzőktől
csak Goldmark hegedűversenyét játszom,
amit legutóbb, budapesti otlétem alkalmá-
val az Önök egyik bangversenyén játszo-
tam. Maradna tehát (a jubileumi szezonra)
a Brahms-hegedűverseny – amely a leg-
nagyszerűbb hegedűkoncert Beethovené
után.

Úgy gondolom, a jelen esetben ez lenne a
legmegfelelőbb. Liszten kívül egy zeneszerző
sem illusztrálta olyan nemesen a magyar
zenét, mint Brahms;

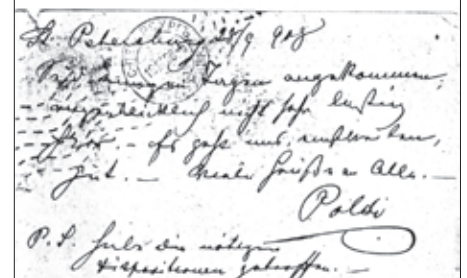
Azt biszem tehát, hogy ez a választás indo-
kolt. Mivel a kötelezettség teljesítéséhez
valószínűleg nagy utat kell megtennem, így
3-400 korona költségtérítést kérek figyelem-
be venni.

Tisztelettel L. von Auer

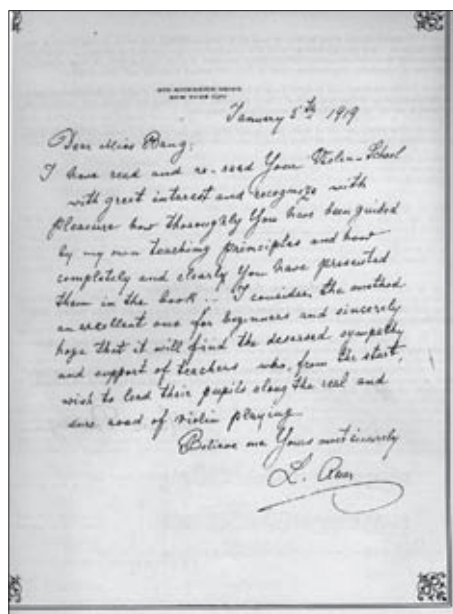
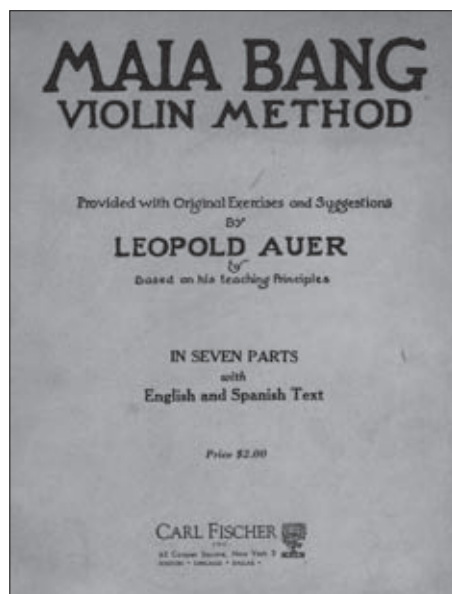
U.i. Egy hét múlva, szeptember 7-én ismét
Szentpétervárott vagyok: Cári Zenekonzert-
vatórium.

Auer Lipót 1908. szeptember 28-án, Szent-
pétervárról Veszprémbe küldött levelező-
lapja nővérenek, Auer Rózának, Dr Spitzer
Mór ügyvéd címén. (Dr. Spitzer Mór háza a
Városháza közelében volt, jelenleg a Kinizsi
Bank működik benne.) Az aláírásból is
kitűnik, hogy Auer Lipót a családban

„Poldi”-nak szólították: az elnevezés a
Leopold-névből származik. Auer Róza uno-
kájától, Balassa Ödöntől tudjuk, hogy Auer
Lipót az I. Világháború előtt többször is
meglátogatta nővérét, Rózát (Róth Henrik-
nét), aki 1841-ben született Veszprémben,
és 80 éves korában hunyt el Budapesten,
Margit körút 8. szám alatti, I. emeleti lakásá-
ban. Auer általában német nyelven levele-
zett, de rokonaival magyarul beszélt, ízes
dunántúli tájszólással. Ezt Balassa Ödönnek
Londonban élő nagybátyja, Rónay (Róth)
Kálmán hegedűművész – Auer Róza egyik
fia – mesélte, aki magánúton tanult Auernél.

Auer Rózának két fia és két lánya volt. Egyik lányát, Róth Jolánt Dr. Spitzer Mór, köztisztviselőként álló veszprémi ügyvéd vette feleségül, aki a Veszprémi Takarékpénztár egyik alapítója volt, igazgatósági tag, a Veszprémi Faipar alapítója, és törvényhatósági bizottsági tag. Amint az újságok akkoriban megírták, az I. Világháború kezdetén, 50 éves korában önként jelentkezett katonának. Tartalékos tüzérfőhadnagy volt, megkapta az arany Signum Laudis kitüntetést.

Maia Bang Hohn „Violin Method”-jának I. kötete. (1919, Carl Fischer, New York), amely az Auer által használt és javasolt gyakorlatokat tartalmazza. A kötet érdekessége, hogy eleinte csak üres húrokat kell megszólaltatni, tehát a növendék már a tanulás kezdetén vonóval játszik! Miután az I. kötetből több mint 300.000 példány fogyott el az USA-

ban, a kiadó 1937-ben megjelentette az I. kötet átdolgozott, második kiadását is. Az I. kötet megjelenésekor a kiadó közölte azt a levelet, amit Auer – miután átnézte a kötet anyagát –, 1919. január 5-én írt, amelyben örömét fejezi ki, hogy Maia Bang ilyen alaposan, gondosan és világosan fogalmazta meg az ő tanítási elveit. Levelében Auer úgy véli, az I. kötet ugyanúgy hasznára lesz a kezdő hegedűsöknek, mint tanáraiknak. A további hat kötet 1920-1925 között jelent meg. Auer valószínűleg ezeknek a köteteknek az anyagát is átnézte, majd látva hegedűtanítási módszerének igen kedvező fogadtatását határozta el, hogy kiadja saját hegedűiskoláját. Carl Fischer ezt követően, 1926-ban jelentette meg Auer 8 kötetes, „Graded Course of Violin Playing” című munkáját, amely a kezdetektől a virtuózokig vezeti el a tanulót.

Auert Szentpéterváron nála tanuló, norvég tanítványa, Maia Bang (1877-1940) beszélt rá, hogy a háborús viszonyok miatt, 1915-től tartsa nyári kurzusait a festői szépségű Christiániában. Bang korábban Lipcsében és Párizsban tanult, majd Szentpétervárra ment Auerhez, éppen abban az időszakban, amikor a professzor a legtehetségesebb növendékeket tanította. Maia Bang a következőket írja „Violin method” című munkájának előszavában:

Amikor a nagy európai háború miatt a Mester arra kényszerült, hogy elbágyja Oroszországot, és az Egyesült Államokba menjen, megragadtam a nagyszerű alkalmat, hogy tanársegédként vele menjek; itt írtam meg a hét kötetes „Maia Bang Violin Method”-ot. Ez felöleli mindazt – a kezdetektől egészen a művészi fok eléréséig –, amit a hegedűtanításról és a hegedűjátékról tudni kell. A „Violin Method”-ban bemutatom Auer professzor legfontosabb tanítási elveit, és nemcsak a növendék jövőbeli fejlődésére gondolva, de kifejezetten azt a tananyagot írva elő számára, amire leginkább szüksége van, amiből a legtöbbet profitálhat.

Auer június 7-én esedékes, 80. születésnapjának előrehozott megünneplésére 1925. április 28-án került sor New Yorkban, a Carnegie Hall-ban. Elöl látható Auer és Efrem Zimbalist, mögöttük (balról jobbra) Isidor Achron, Jascha Heifetz, Oszip Gabrilovics, Szergej Rahmanyinov, Josef Hofmann és Pável Sztaszevics. Az ünnepi koncerten elsőként Vivaldi hármasesenye hangzott el Auer, Heifetz és Zimbalist előadásában, kadenciával együtt, amit Achron külön erre az alkalomra írt. Utána

Auer játszott Rahmanyinov zongorakiséréteivel, majd tanítványai következtek. Auer ezen a koncerten Csajkovszkij „Melódia” c. művét és Brahms I. magyar táncát adta elő, amiről hangfelvétel is készült. Csak ez a két felvétel maradt fenn játékaról. Hogy Auer – aki élete java részét Szentpétervárott töltötte – 80. születésnapján, New Yorkban egy orosz és egy magyar művet tűzött műsorára, akár szimbolikusnak is tekinthetjük. Ebben a műsorválasztásban mintha az a gondolat is kifejezésre jutna, amellyel a Budapesti Filharmóniai Társasághoz, 1902 augusztus 30-án írt levelében találkozhattunk: „Liszen kívül egy zeneszerző sem illusztrálta olyan nemesen a magyar zenét, mint Brahms.”

A képen látható Oszip Gabrilovics a hangversenyéről így emlékezett meg a „Musical Courier” 1930. október 25-i számában: *Auer rendkívüli életereje tette lebetővé, hogy – 49 évi tanítás után a szentpétervári konzervatóriumban – Amerikába jöjjön, és egy teljesen új zenei működési kört építsen ki. New Yorkban – csakúgy, mint a többi helyen – hamarosan a zenei körök központi alakja lett, elbűvölő személyes tulajdonságaival, éleveségével és élénk szellemével magához vonzva öreget és fiatalat. Csakhamar igen sok hű baráttra tett szert. Az igazat megvallva akkor sem lehetett volna nagyobb a népszerűsége New Yorkban, ha egész életét ott élte volna le. Tanítványai sohasem mulasztották el az alkalmat, hogy kifejezzék hálájukat és iránta való ragaszkodásukat. Emlékezetes volt az az ajándékhangverseny, amit Auer tiszteletére rendeztek 1925 áprilisában a Carnegie Hallban, a mester 80. születésnapja alkalmából. A koncertet Zimbalist és Heifetz rendezte három zongoristával, és nekem jutott az a megtiszteltetés, hogy ezek egyike lehettem. A másik kettő Hofmann (krakkói születésű, világhírű zongoraművész, aki fiatalon került az USA-ba), és Rahmanyinov volt. Maga Auer egy versenyművet adott elő Heifetz-cel és Zimbalisttal, valamint nébány szólódarabot. A közönség óriási lelkesedéssel fogadta. Mint hegedűs, ez volt utolsó fellépése a hangversenypódiumon.*

Rakos Miklós

Hol tart ma a zenekari muzsikások képzése Magyarországon? (4)

A címben feltett kérdésre sorozatunkban karmesterek és előadó-művészek keresik a választ, akiknek hazai és nemzetközi tapasztalataik révén nem csupán határozott elképzelésük van az oktatásról és a zenekari munkáról, de életpályájuk során bizonyítottak is. Keller András „zeneipari munkások kineveléséről” beszél és nagy bajokat lát, amelyek terjednek „mint az influenza vírus”. Falvai Attila arról vallott, hogy pályafutása alatt ritkán találkozott olyan helyzettel, amikor a próbajátékokra jelentkezők a zenekari anyagokkal legalább olyan körültekintően és gondosan foglalkoztak volna, mint a versenyművel. Almási Zoltán hegedűművész, a Berliini Filharmonikusok tagja szerint is mindenki arra készül, hogy elképzele magát nagy koncerttermekben, amint Brahms-koncertet játszik, de valamikor fel kell ismerni, hogy ez keveseknek adatik meg. Takács-Nagy Gábor szerint „a Juilliardon megszokták a hangszeres képzésben részt vevők, hogy zenekarban fognak játszani. A fiataloknak ugyanis meg kell érteniük és el kell fogadniuk, hogy zenekarba kerülnek. Mindenki él a vágy, hogy vonósnégyest alapítson vagy szólista legyen, de azért a vonós muzsikások nyolcvan-kilencven százaléká végül is zenekarokban helyezkedik el.”

A Zenekar 2014-ben is folytatja a vélemények összegyűjtését, remélve, hogy egyszer Magyarországon is bekövetkezik az az áttörés, aminek következtében az oktatás a tényleges igényeknek megfelelően fog működni annak szellemében, ahogy az itt megjelenő interjúban Baráti Kristóf mondja: „Ne olyan problémákat oldjunk meg, amelyekkel a muzsikás nem fog találkozni, hanem olyanokat, amelyekkel igen.”

„Magyarországon a zenekari játék, a zenekari lét presztízse hiányzik...”

Beszélgetés Baráti Kristóffal

Beszélgetőpartnerem tanárai már a kezdet kezdetén sejtették, hogy tehetséges tanítványukból nem lesz zenekari tuttista. Nyilván Szenthelyi Miklós és Tátrai Vilmos sem erre a pályára készítette föl a Zeneakadémián. Én mégis arról faggatom, mit gondol a zenekari vonósjáték világáról, milyen tapasztalatokat szerzett a nagyvilágban és idehaza e téren...

I Szüleid mindketten zenekari muzsikások. Mit tanultál tőlük, milyen példát jelentett számokra a munkájuk?

– Azt láttam, hogy mindketten rendkívül szorgalmasak, a zenekarban és odahaza is.

A gyakorlást nem csupán a zenekari munka „mellékes” részének tekintették, hanem örömteli feladatnak. Emlékszem, mindig hazahozták a kottákat a próbákról. Venezuelában, ahol éltünk, ez abszolút természetes napi gyakorlatnak számított. Csütörtökönként adtak koncertet, és az aznapi főpróbán mindenki sorban állt a következő héten elhangzó művek kottájáért, hogy ott-hon megtanulhassa a szólamát. A hétvége többnyire azzal telt, hogy a zenészek a jövő heti műsorra készültek.

Mivel nem a hagyományos utat választottam, kétségtelenül kevés részem volt zenekari képzésben. Hat évig a Zeneakadémia előkészítő tagozatára jártam, majd külföldön folytattam tovább a tanulmányaimat. Természetesen figyelemmel kísértem a kortársaim és a fiatalabbak pályafutását, így arról is tapasztalatokat szerezhettem, hogyan készítették fel őket a tanáraik. Bár működ-

nek főiskolai zenekarok, a képzés mégsem a zenekari életre fókuszál. Ez nemcsak Magyarországon, hanem Európa más országai-ban is jellemző, igaz, akadnak kivételek: Németországban vagy Párizsban valamivel erősebb a zenekari képzés hagyománya. Németországban például rendkívül népszerűek a regionális ifjúsági zenekarok, és a fiatalok örömmel játszanak ezekben az – elsősorban nyáron működő – együttesekben. Náluk tehát már jó ideje eltávolodott az oktatás attól a rossz gyakorlattól, hogy kizárólag szólístákat képezzenek.

I A muzsikások szerint nem a zenekari gyakorlat hiányzik a képzésből, hanem az, hogy a főtárgy órákon egyénileg tanítsák a mesterek a növendékeiket a zenekari szólamok előadására, például a fontos szólókra, lebontva a gyakorlást egészen a vonásnemekig.

– Ez az elképzelés több szempontból sem működőképes. Lehetne ugyan a struktúrán változtatni, vagyis a zenekari játék elsajátítására koncentrálni, de ehhez túl nagy a szakadék a mostani helyzet és az ideális állapot között. Problémát jelent, hogy a vonósok szólista repertoárt gyakorolnak; hogy a kamarazenei képzés mennyire mellékes szerepet játszik, és az is, hogy a tanárok többsége nem rendelkezik valódi zenekari tapasztalattal...

■ *...mert szólisták...*

– Ha kialakulna egy másféle igény, és a felsőfokú képzés a magas színvonalú zenekari játékokra koncentrálna, akkor sem biztos, hogy annyira egyszerű volna az átmenet. A hiány egyébként nem ezen a szinten mutatkozik először. A zenekari vonósképzésnek már a konzervatóriumi oktatásban nagyobb hangsúlyt kellene kapnia. Ugyanilyen fontos lenne a biztos hangszeres tudás elsajátítása, hogy mire valaki felvételizik egy akadémiaira vagy egyetemre, ott már ne legyenek alapvető hangszeres problémái. Az egyetemi oktatásnak szerintem nem az a feladata, hogy a fekvésváltások misztériumán elmélkedjünk a hallgatókkal, vagy azon, hogy a vonókezelésnek mik az alapjai... Másfél éve tanítok Pécsen, úgyhogy tapasztalatból beszélek.

■ *Mi az oka annak, hogy noha mindenki számára nyilvánvaló, hogy a vonós növendékek kilencvenkilenc százalékából nem szólista, hanem zenekari muzsikus lesz, a képzés mégsem a zenekari munkát, hanem a szólistarepertoárt állítja a középpontba?*

– Magyarországon a zenekari játék, a zenekari lét presztízse hiányzik. Körbetekintve a nagyvilágban, azt látjuk, hogy egészen más a helyzet. Például egy német A vagy B kategóriájú zenekarban, vagy egy nagy amerikai zenekarban játszani, az bizony hatalmas eredmény! Aki ott ül, előzőleg megnyert egy kétszáz fős próbajátékot... Óriási a verseny.

■ *Ha jól értelek, most már pénzről beszélünk: arról, hogy a magyarországi muzsikások anyagi megbecsülése többnyire nem nevezhető ideálisnak.*

– Én nem innen közelíteném meg ezt a kérdést. Egy zenekari muzsikus nem attól lesz jobb vagy rosszabb, hogy mennyi a fizetése.

■ *De az mégiscsak fontos, hogy tisztességesen meg legyen fizetve, nem?*

– A zenekar szempontjából fontos, hogy az együttes anyagi háttere olyan motivációt je-

lentsen, amely a legkiválóbb muzsikusoknak is perspektívát jelenthet. Nyilvánvaló, hogy ha az egyik zenekarban kétszer olyan magas a fizetés, mint a másikban, akkor a jobbak oda jelentkeznek, míg a másik együttesben csak a szerényebb kvalitású zenészek fognak játszani. Más kérdés, hogy milyen a hazai zenekar-finanszírozás struktúrája, el tud-e indulni egyáltalán egy fiatal kamarazenekar a státusz felé vezető úton, vagy ez eleve reménytelen számukra. Arról is hosszán beszélgethetnénk, hogy egy zenekar művészeti vezetőjének vajon az-e a feladata, hogy a rábízott együttest művészi- és emberi szempontból felépítse, vagy az, hogy az önkormányzatnál megtalálja azt, akivel különféle előnyök érdekében tárgyalnia érdemes... Végül soron úgy gondolom, hogy a zenekarok anyagi helyzetének javulása nem gyakorolna automatikusan kedvező hatást a képzésre.

■ *Egy kicsit térjünk még vissza Venezuelához. Tizenkét éves korodig ott nevelkedtél. Ezt az országot zenei szempontból a José Antonio Abreu nevével fémjelzett módszer, az El Sistema tette híressé, s ennek eredményeképpen Venezuelában serregnyi ifjúsági zenekar működik. Mit tanulhatunk mi ebből?*

– Szeretném árnyalni ezt a képet, amely innen, a távolból nagyon kedvezőnek tűnik. Abreu sok évtizedes múltra visszatekintő elképzelése természetesen nagyra értékelhető, de ennek megvalósításában máig problémát jelent az oktatási és zenekari tradíció hiánya.

■ *Tebát az Abreu-szisztéma elsősorban nem zenei, hanem társadalmi jellegű célkitűzés?*

– Azt próbálták elérni a zenével, amit a brazilok a futballal. Számos kutatás igazolta, hogy a zenélés az egész személyiség fejlődésére kedvező hatással bír, sőt még a szociális problémákat is képes enyhíteni. Igazán az adott lendületet Venezuelában az El Sistemának (és ezt már kicsit kívülállóként mondhatom, mert jóval korábban jöttem el onnan), amikor Gustavo Dudamel nemzetközi porondra lépett, és óriási sztárrá nőtte ki magát. Ő a példa arra, hogy akár egy nemzetközi szupersztárt is ki lehet nevelni ezzel a módszerrel. Mindez kedvezően befolyásolta a venezuelai zenei életet: rengeteg fiatal játszik zenekarokban, hatalmas összegeket költenek erre a területre. A klasszikus zene sehol a világon nem fejlődik annyira dinamikus, mint ott. Egy az egyben átültetni azonban nem lehet az ő mód-

szerüket, és nálunk ez nem is lenne szerencsés. Magyarország kiváló zeneiskolai rendszerrel büszkélkedhet, amely példaértékű a világban.

■ *Venezuelában te is játszottál ifjúsági zenekarban?*

– Amikor 1987-ben átköltöztünk Caracasba, több lehetőség kínálkozott: Emil Friedman iskolájába járhattam. Ott konzervatórium és négy- vagy ötféle, kisebb-nagyobb gyerekek számára fenntartott zenekar is működik. Én is játszottam ezekben, máig emlékszem a koncertekre és a repertoárra. Ezek a konzis zenekarok körülbelül a gimnáziumi évek végéig tartó képzést nyújtanak, én kilenc-tíz-tizenegy évesen voltam zenekari tag. Minden héten volt két délutáni próbánk – ez több annál, amit a Zeneakadémia jelenleg zenekari gyakorlat címen nyújtani tud.

■ *Az interjúnk alapjául szolgáló kérdés másik aspektusa az, hogy szólistaként járod a világot, sok helyen fellépsz, és rengeteg tapasztalatot gyűjtesz a világ különféle zenekarairól. Melyek a legfontosabb észrevételeid?*

– Itthon a fúvós képzés általában jobban kedvez a zenekaroknak, mint a vonós. Ha az ember elmegy egy zenekarhoz és meghallgatja őket, tudja, hogy a fúvósokkal nem sok problémája lesz. A vonósokról vegyesebbek a benyomásaim. A hegedűsöknél mutatkozik a legtöbb probléma. Vonókezelés, ritmus, hangképzés, fekvésváltás, intonáció – sok mindenen lehetne javítani.

■ *Ha valaki rákérdezne, milyen konkrét változásokat javasolnál az oktatásban?*

– Először a repertoárt dolgozzuk ki, meghozzá a zenekari repertoárra fókuszálva. Ne olyan problémákat oldjunk meg, amelyekkel a muzsikus nem fog találkozni, hanem olyanokat, amelyekkel igen. A második fontos követelmény a metodika rendbetétele. Nem csupán egyféle vonófogás, hangképzés, vibrató létezik, de valamilyen formában mégis rendet kellene tenni ezen a téren is. Gyakran előfordul, hogy egy diploma előtt álló növendék úgy jelentkezik nálam konzultációra, hogy még soha nem hallott arról, hogyan, miért, milyen logika mentén érdemes lassan gyakorolni. Ezen kívül a kamarazenei szemléletnek kellene erősödnie. Ne egy szkennert üljön a kottapult mögött, aki csak arra képes figyelni, hogy most crescendo van a kottába írva vagy diminuendo! A muzsikus távlatokban gondolkodjon, és pontosan legyen tisztában a zenei hierarchiában elfoglalt pillanatnyi helyével. Ne ar-

ról szóljon a próba, hogy kinek hol kellene lennie, hogyan játszunk együtt. Egy jó zenész viszonylag önállóan is képes zenei folyamatokban működni, míg a karmesternek elképzeléseket, tempókat, frazeálást, koncepciót kell közvetítenie, ha úgy tetszik, egyetlen hangszerré kell kovácsolnia a zenekart.

■ *Tanárként milyen útravalót adsz a növendékeidnek? Hogyan készíted fel őket leendő muzsikuséletükre?*

– A problémák többsége nem a zenéléssel, hanem a hegedüléssel kapcsolatos. A növendékeim nagyon tehetségesek, de jellemzően nem a szólista típushoz tartoznak. Abba az irányba próbálom terelgetni őket, hogy megértsék: egy zenekarban ugyanazt a zenei nyelvet fogják beszélni, mint amelyet szólistaként beszélnének.

■ *Karmesterként is tevékenykedsz, és ezen a téren távlati terveid is vannak. Mit jelent a számodra zenekarral dolgozni, és mit szeretnél elérni e munka során?*

– A pedagógiai szemlélet izgat és vonz: az, hogy az ember megfogalmazzon bizonyos zenei gondolatokat, érzéseket, és ezekről megpróbálja érthetően, racionálisan beszélni. Ez, azt hiszem, minden zenész számára fontos. Jó, ha sikerül nem csupán az ösztöneinkre hagyatkozva megközelíteni egy előadást. Érdemes analitikusan viszonyulni a zenéhez, átgondolni és megfogalmazni a problémákat, friss anyagként

szemlélni a partitúrát. Mindebből olyan elképzelések származhatnak, amelyeket az ember szívesen megoszt másokkal. Ha ezt egy zenekar élén tehetem, akkor nagyon sok minden megvilágosodik azzal kapcsolatban is, hogy a zenekar vagy a karmester mit él át, amikor szólót játszom. Ezután már szólistaként is másképp állok oda: ha úgy tetszik, az imént emlegetett kamarazenei szemlélet felerősödik. Számomra ez az ambíció az elsődleges.

■ *Hogyan próbálsz?*

– Azt hiszem, nagyon fontos az elérhető maximum érzékelése. Nincs annál rosszabb, mint amikor egy karmester túl sokat vagy túl keveset remél a munkafolyamattól. Szólistaként már mindkét példával találkoztam. Rám inkább a több játék és a kevesebb beszéd jellemző. Igyekszem a jelentősebb, egyértelműbb technikai problémák javítását hamar elérni, hogy minél több idő jusson zenei kérdésekre. Persze az is előfordul, hogy bizonyos felkészületlenségből adódó nehézségeket a próbán kell kigyakorolni...

■ *Ez külföldön más, mint Magyarországon?*

– Az igazat megvallva: igen. Amerikában már a képzés során az összes nehéz állást kigyakorolják, s ezért aztán a gyakorlatban, a próbák alatt mindig mindenki felkészült. Ott még egy gyengébb képességű hegedűs is sokkal felkészültebb, mint itthon a nagy átlag. Nálunk – kis túlzással – a diploma után

kezdenek a zenészek arról tájékozódni, hogy mik a próbajáték-anyagok.

■ *Mit gondolsz a zenekari akadémiákról?*
– Úgy gondolom, feltétlenül szükség lenne ilyen intézményekre. Anyagi nehézségekről azért nem érdemes beszélni, mert ha azt vizsgáljuk, hogy egy egyetem finanszírozása hogyan zajlik, tisztán látszik, milyen sokat lehetne spórolni azzal, ha meghúznánk egy határvonalat, amely fölött ténylegesen érdemes volna valakit egyetemen tanítani, és persze azt is megszabnánk, hogy ki tanítson – hozzáteszem, ez nem éppen népszerű gondolat...

■ *...hiszen bizonyos redukciónak járna.*

– Minden bizonnyal. Még ennél is fontosabb lenne, hogy a zenekari muzsikuskal, koncertmesterekkel, karmesterekkel szoros együttműködést alakítsunk ki a felsőfokú zenei oktatásban. Ennek strukturált és rendszeres munkafolyamatként kellene működnie. Amerikában a Manhattan School egyetemi zenekarának produkcióját bármelyik hazai szimfonikus zenekar kitehethetné a vitrinbe. Ez nyilvánvalóan annak is eredménye, hogy a New York-i Filharmonikusok szólamvezetői folyamatosan együtt dolgoznak az egyetemmel, a karmestereik vezénylik a fiatalokat, így kialakul egy olyanfajta képzés és atmoszféra, amelyben már az egyetemi évek alatt zenekari muzsikussá válnak a hallgatók. Nekünk is erre kellene törekednünk. (Csengery Kristóf)

„Nem a tehetség, hanem a mentalitás területén érzek nagy különbségeket”

Bényi Tibor a hazai és külföldi zenekari vonós muzsikusképzésről

■ *Változatos művészi pályafutása révén Ön a zenei világnak legalább három fontos, egymástól eltérő tulajdonságokkal rendelkező területéről rendelkezik biteles és részletes információkkal: a magyar vidékről, Budapestről, illetve Salzburgban töltött több mint két évtizedének köszönhetően a Nyugatról is. Kezdjük talán a hazai vidéki tanulóévekkel. Debreceni konzisztens módja volt-e annak idején beleszokni a zenekari játékba? Hogyan zajlott a vonósképzés a Kodály Zoltán Szakközépiskolában?*

– A bihari táj a szülőföldem, tanulmányaimat Berettyóújfaluban kezdtem és Debre-

cenben folytattam. A diákkorról és a hangszeres képzésről abban az időben szívesebben tudtam volna nyilatkozni, most csak a családias hangulatra, az önfeledt kamarazenezésre és a hivatásukért élő, nagyszerű szakemberek munkájára szeretnék emlékezni. Tapasztalataimat összegezve ma természetesen sokkal pontosabban tudok a zenei középiskolákban folyó szakmai munkáról véleményt alkotni. Bízom benne, hogy nem a nevelők akarásával és odaadó hozzáállásával van a baj. Olyan programot (tantervet) kell követniük, amely a siker reményében zenei versenyekre készít fel diákokat, nagyrészt szóló repertoárt tanítva. A

fiatal zenészek ezekhez a műsorokhoz szűkösebb zenei „szókincset” kapnak, bizonyos elemeket helytelenül értelmezve a végletekig begyakorolnak, így leépítik önmagukban azt a felfedező, kereső szemléletet, amellyel tizenéves korukban még rendelkezniük kellene. A főiskolákon az egyik legnagyobb probléma az önállóság hiánya: a hallgatók arra várnak, hogy mindent megmondjanak nekik, és ők gondolkodás nélkül követhessék az utasításokat. Érettségi előtti legérzékenyebb éveikben kellene megtanulniuk bizonyos technikai fortélyokat, kérdéseikre olyan válaszokat kapva, amelyek később a zenekari játék és a kama-

razene világában eligazítják őket. A megfelelő tanulmányok alatt és végeztével a legtehetségesebbek előtt még elérhetővé válna a szólisták irodalmának felfedezése. Olyan, hogy egy muzsikus csak szólistaként működjék, egészen ritkán fordul elő! Zenészeket neveljünk emberséggel, és akkor nem kell őket félteni a mai versenyek világában, de egy bizonyos érettségi fok eléréséig kimondottan káros kizárólagosan ebbe az irányba terelni a gyerekeket. Előbb ismerjék meg az együttes játék szabályait, tanulják a versenyművek zenekari szólamait (a kísérés rossz kifejezés), fedezzék fel a szólo helyét a műben, és utána találják meg az egyéni hangot hozzá. A saját olvasatot keressék az életben és a kottapapíron. Ez lenne a vonós-képzés alapja középiskolai szinten.

■ *Debrecen után, mint oly sok kiemelkedő hazai fiatal vonós életében, az Ön esetében is a budapesti Zeneakadémia következett. Hogyan emlékszik vissza ottani éveire? Kik voltak a legfontosabb mesterei?*
 – Ha valakiről képet akarunk alkotni, megismerni munkásságát, ítéletalkotásunkban sokszor elkövetünk egy nagy hibát: a szerencsés korban tanult akadémista könnyen fel tudja sorolni azokat a nagy neveket (ahogy Pernye Andrásról is tudjuk: Magyarország a guruk országa), amelyek hallatán tudni véljük, hová soroljuk be az illetőt. Kurtágosok, Jumisták, Mihályosok: sem egyik vagy másik címke, sem az összes együtt nem emelhet senkit privilegizált helyzetbe. Simon Albertre emlékszem: arra, mennyire nem tetszett neki, ha valaki rá hivatkozott. Sokszor a hivatkozó előadó (művész!) első hangjai után kiderült, hogy e hangoknak semmi közük sincs a Juminál tanultakhoz. Mindenki önmagáért felelős, és keresse is a saját útját! Nagy mestereink érintetlenek maradnak, és büszkének lehetnek ránk, ha gondozunk egy-két szép virágot az általuk elhintett magvakból – de ne takarózzunk nevük mögé, ne aggassunk kitüntetések a pizsamáinkra is, mint a szovjet generálisok.

■ *Tanult-e Simon Alberttől, játszott-e a keze alatt, s ha igen, milyen emlékeket őriz róla?*
 – Simon Albertről rengeteget mesélnek a környezetében megfordult kollégák, annál többet, minél messzebb álltak tőle. Aki valóban közel került hozzá, sokat gondolkodik a tanultakon. Zenei ízlést kaptunk tőle, és mi az egyéni tehetségtől függően bánunk ezzel a nemes örökséggel. Még nem tartunk ott a hazai zenekarok hangzáskultúrájában,

működési struktúrájuk szervezettségében, hogy naponta rá tudjunk hivatkozni. Ne feledkezzünk meg a zenekari műhelymunkának arról a minőségéről, amelyet ő képviselt, és azokról a hanganyagokról (lehetne ezekből több is), amelyek az utókor értő füleire várnak.

■ *Foglalkoztak-e zenekari szólamokkal a zeneakadémiai csellóórákon?*
 – Perényi Miklós növendékeként nem lehetett kettéválasztani a szólórepertoárt a kamarairodalomtól, és a zenekari szólamok ismerete is természetesen épült be a tananyagba. Ő nem erőltetett, hanem példát mutatott nekünk.

■ *A magyar vidékhez és a fővárosi zene-pedagógia területén szerzett tapasztalatokhoz az Ön pályáján viszonylag hamar csatlakozott a külföldi évek során szerzett ismeretanyag. 1991 óta Salzburgban él, vonósnegyesben játszik, zenekarokat vezényel, tanít – azaz a zeneélet szinte teljes vertikumában meghatározóan jelen van. Hogyan emlékszik vissza első külföldi hónapjaira: az a poggyász, amelyet a magyar zenekultúrából vitt ki magával, büszkévé vagy inkább alázatossá tette? Hogyan látta a kilencvenes évek elején ausztriai összehasonlításban: „hol vannak a magyar vonósok”? A csúcson, valahol középtájon, vagy inkább a mélyben?*
 – Sokan indultak külföldi próbajátékokra közepes felkészültséggel, és a sikertelen kísérlet után „bundára” való hivatkozással tértek haza. Ne higgyük azt, hogy csak mi tudhatunk a „titkokról”. Saját példából tudom, hogy jó pár évnek kellett eltelnie, amíg megtanultam tisztelni különböző értékeket, de úgy, hogy a saját „poggyászomra” is büszke lehettem. Kölcsönös tisztelettel egymás tudása iránt, sokat tanulhatunk a világban, de ne higgyük, hogy máshol jobb vagy rosszabb a tanítás minősége. Nem lehet manapság általánosságban osztrák vagy német iskolákról beszélni. Vannak mesterek, akik körül szigetek képződnek, és a környezetükben felismerhető iskolázottságról beszélhetünk. A salzburgi Mozarteumban tanulni például önmagában nem jelentett volna nagy dolgot, de Végh Sándor, Harnoncourt, Jürgen Geise, Heinrich Schiff osztályaiiban megpezdült az élet. Ez így van Párizsban, Kölnben és Budapesten is. Időnként itt vagy ott megjelenik egy hiteles közvetítő, és mágnesként vonzza magához az őt megértve követő közeget. Ezeket lehet iskoláknak nevezni, az eredményeket pedig azon mérhetjük le, hogy az onnan kikerült

zenészek milyen utakat járnak be, hogyan alakítják saját egyéniségüket, miként vesznek részt a nagy közös kalandban, hogyan válnak hasznos szereplőkké a zenekari játékokban és mesterekké a saját iskoláikban. Nem a tehetség, hanem a mentalitás területén érzek nagy különbségeket. Milyen hasznosan és mennyi idő alatt tudok mindent alárendelni a céljaim elérésének? Ebben más egy bajor fiatal, mint egy nyíregyházi. Az egyikkel hamarabb eljutok egy pontig a mű szerkezeti felépítésének magyarázatában, de a másik erősebb akarattal rendelkezik, és messzebből indulva nagyobb utat tud megtenni az előadásig. Az egyik nem kérdez vissza annyit, hanem teljesíti a kérést, a másik mindenre tudni akarja a választ, válogat a megoldások között, és ezzel néha önmaga teljesítményét is rontja. Viszont sokszor nagyobb teljesítményre képes! Kérdésemre, hogy miért nem dirigál inkább külföldi zenekarokat, ha azok iskolázottabbak és gyorsabban lehet velük haladni, Simon Albert azt válaszolta: „mert ezek a magyar gyerekek tehetségesek, és ha helyes igyekezettel keresik hangszereiken a megoldásokat, rengeteg energia rejlik bennük”. Ezt most magam is átélem huszonhárom év külföldi munka után, amikor magyar zenekarokkal dolgozom. Lehet, hogy otthon minden alkalommal az alapoktól kell kezdenem a munkámat, de a végeredmény magával ragadó. Sajnos az elégedetlenség és a túlzott önkritika, a hibák keresése is fékeket épít a „gépezetbe”. Az ön-elégültség káros, ugyanakkor el kell fogadni azt az állapotot, teljesítményt, ahol járunk, és akarnunk, tudnunk kell továbblépni, fejlődni. Salzburg környékén szintén fontos megemlíteni a fiatalok népzenehez, csoportos játékhöz való viszonyát. Fúvószenekarokban, kamaracsoportokban játszanak boldogan, egyszerű (!) szinten is. Örömeiket lelik benne, és bátorságot gyűjtenek tanulmányaikon kívül is. Azt hiszem, otthon is elgondolkozhatnánk a közös éneklések, hallás utáni zenei játékok, gátlások nélküli szabadabb formák bevezetésén. Hiszen van egy világhírű Kodály-módszerünk! „A zene mindenkié”!

■ *Hogyan tanítanak vonósokat a Mozarteumban? Folyik-e zenekari muzsikusképzés? Csak zenekari gyakorlatokon történik ez, vagy a főtárgy órákon is foglalkoznak zenekari szólamokkal?*
 – A régi iskolák működésének ismertetésével kell kezdenem a válaszomat. Az 1700-as években a kis iskolák egymástól nem meszszes is teljesen más megfogalmazásban értel-

mezték azonos műveket. Nem uniformizáltak, hanem környékük sajátosságait (népzenei gyökereit) beépítették az előadásukba, beszédesen játszva keresték a technikai eszközöket. A bécsi klasszikusok világában az artikulált kifejezőmód természetessé vált, amit a zeneszerzés- és játéktechnikai változások ellenére a tradícióit megbecsülő közép-európai zenekarok, iskolák egészen korunkig átmentettek. Napjaink felfedezői és kutatói nem tettek mást, mint az írásbeli emlékek alapos újraértelmezése mellett megfigyelték a Bécsi Filharmonikusok, a Drezdai Staatskapelle, a Cseh Filharmonikusok és más hagyományörző együttesek játéktechnikáját. Játékuk rengeteg elemet őriz a régi időkbelől – mintha egy több száz éves festményt restaurálnánk, és sorban lekerülnek a védőrétegek a képről, így kezd felsejleni az eredeti színvilág és ecsetjárás. Az „egyen uralkodása”, a nagy szólisták és karmesterek kora után ismét az együttes játék kerül előtérbe, a nagyzenekarok kebelén belül zenekari akadémiák, kamaragyüttesek, vonósnégyesek, különböző műfajokra specializálódó csoportok alakulnak. Ennek a műhelymunkának a lendületével kell a már meglévő iskoláink programját is felfrissíteni, koncentráltabb szakmai képzést biztosítani, és az egyéni út értékét erősíteni. Salzburgban hosszú éveken át figyelemmel követtem Jürgen Geise tanításait. Növendékeinek többsége neves zenekarokban kapott állást. Nem próbajátékok anyagát biflázták: Geise ehelyett olyan technikai eszköztárat adott az osztályának, amellyel minden zenei szituációban feltalálták magukat. Életem legnagyobb élménye volt vele vonósnégyesezni, az ő hatása által sikerült addigi tanulmányaim összegzése, és ő biztosított az általam választott út járhatóságáról. Büszke vagyok igaz barát-ságunkra!

█ Gyakran a zenekari játék is kamarazene, csak tágabb dimenziókban. Hogyan látja, mi az alapvető különbség a kétféle muzsikálás között? Átvihető-e, kamatoztatható-e zenekarban azok a tapasztalatok, amelyeket a muzsikus a triózás, kvartettezés stb., tehát a kamarazenélés során szerez? Mennyiben más egy vonós számára a kamarazenei és a szimfonikus zenekari játék?

– A legtöbb híres nagyzenekar különböző kamaracsoportok összeolvadásából alakult. A bensőséges hangképzés, a zenei formákban otthonosan mozgó, dinamikailag sokoldalú zenekari hangzás kialakulásának ez az első magyarázata. Kamaragyüttesek

működése egy zenekarban olyan, mint a vérkeringés központjaként ismert szív működés. Áramlásban tartja a vért, oxigént vesz fel a tüdőben, és azt a szervezet minden részébe eljuttatja. Erich Kleiber megkérdezte első próbáján a Bécsi Filharmonikusoktól: „Wie viele Streichquartette haben wir im Orchester?” – hány vonósnégyese van a zenekarunknak? Malmőben például a zenekar meghatározott időre feloszlott, kamaragyütteseket alakítottak, különböző korok zenei irányzataira specializálódtak (régizene, kortárszene, klasszikus vonósnégyes stb.), majd ismét nagyzenekarrá formálódva új lendülettel, színesebb játékkal jobb minőségű zenekari hangzást értek el. De említhetjük a Fesztiválzenekar vasárnapi kamarazenei koncertsorozatát, és más, ez irányban példamutató törekvéseit, hagyományait. Mindenképpen a kamarazene adja az alapot nagyobb együttesek munkájához. Azok a tapasztalatok, amelyek egy az egyben átültethetők a zenekari játékba, a következők: megtanulunk egymásra hallgatni, megtaláljuk funkcionális helyünket a zenei történelemben, hangzásarányokat keresünk, tempók és dinamikák váltakozásával kiemeljük a fontos szólamokat, megtanulunk a felelősséggel bánni. Legszívesebben Takács-Nagy Gábort idézném: „ha az egyéni fontosság tudat lecsökken, akkor csökken az energiaszint is”. Szintén ő mondja: „nem feltétlenül az aktivitásról van szó, inkább arról, hogy lélekben és intellektuálisan mindenkinek jelen kell lennie, és előre kell készülnie – például – a játékmódváltásokra”. Az igazán gondos zenekari vezető (karmester) érdekeltté teszi a zenészeket, lehetőséget biztosít egyéni értékeik bizonyítására, hogy a közös produkció minősége is jobb legyen. A különbségeket az azonosságban kell keresni, az előbb említett tapasztalatainkkal az egyik vagy a másik zenélési formában tovább tudunk lépni, finomítva játékunkat az éppen aktuális szakterületen belül.

█ Zenekritikusként mélyen biszek a vonósnégyesekből lett karmesterek munkájának basznosságában. Nemcsak Toscanini, Casals, Menuhin, Ojsztrab, Végh Sándor és más régi világnagyságok példáját érzem e téren meggyőzőnek, de azt a rendkívül eredményes munkát is, amelyet jelenleg Magyarországon karmesterként Takács-Nagy Gábor, Keller András vagy újabban Csaba Péter végez olyan együttesek élén, mint a MÁV Szimfonikusok, a Fesztiválzenekar vagy a Concerto Budapest. De említhetnénk a Pannon Filharmonikusok élén dolgozó Bogányi Tibort

is, sőt újabban Kelemen Barnabás és Baráti Kristóf is vezényel. Önnek mint csellista-karmesternek mi erről a tapasztalata? Jól gondolja a kívülálló, hogy egy vonós karmester sokkal adekvátabb, hasznosíthatóbb instrukciókat adhat egy alapvetően vonósokból álló testületnek, mint bárki más?

– A dirigensnek feltétlenül hangszeres tapasztalatokkal is rendelkeznie kell. Így a legtöbb esetben hamarabb felismeri több hangszertechnikai lehetőség közül az adott szituációban, az adott zenekarral a legjobb megoldást. Egy frázis megoldásának elérésében ismernie kell azokat a zsákutcákat, amelyekbe már ő is többször betévedt hangszeres gyakorlata során. Egyértelmű irányt kell felmutatnia a zenekarnak a csoportos koncentráció érdekében. Gyorsan hitelét veszíti az a karmester, aki tükörben tanult vezényelni, és elképzelés nélkül kevergél a megoldások között. Minél letisztultabban, minél egyszerűbb instrukciókkal dolgozik, annál inkább növekszik az általa diktált munkatempó intenzitása. De ne becsüljük le a vezénylést, mint tanult szakmát sem. A zenekari zenész a dirigens világos kézi rajzolatát követve még nagyobb teljesítményre képes. Ez azonban főleg az előadásra vonatkozik, a próbákon nagyobb az egyéni felelősség szerepe. A karmesternek a csoportos pszichológiai problémákra észrevétlenül és egyszerűen kell megoldásokat találnia. Itt is segít a kamarazenei múltban átélte tapasztaltok letisztultsága. De gondoljunk Pablo Casals mondására is: „minden vezénylési ambícióval rendelkező zenésznek ajánlom, hogy először egyszerűbb képességű zenekaroknál alkosson kiemelkedőt”.

█ Mit kellene tenni Magyarországon a közép- és felsőfokú zenepedagógiában a zenekari muzsikusképzés fellendítése érdekében?

– A zenekari játék művészetének lényegét elméleti és gyakorlati bemutatókkal minél szélesebb körben kell ismertetni. Engedjük beépülni a zenekari játéktechnikai gyakorlatokat (szólamgyakorlatok) a zenekari munka belső folyamatainak mechanizmusába. Alakítsunk zenekari iskolákat, vagy szervezzünk erre hivatott szakemberek vezetésével mesteriskolákat közép- és felsőfokon. Támogassuk az egyetemek és zenekarok összehangolt munkáját nagy tapasztalattal rendelkező vezető zenekari zenészek együttműködésével. A folyamatot tovább bővítve kurzusokkal vegyenek részt zenekari muzsikusaink a középfokú oktatásban.

A karmesterképzésben tegyük kötelezővé a kis fűvös együttesekkel, vonósnégyesekkel folyó rendszeres közös gyakorlatot. A hangszeres előadók is tanulmányozzák a dirigálás mesterségét. Egymásnak többet előénekelni, kamaracsoportokat dirigálni, próbakultúrát tanulni, önmagunk zenei elképzeléseit helyesen elmagyarázni is nagyon hasznos tanulmány lenne. Elemezzük részletesebben a bécsi klasszikusok korát, de ne a sablonokat keressük az előadásban, hanem az artikulált kifejezésre törekedve egyéni utakat keressünk.

■ *Állandó vendégkarmesterként szoros kapcsolatban áll a debreceni Kodály Fil-*

harmonikusokkal – ezzel lényegében a gyökereibe is sikerült visszatérnie. Mit jelent ez az Ön számára, mik a tervei a zenekarral, és mit sikerült ezekből eddig megvalósítania?

– A Salzburgi Kamarazene Akadémiát 2002 óta vezetem, nagyon sok zenész került ki közülünk és játszik zenekarokban Európa különböző tájain. Fiatal zenészek szakmai gyakorlatát felügyelve a rendszeres újrakezdés állapota állandóan frissen tart, a helytelen beidegződéseknek, a rossz hakis rutinak nincs helye nálunk. Sikerült egy nagy zenei „családot” alapítanom, ahová a már másutt állásban lévők is boldogan térnek vissza időről-időre, hogy együtt

játsszanak a frissen „leigazoltakkal” a hazai szigeten, a salzburgi várban. Ez a munka teljesen kitölti időmet, de a régi vágyam eléréséért, hogy Magyarországon egy saját zenekari műhelymunkát irányítva iskolát teremtsék, nekem is ki kell majd adnom a jelszót: „nyergelj, fordulj”! Debrecenben két évvel ezelőtt elindultunk egy irányba, megtaláltuk azt a közös nyelvet, ami egy kölcsönös tiszteletadás és elismerés bázisára épül. Egyre inkább megismerjük egymást, érezzük közönségünk lelkes támogatását és megbízunk egymás energiáiban. Remélem, hogy tovább fejlődve szép jövő elé nézünk!

(Csengery Kristóf)

Az idő a zenében

„Tempus peto”

A muzsikuskok időbeosztása orvosi szempontból

Egyes humán tagozatos gimnáziumban úgy jelentkezik a diák, hogy „tempus peto” (időt kérek), ha röviden el szeretné hagyni a tanítási órát. Erre a tanár válasza általában: „habeas” (elhagyhatod). Manapság ez mindkét perspektívából szinte privilégiumnak tűnik, mert hogy merészelt a mai állandó időnyomás alatt álló társadalom önmagának és másoknak időt adni? És egyáltalán ki határozza meg az időszerkezetet?

A muzsikuskokat is mint „időszakértőket” lehetne jellemezni. Ők olyan művészeti formában dolgoznak, ahol az idő-strukturálás a középpontban áll. Az élő zene képes időérzékelésünket befolyásolni. Egy kongresszus megnyitásánál például jött egy magas rangú politikus, aki az üdvözlőbeszéd megtartására érkezett, és felkészületlenül egy vonósnégyes élvezetére „kényszerült”. Mivel azonban illetlenség lett volna az előadás előtt a termet elhagyni, szorosan beosztott időkeretét ki kellett bővítenie. Az elbűcsúzánál

köszönetének adott kifejezést, hogy a zene hallgatása folyamán hetek óta először néhány percig a nyugalom és kilazulás élményét élhette át: tempus peto – habeas!

A sok sokat segít?

Ha a muzsikuskok abban a helyzetben vannak, hogy más embereknek, akik az időhiány és űzöttség érzésében szenvednek, pozitív időélményt nyújtsanak, miként kezelik ők saját idejüket? Egy zenekari muzsikusk ideje durván két időszakra oszlik: a zenekarban és a zenekaron kívül töltött időre. A próba és koncert folyamán a zenekari tagnak az a feladata, hogy a művet a dirigens által megadott időstruktúrába helyezze el. Más foglalkozásokkal összehasonlítva itt igen csekély az egyéni megvalósítás lehetősége. A keretidő, amelyben mindez lejátszódik – bizonyára a muzsikusk védelmében – meglehetősen világosan szabályozott, sokkal világosabban, mint sok más hivatásnál. Itt azonban felmerül a terhelhetőség határának kérdése. A muzsikusk egészség gondozás szállíthat bizonyos kritériumokat, mint például a halláskímélő pihenési idő. De még a művészeti üzem sem maradt érintetlen a mai idők fejlődésétől? Érzékelhető, hogy az ember munkaerejének és idejének állandóan rendelkezésre kell állnia, Elképzelhető lenne az ma, ami még a 19. század-

ban is dívott, hogy énekesnők a színházban havi gyengélkedésükkor mentesültek a színházi próbák és előadások alól?

A zenekaron kívül a muzsikusk teljesen maga határozza meg idejének kialakítását. A külső és egyéni döntés közötti kapcsolathoz a muzsikuskok már hozzászoktak a korai éveikben elkezdett hangszergyakorlásnál. A legtöbb növendék ismeri a tanár elvárásait, mi mindent kell a legközelebbi alkalomra megtanulni – helyes tempóban, ütemben és időzítésben, precízen előadva. Ritkán kapnak azonban eligazítást az időstruktúráról, hogy miképp juthatnak el odáig, azaz, hogy miképpen kell gyakorolniuk. Általános a hiedelem, hogy a sok gyakorlás hasznos. A sok gyakorlás alatt a hosszú ideig tartó gyakorlás értendő, nem feltétlenül az, hogy hogyan legyen a gyakorlási idő beosztva.

Ez a koncepció gyakran a zenei stúdium folyamán éri el első korlátait. Kutatások bizonyítják, hogy éppen az első év után érkeznek el a növendékek túlterheltségi panaszokhoz és motiváció-töréshez. Ez azzal függ össze, hogy a muzsikuskoknak először rendelkezésükre áll az idő a több órás gyakorláshoz. Éppen a különösen motiváltak érkezhetnek el egy ön-túlterheltséghez, és terhelhetőségük határának túllépéshez. A muzsikusk egészség gondozás keretében sokan jelennek meg csont-izomrendszeri panaszokkal vagy pszichikai kimerültséggel.

Vannak praktikák, amelyek segítségével ezek a panaszok megelőzhetők.

- Örömmel, koncentrációval és nyugalommal gyakorolni
- Bemelegítés a játék előtt és levezetés a játék után
- Rendszeres szünetek betartása. Legkevesebb 40 perces gyakorlás után pihenés
- A szüneteket kreatívan és tudatosan megélni (testmozgás, lélegzés, koncentráció)
- Szakaszos gyakorlás, egy darab hosszas gyakorlása helyett
- A játék és gyakorlási idő emelése lépcsőzetesen történjen (Vigyázat koncertek vagy vizsgák előtt!)
- Nehezebb részleteket terhelő játékmozdulatokkal egy gyakorlási idő alatt maximum hétszer ismételni
- Abba hagyni a gyakorlást, mielőtt beáll a fáradtság
- A panaszok ismételt fellépése esetén azonnal reagálni

Pénélopé-effektus

A muzsikuskok a negyed, nyolcad stb szünetek szakértői a zenében, sajnos kevésbé saját gyakorlásuk szüneteiben, amire pedig az idegrendszer ilyen magas instrumentális koncentráció-teljesítményénél szükséges volna. A sport tréningtudományába bepillantva arról szerzünk tudomást, hogy az optimális rekreáció a tréning javítása szempontjából döntő jelentőségű. Sajnos a mu-

szikuskok gyakorlás esetében ez kevésbé fordul elő. Éppen a fiatal muzsikuskokot hagyják gyakran magukra ezzel a problémával. A zenészek között a kollektív hivatásidentitás részeként képződik ebben a fázisban az az érzés, hogy keveset gyakorolnak.

Az, hogy a hosszú ideig gyakorlás nemcsak javít, hanem alapvetően rizikós lehet, az ún. „Pénélopé-effektus” mutatja ki. A görög monda szerint Pénélopé a napközben szőtt szőnyeget éjszaka újra felbontotta, hogy házastársi fogadalmát megtartsa, és azt az ígéretét, hogy csak akkor megy újra férjhez, ha a szőnyeg elkészült, ne kelljen teljesítenie. A sok gyakorlás sem hoz tréning-javulást, hanem csak annak rizikóját növeli, hogy a hibák rögződnek. A folyamatos gyakorláskor a koncentráció 30–40 perc után alábbhagy. Akkor egy mentális és kiegyenlítő mozdulatokkal beiktatott rövid szünet ajánlott. Egészségileg különösen az az időszak veszélyes, amikor a muzsikuskok megmérettetésre, vagy fontos koncertre készül, amikor a gyakorlás mennyisége masszívan megemelkedik.

Időt hagyni

A zenekari helyek megpályázásánál, a nagy konkurencia harc és a növekvő játéktechnikai igények ellenére, a fiatalok hideg fejjel újra és újra vállalják a megmérettetést, ami mellett nincs idejük egyéni fejlődésükkel törődni. Egy fiatal rézfúvós mesélte, hogy nem lát maga előtt perspektívát a zenekarban, mivel többször megpróbált egy I. fúvós

pozíciót elnyerni, de ez nem sikerült. Az ilyen korai pályaaorientációs drukkk nem egyedi eset. Jó volna, ha itt az emberi és zenei fejlődés folyamata elnyerné méltó helyét: tempus peto – habeas.

A zenekari muzsikuskok az évek során megtanulják az idejükkel és az erejükkel való gazdálkodást. Az igénybevétel azonban változik a zenekar, annak kollegiális összetétele, a karmester, a műsor és a hangszer szerint. Ehhez járulnak még a biográfiai faktorok, mindenek előtt a pszichológiai területen. Egy nem alábecsülhető tényező a kor. Az idő-konstrukció megváltozik a negyedik évtizedtől kezdve abból a szempontból, hogy szükség van kiegészítő aktivitásokra, hogy a test és a psziché a munka speciális kihívásainak megfeleljen. Itt is fontos, hogy a muzsikuskok időt találjon a pihenésre: tempus peto – habeas.

Egy utolsó időbeli szempont a zenei egészség gondozás praxisából még megemlítendő. A fellépési és más, játéktechnikai problémákból adódó korlátozottság miatt leggyakrabban előforduló fizikai túlterheltségi panaszok kezelésénél az idő-faktor döntő szerepet játszik. A muzsikuskoknak érthető módon éppen akkor, amikor ők az érintettek, nem áll rendelkezésére az idő kezeléséhez szükséges szakértői tudás. A muzsikuskok egészség-gondozás feladata akkor, felhívni a figyelmet, hogy egy egészségi probléma hosszú távú megoldásához elegendő időt kell szánni: tempus peto – habeas.

(Claudia Spahn – Das Orchester 10/11)

Presto!?

Időtartam és szünet a klasszikus zene-üzemben

„A szünet is zene!” Ezt már korai zenetanulmányaink során megtanultuk. Vannak hangok és van csend: egy létezés és egy nemlétezés. Így együtt az egészet zenének hívják, ami beleilleszkedik az időbe. Ilyen egyszerű ez. Komplikálttá válik azáltal, hogy vajon mi az ideális időtartam? Milyen hosszan kell egy fermátát tartani ahhoz, hogy azt mindenki „éppen megfelelőnek” találja? Milyen sokáig kell a profi muzsikuskoknak gyakorolniuk, hogy „éppen eléggé” felkészültnak érezzék magukat? És akkor valóban felkészültek? Hogy eltöltse a szabadidejét, a publikum hangversenyre megy. Sok muzsikuskok viszont kénytelen mindennapjain szoros időfüzőben úrrá lenni. Érvényes akkor az, hogy a szünet is munka!?

A középkor ember bizonyára nem értene ezt. Még ma is sokan értetlenül rázzák a fejüket. 639 évig kell Halberstadtban John Cage egy orgonakompozíciója előadásának tartania, amely a messzevivő címet *As slow as possible* – olyan lassan ahogy csak lehetséges – viseli.

A zenetörténet sok évtizeden keresztül az ál-

landó gyorsulásnak hódolt, az iparosodás korában lehetőség szerint még gyorsabb, hatékonyabb produkciót mint magától értetődő cselekvésmintát juttatott érvényre, akkor is, ha olykor romantikus ellenáramlatok voltak. Itt terjedelmes magyarázatot kellene adni arról, hogy a halberstadti Cage előadásnak miért éppen 639 évig kell tartania. Most

csupán ennyit: ennek a halberstadti orgona-építési tradícióhoz és a projekt finanszírozhatóságához van köze. A Cage műben ugyanis az összes orgonasíp megszólaltatásához az illetékes támogató szervezetnek hosszan kell adományokat gyűjtenie. Halberstadtban szilárdan elhatározták, hogy ehhez elég időt legyenek.

Időzítés a komolyzenei üzemben

A komolyzenei üzemben egyébként ez épenséggel fordítva történik. A jó zenekari menedzserment időmérése „éppen megfelelő”, olyan, hogy a megadott szolgálati limit keretében mindenkinek dolga van, de senkire se terhelődik időnyomás vagy akár stressz. Egy koncertközpont vagy operaház ugyanis nem csavargyár. A muzsikusként művészek, akiknek szükségük van kreatív pihenési időre. A programokat általában sok hónappal előre megtervezik, ami szerint az igazgatóság a zenekari muzsikusként szolgálati tervét kialakítja. Eszerint a szolgálati terv szerint strukturálja aztán minden profi muzsikusként a személyes időtervét. Amikor ő egy extra órát tervez be, mivel hahnizik vagy tanít, helyettesről kell gondoskodnia. „Korábbiakkal szemben ma a muzsikusként sokkal erősebben igénylik, hogy a szolgálatok időben és precízen legyenek betervezve, hogy ahhoz alkalmazkodhassanak,” mondja a Baden-Baden Philharmonie menedzsere. Ő mindkét oldalról ismeri a témát, mint menedzser hogy kell egy koncert programját az időkerethez alkalmazni, mint ütős viszont azt is tudja hogy igény van arra, a próba egyszer hosszabb, egyszer rövidebb ideig tartson. Vagy, hogy a próbaidő felesleges túlnyújtása inkább a hangulatra mintsem jobb minőségre hat.

A muzsikusként időfüzője szorosra van kötve és nem lehet minden további nélkül oldani. Aki például tanít, ezt tudja jól. A gimnazisták heti órarendje például oly mértékben telt, hogy elmaradt órák pótlása csak nagy nehézségek árán oldható meg. Amatőr zenekarok és együttesek próbáit gyakran este vagy a hét végén tartják. Ez gyakran ütközik a szolgálati renddel. „Ha tehetjük, tekintettel vagyunk erre, és a próbát korábbi vagy későbbi időpontra tesszük,” mondja a menedzser. „A zenekari tag ugyanis ezzel a kötődésével sokat ad vissza a társadalomnak. Városunk zenei élete sokat profitál abból, ha az amatőr együtteseket profi muzsikusként támogatják.”

Még a közönség időbeli flexibilitása sem működik tetszés szerint. A bérletesek jól ismerik a helyzetet, hogy más időpontok beiktatása zavart okoz, és mivel a koncertre már birtokolja a jegyet, nem szívesen hagyja veszni. A publikum számára a péntek és szombat este a legkedvezőbb a mindennapokból való kulturális kikapcsolódásra. „Közönségünk számára a legszívesebben látogatott koncertek azonban a vasárnap délelőtti matiné”, nyilatkozik a menedzser. Az ilyen hangversenyek általában 11 órakor kezdődnek és legkésőbb 13.30-kor fejeződnek be, hogy az éhség miatti gyomorkorgás a zenét ne zavarja. Mindamelllett: ettől az eseménymintától egyre több eltérés mutat-

kozik. Baden-Badenben például a közönség egy része már egy órával a hangverseny kezdete előtt találkozik egy közös reggelire. Ami a publikum számára üdítő szabadidő eltöltést jelent, a vasárnapi szolgálat a muzsikusként számára sem feltétlenül elvetendő munka. Baden-Badenben például a muzsikusként a vasárnapi munkát „extra juttatásért” önként vállalják. A vasárnap délelőtti atmoszféra oldottabb és nyugodtabb, mint a munkanapok estéjén. A zenekari tagokban mégis egy halvány mellékíz marad, hogy ünnepnapon dolgozniuk kell, míg akik most éppen a közönségben ülnek, szórakoznak.

Munkaidő, pihenési idő

Ismét visszatérünk a szolgálati tervre és a muzsikusként saját személyes időbeosztására. Szükség volna végül is a vasárnapi szolgálat után egy szabad napra, hogy a muzsikusként kipihenhesse magát. Van jelentősége annak, hogy ez egy teljes nap legyen és ne csak egy fél! Az ember pszichéjének is időre van szüksége. Egy napra, amely napkeltétől napnyugtáig áttekinthető időegység, amelybe a minden napi megszokott történetes beilleszthető: evés, ivás, testápolás, szociális kapcsolatok és – természetesen – a testi és szellemi aktivitások.

*(Sven Scherz-Schade –
Das Orchester 10/11)*

Hangverseny idő-ábc

Koncertek új időformátumai?

Sok hangversenyrendező tartja magát a megszokott időbeosztáshoz: 60 perc előadás, aztán 15-20 perc szünet, majd ismét kb. 60 perc zene. Hogy nézhetne ki egy, a kor igényeihez jobban alkalmazkodó időformátum?

Az Audience Development keretében az elmúlt években változás történt. Hogy a közönség megszólítása intenzívebb legyen, új, attraktív helyszínek, új hangversenytartalmak, mint pl. filmzene vagy zenekari popzene stb. kerültek a programba. Hogy néz ki mindazonáltal az időperspektíva? Vannak bizonyos időegységek, melyeket a célcsoportnál figyelembe kell venni? Mely idő aspektusok ezek? Mely időegységeket lehet mindenképpen individuális igények szerint formálni?

A publikum idő-erőforrásához

Amikor egy koncert aktuális időformátumát akarjuk kidolgozni, és ezt lehetőség szerint célcsoport-specifikusan tesszük, szükség van információra a publikum potenciális idő-erőforrására vonatkozólag. Az aktuális szabadidő kutatásokban két ellenkező irányzatot lehet megfigyelni. Az egyik oldalon a teljes népesség több idővel rendelkezik, a másik oldalon egy bizonyos népességcsoportnál egyre több megterhelést jelent a permanens elérhetőség és számtalan túlóra. Ez utóbbi népesség a koncertközönség ismertető jegeit viseli magán: magas iskolai képzettség és jövedelem. E publikumréteg számára a szabadidő értékes forrás, amivel csínján kell bánni. Ennek nem ritkán különlegesnek, egyszerűnek és perfektnak

kell lennie, hogy érdemes legyen a ritka szabadidőt „feláldozni”.

Az idővel való gazdálkodást befolyásolhatja az egészségi állapot vagy a szabadidővel való gazdálkodás korlátozottsága. Felmérések utalnak arra, hogy az idősebb közönséget egészségi állapota akadályozza a kulturális események látogatásában. Milyen hosszú ideig lehet ülve egy előadást figyelemmel kísérni? Hogy alakul a mindennapi időstruktúra? Mikor lépnek be fáradtság-szimptomák? Az este hamarabb elfáradó idősebb hangverseny-látogatók számára például konkrét alternatíva a széles körben elterjedt vasárnapi matinékoncert.

1. csatlakozási felület: az idő-tervezés

Az időbeli tervezési folyamat a célcsoportok koncert-látogatási függőségét segítheti vagy nehezítheti. Közönségkutatások kimutatták, hogy idősebb népességcsoportok szívesen tervezik meg szabadidő eltöltésüket időben. Ebben az esetben egy rövid távú koncertjegy-ajánlat akadályozó

lenne. Fiatalembereknél, akiknek gyakran lényegesen flexibilisebben kell alakítaniuk az életüket, akik szokva vannak munkaidő köztöttséghez és magas fokú mobilitáshoz, éppen fordítva van. Ha a jegyek korán elfogytak, valószínűleg elmúlt az esélye a fiatalok megközelítésének. A koncertszervezők bátorságán múlik, hogy jegyeket visszatartsanak abban a reményben, hogy fiatalabb célcsoportot is megnyerjenek. Erre nincs recept – sok koncertrendező kétirányú politikát követ. Így például a berlini Staatsoper Unter den Linden, mint mások is, a visszamaradt jegyeket az előadás előtt fél órával 13 euró egységáron, és a Berlin kártya tulajdonosoknak három euróért árusítja ki.

2. csatlakozási felület: az időpont tervezés

Mikor kezdődik egy koncert? A bérletkoncerteknél pragmatikusan fel lehetne tenni a kérdést: a vacsora előtt, vagy után? Ha a vacsora előtt, akkor hogyan alakítják ki az időtartamot, hogy a koncert folyamán a gyomor is akaratlanul ne „muzsikáljon”? Új variánsok ebben az esetben az After-Work koncertek a városi központokban, amelyek közvetlenül a munkaidő után kezdődnek és időben rövidebbre vannak tervezve. Erre példa a Luxemburgi Filharmónia After-Work sorozata. Előnye: a hazautazásnál kiküszöbölődik a csúcsforgalom jelenség. A vasárnap délelőtti koncertek, amit általában idősek, de gyermekes családok is látogatnak, igen lterjedt. Ugyanakkor ritkán rendeznek délután vagy ebédidőben hangversenyeket. Ez utóbbi igen sikeres volt az 1992-ben rendezett Beethovenfest alkalmával, amelyet általában egyetemi/főiskolai hallgatók látogattak. Időtartama fél óra volt. Egészen új időformátum volna az éjszakai hangverseny, a késői szórakozáshoz szokott fiatalok számára. Akkor éppen elég idő maradna egy vacsorára a koncertkezdet előtt.

3. csatlakozási felület: az időkeret

Vajon hogyan legyen kiépítve az időkeret? Itt különbséget kell tenni a valóban zenével betöltött időszak és aközött, amit egy koncertlátogatás alkalmával a közönség nem zenei tevékenységgel tölt. A zenén kívüli időtöltéshez kell számítani a konkrét hangverseny-látogatáshoz kötődő elkerülhetetlen teendőket, mint például a jegyvétel, az utazási-, parkolási idő, a jegy-

ellenőrzés, várakozás a toalett, a ruhatár, a büfé előtt. Egy értékes szabadidő eltöltés megszervezésénél mindegyre tekintettel kell lenni. Az internetnek hála a jegy-beszerezés egyszerűsödött.

Több fantázia kell a parkolás, a ruhatár, a toalett megközelítés megszervezéséhez. Minden rászoruló koncertlátogató ismeri a problémát, amikor a szünet kezdetekor igyekezni kell a hely-elhagyással, hogy időben elérje a toalettet, másképp számolnia kell azzal, hogy a szünet felét sorban állással tölti el. Ésszerű lenne több női toalett-ről gondoskodni, mivel a tapasztalat bizonyította, hogy arra mindig nagyobb az igény, mint a férfi toalettekre.

Alternatívaként fontolóra lehetne venni az interneten keresztül megrendelhető „all inclusive” koncertjegyet, mindenképp egy italmegrendeléssel, sőt még a toalett-látogatás időpontjával is. Utóbbi először valószínűleg nagyon bizarr ötletnek tűnik, ámde nem kis százaléka a női koncertlátogatóknak bizonyára tapasztalatból tudja, mikor lesz erre szüksége. Minél inkább rövidül a nem zenével kapcsolatos időtöltés, annál kevesebb értékes szabadidőforrás tűnik el és annál megelégedettebb lesz a közönség. Kívételt jelent a szünet.

A szünet idejének kialakítása

A szünetnek lehet pozitív vagy negatív jelentősége a szünet struktúrájától függően. Amennyiben valaki egy pohár pezsgővel egy lehangelő térben egyedül álldogál, bizonyára rövidebb szünetre vágyik, mint az, aki egy jó társaságban kellemes körülmények között kulináris élvezetekhez szokott. A lehetőség a célcsoport függvénye lehet. Ötletként: a londoni természettudományi múzeumban az önellátók piknikhelye és az étterem mellett egy kávéház is van vegetáriánus és laktózmentes specialitásokkal. Egyedülálló számára például attraktív

történet lehetne a dirigenssel, művésszel vagy intendánssal együtt csoportos találkózón részt venni, ahol az éppen megélt eseményről lehetne eszmecsere folytatni.

Az időkeretnél meggondolandó lenne egy időbeli súlypontozás a koncert és szünet időtartama között. Büfével vagy egy verniszázssal kombinálva egy félórás sőt egyórás hosszúságú szünet is elképzelhető lenne. A célcsoportoktól függően még a gyakran rögzített koncertblokkok is egyénileg alakíthatók lehetnek. A tapasztalt koncertre járó nyilván sok koncertélményt szeretne magával vinni, a tapasztalatlan hangverseny-látogató talán inkább kiemelt részleteket – mivel koncentrációja vagy felvevőképessége valószínűleg kevesebbet bír el.

Új időformátumok kialakítása

Meggondolandók lenének flexibilis és individuálisan kialakított időkeret-formák is. Példák lehetnének erre ötvenperces klasszikus klippek koncerttapasztalatok nélküli fiatalok számára, egyrészes „aperitif-koncertek” vacsora előtt olyan szülőknél például, akik csak egy behatárolt ideig képesek bébiszittert fogadni, vagy többórás koncertmaraton vajtűfülkék számára, rövid toalett-szünetekkel.

Túl valószínűtlen és utópisztikus a jelenlegi koncertpraxis számára? Pedig már működik, például a Kammerensemble Neue Musik Berlin 2011 „lunch & after work” hangversenye, 13.30 órás kezdettel, 30-40 perces időtartammal; a Stuttgarter Rádió Szimfonikus zenekarának déli és „After Work”, mindenkor egy órás időtartamú hangversenyei 13.00 és 18.30 órai kezdettel a 2010/11-es szezonban, vagy a Hamburgi Staatsoper egyórás hangversenyei, melyek havi rendszerességgel pénteken este 18 órakor kezdődnek.

(Susanne Keuchel –
Das Orchester 10/11)

Gyászolnak a Műegyetemi Zenekar tagjai. 2013. december 2-án elvesztették szeretett koncertmesterüket, Pechán Rudolfot, aki az együttes művészeti vezetőjeként négy évtizeden át látta el ezt a zenekaroknál oly fontos feladatot.

Koncertmester volt, a szó legnemesebb értelmében, és muzsikos, aki igyekezett szebbé tenni a környezetét, jobbá tenni zenekarát és szolgálni a zene ügyét. Jámborul hadakozott azokkal a problémákkal, amelyekkel egy nem hivatásos zenekar szembesülhet. Állandóan kereste azokat a karmestereket, akik nem csupán ütéstechnikájukat tökéletesíteni és repertoárjukat gazdagítani kívánták – muzsikusi képzettségét tekintve talán nem professzionális, de lelkesedését és zeneszeretetét illetően egy példaértékű zenekari közösség – a Műegyetemi Szimfonikus Zenekar élén, és ugyanígy kereste azokat a mérnököket, orvosokat, akiknek a zenélés jelentette a legnagyobb örömet az életben. Mindezekon felül hangmérnöki főhivatása mellett sok hivatásos muzsikust megszégyenítő módon hegedült, interpretált nehéz zenekari szólókat, vezette szolamát és zenekarát, egyszerűval tudta, hogy mi a feladata egy igazi koncertmesternek. Maradandót alkotott Pechán Rudolf, aki a Mafilm főmunkatársaként, mérnöként is a zenének élt. A Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetéttje súlyos betegségét követően 65 évesen távozott a mennyei harmóniak világába.

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 1. szombat 19.30
Zeneakadémia

Dohnányi bérlét
Fekete Gyula: Excelsior!
Strauss: Don Juan
Schubert: IX. (C-dúr) szimfónia
Vez.: Roberto Paternostro

Február 8. szombat 11.00 és 19.30
Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem
A Port.hu bemutatja: Filmbarmonikusok 2014 filmzenék vetítésel
Excalibur – Orff: Carmina burana,
O Fortuna
Aviator – Bach: d-moll toccata és fuga
Amadeus – Mozart mű-részletek
Shine – Rachmaninov: III. zongoraverseny I. tétel – részlet
Die Hard – Sibelius: Finlandia
Olsen banda bosszúja – Kuhlau: Elverhøj – nyitány
John Williams: Star Wars – Overture
James Horner: Avatar
Ennio Morricone: A Profi
Mikis Theodorakis: Zorba a görög
Michael Kamen: Robin Hood
Hans Zimmer: Kopano
Christopher Young/Werner Gábor: Pókember 3
Danny Elfmann / Werner Gábor: Batman
Km.: Oravecz György – zongora
Fábiánné Fellegi Anna, Tóth Olivér – ének, Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Tóri Csaba). Vez.: Hollerung Gábor

Február 14. péntek 19.00

Klauzál Gábor Budafok–Tétényi Művelődési Központ

Lisinsky: Porin – nyitány
Bujtás J.: Vonószekari Fantázia
Liszt nyomán
Haydn: D-dúr csellóverseny
Beethoven: II. szimfónia
Km.: Helecz Dániel – cselló
Vez.: Josip Nalis

Február 15. szombat 11.00

Klauzál ház
Megérthető JUNIOR
Versengő hangszerek
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Február 15. szombat 15.00

Klauzál ház
Zeneértő leszek
FÉNY ÉS ÜNNEP – A RÉZFŰVÓSOK
A trombita, a kürt, a harsona és a tuba
Előad: Zelinka Tamás

Február 19. szerda 19.30, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Zene plusz... – UNGARESCA
Haydn: G-dúr trió – Rondo all'ungherese. Berlioz: Rákóczi-induló, Erkel: Ünnepi nyitány, Kodály: Kállai kettős, Dohnányi: Rurialia hungarica, Bartók: Magyar parasztdalok, Román népi táncok, Binder: Concerto, Kodály: Galántai táncok. Km.: Csik János, Mandel Róbert, Szokolay Dongó Balázs, Binder Károly, Borbély Mihály, Budapesti Akadémiai Kórustársaság, Rajkó Zenekar, Duna Táncegyüttes.
Vez.: Hollerung Gábor

Február 22. szombat 19.00
MOM Kulturális Központ
(1124 Budapest, Csörsz u. 18.)

„*Swing à la Django*” – *A Harmonia Garden lemezbeutató koncertje sztárvendégekkel*

Km.: Budafoki Dohnányi Zenekar
Csordás Ákos, Micheller Myrtil, Szirtes Edina Mókus

Március 1. szombat 19.30, Zeneakadémia

Brahms: Német requiem
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Nyíregyházi Cantemus Vegyeskar
Vez.: Dian Tchobanov

Március 2. vasárnap 11.00, Zeneakadémia

A megérthető zene
HALÁL ÉS MEGDICSŐÜLÉS
Brahms: Német requiem
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Nyíregyházi Cantemus Vegyeskar
Előad és Vez.: Hollerung Gábor

Március 16. vasárnap 19.30, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Zene plusz... – KÍSÉRTÉSEK
Tallis: Spem in alium
Mozart: Jupiter szimfónia K. 551
Bach: d-moll chaconne (zenekari átirat)
Mahler: Veni creator spiritus
Fourty Voices
Nyíregyházi Cantemus Vegyeskar
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Vez.: Hollerung Gábor

Március 21. péntek 19.00

Klauzál Gábor Budafok–Tétényi Művelődési Központ

Budafoki Hangversenyesték
Meskó Ilona: Esmélet
Chopin: e-moll zongoraverseny
Kodály: Felszállott a páva – variációk magyar népdalra.
Hegedűs Endre – zongora
Vez.: Gál Tamás

Március 22. szombat 11.00

Klauzál ház
Megérthető JUNIOR
Kodály: Felszállott a páva
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Március 22. szombat 15.00

Klauzál ház
Zeneértő leszek
ISMERKEDÉS A BILLENTYŰS ÉS A PENGETŐS HANGSZERREKSEL
A zongora, a harmonika, a hárfá és a gitár. Előad: Zelinka Tamás

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

Február 17.

Fekete Gyula: új mű a Budapesti Filharmóniai Társaságnak
Mozart: C-dúr zongoraverseny KV 467
Franz Schmidt: IV. szimfónia
Vez.: Győrványi Ráth György
Km.: Bogányi Gergely

Március 10.

Borogyin: Igor herceg-nyitány
Prokofjev: II. (g-moll) hegedűverseny
Sztravinszkij: A tűzmadár (1910)
Vez.: Ion Marin. Km.: Baráti Kristóf

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 2. vasárnap 10.30

A Duna Palota Színházterme
Családi Szimfonikus Matiné Bérlét 4.
– „*BÉCS BŰVÖLETÉBEN*”
Beethoven: V. (c-moll, „Sors”) szimfónia, op. 67 (I. tétel); D-dúr hegedűverseny (III. tétel)
Schubert: h-moll („Befejezetlen”) szimfónia (I. tétel)

Vez.: Deák András
Műsorvezető: Zelinka Tamás

Február 7. péntek 19.00
A Duna Palota Színházterme

Tavaszi bérlét 1. „TŰZ, TŰZ!”
Händel: Tűzijáték zene
Haydn: 59. szimfónia, A-dúr („Tűz”)
Beethoven: Prometheus teremtményei – a baletzene nyitánya, op. 43
de Falla: Tűztánc „A bűvös szerelem” c. táncjátékból
Liszt: Prometheus – szimfonikus költemény
ifj. J. Strauss: Tűzijáték-polka
Stravinsky: A tűzmadár-szvit (1919)
Vez.: Dénes István

Február 21. péntek 19.00

A Duna Palota Színházterme
Tavaszi bérlét 2. „NEM ROKONSZENZÜNK EGYMÁSSAL” (Csajkovszkij)

Brahms:
Akadémiai ünnepi nyitány, op. 80
Brahms: D-dúr szerenád, op. 11
Csajkovszkij:
b-moll zongoraverseny, op. 23
Km.: Taraszova Krisztina (zongora)
a 2013. évi Fischer Annie ösztöndíj nyertese
Vez.: Medveczky Ádám

Március 2. vasárnap 10.30

A Duna Palota Színházterme
Családi Szimfonikus Matiné Bérlét 5. „HAZÁDNAK RENDÜLETLENÜL”
Részletek a Hunyadi László, a Bánk bán és a Dózsa György c. operákból
Vez.: Deák András
Műsorvezető: Zelinka Tamás

Március 7. péntek 19.00

A Duna Palota Színházterme
Tavaszi bérlét 3. – „SZVITEK”
Grieg: Holberg idejéből, szvit régi stílusban, op. 40
Stravinsky: Pulcinella – szvit
Debussy: Kis szvit
Bernstein: West Side Story – szvit
Vez.: Deák András

Március 21. péntek 19.00

A Duna Palota Színházterme
Tavaszi bérlét 4. – „BEETHOVEN – KÉTSZER”
Beethoven: Coriolan nyitány, op. 62
Azerbajdzsáni szerző műve
Beethoven:
II. (D-dúr) szimfónia, op. 36
Vez.: Yelcin Adigezalov (AZE)

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Január 30., 31., csütörtök, péntek 19.00. Győr, Richter Terem

Sándor János bérlét – ROMANTIKUS
R. Wagner:
A bolygó hollandi – nyitány
E. Grieg:
a-moll zongoraverseny, op. 16
C. Franck: d-moll szimfónia, FWV 48
Vez.: Ligeti András
Km.: Czene Rudolf – zongora

Február 7. péntek, 19.00

Győr, Richter Terem
Nikisch Artur bérlét – OROSZOK
Muszorgszkij: Éj a kopár hegyen
A. K. Ljadov: Az elvarázsolt tó, op. 62
P. I. Csajkovszkij:
Francesca da Rimini, op. 32
S. V. Rahmanyinov:
Szimfonikus táncok, op. 45
Vez.: Alexander Sladkovsky

Február 19. szerda, 19.00
Dunaszerdahely, Dunaszerdahelyi Városi Művelődési Központ

FARSANGI KONCERT
Filharmonikus bérlét – Dunaszerdahely

Meglepetéskoncert sok vidámsággal, varázslattal, humorral.
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Hajnóczy Soma, bűvészvilág bajnok

Február 20. csütörtök 19.00
Sopron, Liszt Ferenc Konferencia-és Kulturális Központ

Liszt Ferenc bérlét – FARSANGI KONCERT
Meglepetéskoncert sok vidámsággal, varázslattal, humorral.
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Hajnóczy Soma, bűvészvilág bajnok

Február 21., péntek, 19.00, Pápa, Jókai Mór Művelődési és Szabadidő Központ

Filharmonikus bérlét – Pápa
FARSANGI KONCERT
Meglepetéskoncert sok vidámsággal, varázslattal, humorral.
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Hajnóczy Soma, bűvészvilág bajnok

Február 23., vasárnap, 16.00, Győr, egyetemi hangversenyterem (Volt zsinagóga, 9025 Győr, Kossuth u. 5.)

Flesch Károly bérlét – KVARTETTEK
F. Schubert: d-moll vonósnégyes, „A halál és lányka”, D. 810
Vukán Gy.: Quartet – ösbemutató
Márta I.: Per quattro tromboni
A hangversenyen közreműködnek a Győri Filharmonikus Zenekar művészei.
Művészeti vezető: Berkes Kálmán

Február 27., csütörtök, 19.00
Mosonmagyaróvár, Flesch Károly Kulturális Központ

Filharmonikus bérlét – Mosonmagyaróvár
FARSANGI KONCERT
Meglepetéskoncert sok vidámsággal, varázslattal, humorral.
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Hajnóczy Soma, bűvészvilág bajnok

Március 7., péntek, 19.00

Győr, Richter Terem
Nikisch Artur bérlét – FANTASZTIKUS
W. A. Mozart:
g-moll szimfónia, KV 183
Dávid Gy.: Brácsaverseny
H. Berlioz:
Fantasztikus szimfónia, op. 14
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Nagy Sándor – brácsa

Március 8., szombat, 19.00

Győr, Richter Terem
Sándor János bérlét – FANTASZTIKUS
W. A. Mozart:
g-moll szimfónia, KV 183
F. Mendelssohn-Bartholdy:
d-moll hegedűverseny
H. Berlioz:
Fantasztikus szimfónia, op. 14
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Lui Chan – hegedű

Március 14., péntek, 19.00

Győr, Richter Terem
Richter János bérlét – A MI SZŐLISTÁINK
I. F. Sztravinszkij: A katona története
L. van Beethoven: VIII. (F-dúr) szimfónia, op. 93
Vez.: Keller András

Hacsaturján: Fuvolaverseny
Dvořák: IX. szimfónia e-moll
„Az Újvilágból”, op. 95
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Emmanuel Pahud (fuvola)

Március 14., 19.30, Zeneakadémia, Budapest

Mahler:
II. szimfónia c-moll „Feltámadás”
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro
Km.: Szabóki Tünde (szoprán), Gál Erika (mezzoszoprán), Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás)

ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR

Február 6., 19.30, Zeneakadémia
Hangverseny Ugrin Gábor emlékére
Verdi: Requiem
Km.: Ifjú Zenebarátok Kórusa
Vez.: Héja Domonkos

Február 23., 19.00, BMC

Mozart – „az ember”
Idomeneo – nyitány KV366
Cosi dunque tradisci KV432
Per questa bella mano KV612
Idomeneo – balettdzene (részletek) KV366
Alcandro, Io confesso ... Non so d'onde viene KV512
Io ti lascio, oh cara, addio KV621a
C-dúr szimfónia no. 25 KV425
Km.: Cser Krisztián
Házigazda: Eckhardt Gábor
Vez.: Hámosi Máté

Március 4., 19.30, Zeneakadémia
Rost Andrea arcai – DANUBIA-20 tavaszi bérlet /1. hangverseny

Színes csokor Rost Andrea legkedvesebb dalaiból és áriáiból.
Km.: Rost Andrea és Molnár Levente
Vez.: Héja Domonkos

PANNON FILHARMONIKUSOK

Február 14., péntek 19.00.

Február 15., szombat 19.00,
Kodály Központ
Valentin-napi hangversenyek –
Rakonczi Viktor és Rácz Gergő szerzői estje

Vez.: Christian Schumann
Km.: Zséda, Polyák Lilla, Antal Tímea, Kocsis Tibor, Vastag Csaba, Tabáni István

Február 22., szombat 18.00

Kodály Központ
ROST ANDREA & MAHLER
R. Strauss: Don Juan – szimfonikus költemény
Wagner – Mottl: Wesendonck-dalok
Mahler: IV. (G-dúr) szimfónia
Km.: Rost Andrea – szoprán
Vez.: Christian Schumann

Március 6., csütörtök 19.00

Kodály Központ
JAZZ & HÁRFA
Mozart: g-moll szimfónia, K.183
Terényi Ede: „Jazz” – hárfaverseny
Schumann: III. „Rajnai” szimfónia, (Esz-dúr)
Vez.: Ola Rudner

Március 15., szombat 19.00

Kodály Központ
Ünnepi díszbangverseny
Km.: Kiss Gy. László – tárogató
Vez.: Bogányi Tibor

A Pannon Filharmonikusok minden évben magyar szerzők műveinek előadásával tiszteleg az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc hősei és áldozatai előtt. A hangverseny ingyenes, de kizárólag tiszteletjeggyel látogatható.

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Január 27., hétfő, 19.30

Bartók Terem
Kamarazene bérlet 4.
A Savaria Szimfonikus Zenekar művészei.
Középpontban a vonósok

Február 1., szombat, 19.00

Bartók Terem
Opera bérlet 2. – Rost Andrea áriáestje
Vez.: Kovács János

Február 9. 19.00, AGORA –

Művelődési és Sportház – Szombat-hely
Opera II. bérletes koncert
Joanna Parisi és Ramón Vargas ária- és dalestje
A világ egyik leghíresebb sztártenorja Szombathelyen.
Vez.: Kesselyák Gergely

Február 18., kedd, 9.30, február

19., szerda, 9.30, Bartók Terem
Zenemanók bérlet 3.
Farsangi mulatság

Február 21., péntek, 19.30

Bartók Terem
Szimfónia bérlet 6.

Beethoven-est Vásáry Tamással
L. v. Beethoven:
Prometheus-nyitány
L. v. Beethoven: Esz-dúr zongora-verseny „Imperial”
L. v. Beethoven:
III. Esz-dúr „Eroica” szimfónia
Km.: Sa Chen – zongora
Vez.: Vásáry Tamás

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Január 28. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház
Fricsay-bérlet/3
Humperdinck: Jancsi és Juliska – nyitány
Liszt: Zongoraverseny, A-dúr
R. Strauss: Hósi élet, op.40
Km.: Vásáry Tamás – zongora
Vez.: Kollár Imre

Február 4. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház
Vaszy-bérlet/3
Rossini: A tolvaj szarka – nyitány
Bartók-Serly: Brácsaverseny
Dvořák:
VIII. szimfónia, G-dúr, op.88
Km.: Daniel Palmizio – brácsa (Olaszország)
Vez.: Mário Mateus (Portugália)

Február 9. vasárnap 11.00

Szegedi Nemzeti Színház
Matiné-bérlet/2 – HÍRES SZIMFÓNIAK
Mozart:
„Jupiter” szimfónia, C-dúr, K.551
Vez.: Pál Tamás
A műsort ismerteti:
Meszlényi László

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

KÜRT PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET

I. KÜRT VÁLTÓ II. – III. – IV., TELJES ÁLLÁSRA

Időpontja: 2014. február 1. (szombat) 10 óra
Helye: a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11.)

A PRÓBAJÁTÉK ANYAGA:

1. forduló:

Mozart: Esz-dúr kürtverseny K. 495

2. forduló:

R. Strauss: Esz-dúr kürtverseny N.1 I. tétel

3. forduló:

Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (aharangozo@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni 2014. január 27-ig.

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a HR menedzsernél átvethető 2014. január 6-tól.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekari titkárnál (csgyurkovics@mavzenekar.hu).

Budapest, 2013. december 19.

Lendvai György
igyevezető igazgató

A PANNON FILHARMONIKUSOK-PÉCS NONPROFIT KFT. PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA

OBOA VÁLTÓ I. ÉS II. / ANGOLKÜRT

Próbajáték anyaga:

Mozart: C-dúr oboaverseny K. 314, K285/d -I. tétel kadenciával
R. Strauss: Oboaverseny – II. tétel

Zenekari szemelvények:

I. Oboa:

Csajkovszkij: IV. szimfónia II. tétel eleje
Brahms: D-dúr hegedűverseny II. tétel
Rossini: Selyemlétra nyitány

II. Oboa:

Brahms: Változatok egy Haydn témára - Andante
Bartók: A csodálatos mandarin szvit - hajsza
Bartók: Concerto – II. tétel, párok játéka, 25. ütemtől a 44. ütem végéig, 180. ütemtől a 197. ütem végéig

Angolkürt:

Ravel: G-dúr zongoraverseny II. tétel
Franck: d-moll szimfónia – II. tétel, A- tól 17 ütem
Dohnanyi: Szimfonikus percek II. és IV. tétel

Az írásbeli jelentkezéseket kérjük beküldeni az alábbi címre:

Pannon Filharmonikusok-Pécs Nonprofit KFT.

7622, Pécs Breuer Marcell sétány 4.

vagy az office@pfz.hu címre

A zenekari szemelvényeket a jelentkezés regisztrálása után a meghívott pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvehetők. Zongorakísérőt igény szerint biztosítunk!

A próbajáték tervezett időpontja: 2014. február 19. 14.30

A próbajáték helyszíne: Kodály Központ

Az állás betöltése: megegyezés szerint.

Bővebb felvilágosítást a 72/500-328 ill. 20/ 4498502 telefonszámon adunk!

Pécs, 2014. január 15.

Horváth Zsolt
igazgató

Február – Bács-Kiskun megyei ifjúsági hangversenysorozat: Február 6. csütörtök

7.45 Kecskemét – Református Általános iskola
11.00 Kiskörös – Művelődési Központ
13.00 Kiskunhalas – Központi Mozi

Február 10. hétfő

11.00 Madaras – műv. ház
14.00 Jánoshalma – műv.ház
17.00 Kecskemét – Kodály iskola

Február 11. kedd

8.00 Mátyás király iskola – Kecskemét
11.00 Dunapataj – általános iskola
13.00 Kalocsa – katolikus iskola

Február 12. szerda

8.00 Kecskemét – Piarista Általános iskola
9.50 Kecskemét – Piarista Gimnázium

Február 27. csütörtök

8.00 és 9.00 Kecskemét – Vársárhelyi P. általános Iskola
11.30 Kecskemét – Katona József Gimnázium

Február 18. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház Vaszy-bérlet/4

Mozart: Don Giovanni – nyitány
Grieg: Zongoraverseny, a-moll, op.16
R. Strauss: Imígyen szóla Zarathustra, op.30
Km.: Takáts Márton – zongora
Vez.: Somogyi-Tóth Dániel

Február 25. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház Fricsay-bérlet/4

Dvořák Szláv táncok
Dvořák: Gordonkaverseny, h-moll, op.104
Csajkovszkij:
IV. szimfónia, f-moll, op.36
Km.: Onczay Csaba – gordonka
Vez.: Gál Tamás

Március 3–6. Filharmoniai

Ifjúsági Hangversenyek:

HÍRES SZIMFONIÁK

Csajkovszkij: IV. szimfónia
Vez.: Gyüdi Sándor
A műsort ismerteti:
Meszlényi László
márc. 3. hétfő 11.00, 12.30 és
14.00, Belvárosi Mozi
márc. 4. kedd 12.00
Belvárosi Mozi
márc. 5. szerda 11.00
Belvárosi Mozi
márc. 6. csütörtök 9.20,
Deák Gimnázium és
13.15. Belvárosi Mozi

Március 9. vasárnap 11.00

Szegedi Nemzeti Színház Matiné-bérlet/3 – MŰVÉSZEK GYEREKCIPOBEN

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia
Vivaldi: G-dúr concerto
Händel: B-dúr concerto
Km.: Nánási Ádám – blockflöte, Szauer Bianka – hárfa.
Vez.: Gyüdi Sándor. A műsort ismerteti: Meszlényi László

Március 17. hétfő 19.30

Békéscsaba, Csabagyöngye HANGVERSENY

Aaron Copland: Rodeo
Wolf Péter: Concertino zongorára és zenekarra
Richard Addinsell: Varsói koncert – rapszódia zongorára és zenekarra
Leonard Bernstein: Divertimento;
West Side Story – szimfonikus táncok
Zongorán közreműködik és vez.: Kovács László

Március 18. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház: Vaszy-bérlet/5

Aaron Copland: Rodeo
Wolf Péter: Concertino zongorára és zenekarra
Richard Addinsell: Varsói koncert – rapszódia zongorára és zenekarra
Leonard Bernstein: Divertimento; West Side Story – szimfonikus táncok
Zongorán közreműködik és vez.: Kovács László

SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 10. (hétfő) 19.00

Aba-Novák Kulturális Központ

Aba-Novák-bérlet
Wagner és Rahmanyinov
Richard Wagner:
Trisztán és Izolda – zenedráma
Előjáték és Izolda szerelmi halála
Szergej Rahmanyinov:
I. (d-moll) szimfónia op. 13
Vez.: Cser Ádám

Február 24. (hétfő) 19.00

Megyháza díszterme

Fantázia bérlet
Zenei társalgó III. – Német portrék
Johann Sebastian Bach:
II. (E-dúr) hegedűverseny
BWV 1042
Felix Mendelssohn-Bartholdy:
d-moll hegedűverseny MWV.O 3

Wolfgang Amadeus Mozart:
36. (C-dúr) „Linzi” szimfónia
K. 425

Km.: Baráti Kristóf – hegedű
Vez.: Baráti Kristóf

Március 17. (hétfő) 19.00

Városháza díszterme

Fantázia bérlet
Zenei társalgó IV. – Trombita és a szaxofon
Jacques Ibert: Concertino da camera pour saxophone alto et onze instruments
Alexander Arutjunjan: Asz-dúr trombitaverseny
Ludwig van Beethoven:
VIII. (F-dúr) szimfónia op. 93
Km.: Bánfi Barna – szaxofon
Bánfi Csaba – trombita
Vez.: Bánfi Balázs

ZUGLÓI FILHARMÓNIA

Február 16., vasárnap 18.00

Művészetek Palotája

Stephanus bérlet
J. S. Bach: d-moll kettősverseny BWV 1043
Km.: Baráti Kristóf, Kovács Orsolya
W. A. Mozart:
A-dúr hegedűverseny K. 219
Km.: Baráti Kristóf
A. Dvořák:
VIII. G-dúr szimfónia op. 88
Vez.: Baráti Kristóf

Február 22., szombat 14.30

és 18.00,

Február 23., vasárnap 16.00,

Zuglói Zeneház

Pastorale 2014. IV/1.

Taljánok és magyarok
Sebestyén Márta és barátai zenés kalandozása
Sebestyén Márta – ének,
Andrejszki Judit – ének,
csembaló, ütőhangszerek,
Gombai Tamás – hegedű,
Balogh Kálmán – cimbalom,
Caius Hera – lant, theorba,
Havasréti Pál – tekerő, bőgő,
Company Canario Historikus
Táncgyűttes (művészeti vezető: Aranyos Ágota)
Zuglói Filharmonia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar vonószekara
Vez.: Záborszky Kálmán

Március 21., péntek 20.00

Mátyás templom

Budapesti Tavasz Fesztivál 2014

Antonio Vivaldi:
Gloria D-dúr
Mozart:
Missa Solemnis, C-dúr K. 337.
Vez.: Záborszky Kálmán

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcíme: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: info@bdz.hu
www.bdz.hu

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

Duna Szimfonikus Zenekar

Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu
www.dunaszimfonikusok.hu
Bérletvásárlás, jegyrendelés:
Tel.: (+36-1) 235-5500

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu
www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Enekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: kovacs.g@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábian u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu.

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 5., I. em 4., kapucsengő: 26.
Levélcíme: 1399 Budapest, Pf. 716
Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178
E-mail: info@danubiazenekar.hu
www.danubiazenekar.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu
www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu
www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102

E-mail: orch@symp-hungary.hu • www.symp-hungary.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368

E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu
www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
E-mail: zugloifilharmonia@szentistvanzene.sulinet.hu
http://www.szentistvanzene.hu

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
e-mail: info@zenekarujsga.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

A kiadvány a PRESS TIME KFT. gondozásában készült.
Felelős vezető: Schmidt Dániel

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

VICTORIA music

hangszer
kotta
hangszerjavítás

www.victoriamusic.hu

1024 Budapest, Fény u. 15.

33% kedvezmény február hónapban

Vonósoknak minden Pirastro húrra,
fúvósoknak Vandoren és Victoria nádra.

Budapestieknek készpénzes vásárlás esetén érvényes,
vidékieknek postai utánvétellel küldjük.
Egyéb kedvezménnyel nem összevonható.